

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

**ANTICKÁ LITERATURA V KNIHOVNĚ OLOMOUCKÉHO BISKUPA
KARLA II. Z LIECHTENSTEINA-CASTELKORNA**

Magisterská diplomová práce

Gabriela Faronová

Studijní obor: Historie

Vedoucí práce: PhDr. Ivana Koucká

Olomouc 2011

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předloženou magisterskou diplomovou práci zpracovala samostatně a uvedla v ní veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci 6. května 2011

.....
Gabriela Faronová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě vyjádřila své poděkování paní PhDr. Ivaně Koucké za cenné rady a připomínky a za to, že byla po celou dobu pečlivou a svědomitou patronkou mojí práce. Další mé velké poděkování patří knihovníkovi zámecké knihovny Arcibiskupského zámku a zahrad v Kroměříži, Bc. Cyrilu Měsíci za ochotu a čas, který mi věnoval.

OBSAH

ÚVOD	6
I. KNIHOVNY POBĚLOHORSKÉ DOBY A ANTICKÁ LITERATURA V NICH	
I.1 Knihovny pobělohorské doby, příčiny jejich vzniku a základní struktura.....	11
I.2 Vliv církve na zastoupení antické literatury ve středověkých a novověkých knihovnách.....	15
II. ZÁMECKÁ KNIHOVNA ARCIBISKUPSKÉHO ZÁMKU V KROMĚŘÍŽI	
II.1 Kroměřížský zámek a jeho stručná historie.....	20
II.2 Zakladatel knihovny – olomoucký biskup hrabě Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna.....	22
II.3 Kroměřížská zámecká knihovna a její tvůrci – dějiny knihovny od jejího založení po současnost.....	29
II.4 Bibliofilské zájmy biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.....	34
II.5 Biskupovo exlibris v dílech antických autorů.....	38
II.6 Vazba a knižní výzdoba tisků antických autorů.....	40
III. KATALOG KNIHOVNY Z ROKU 1691 A ULOŽENÍ ANTICKÉ LITERATURY	
III.1 Struktura katalogu, katalogizační záznam a antičtí autoři.....	41
III.2 Umístění antických autorů v dnešní knihovně.....	44
IV. ANTICKÁ LITERATURA V ČÍSLECH	
IV.1 Počet antických autorů, rukopisů a prvotisků.....	46
IV.2 Jazyková skladba antické literatury.....	47
IV.3 Typografická skladba antické literatury.....	49
V. OBSAHOVÁ SKLADBA ANTICKÉ LITERATURY V KATALOGU	
KNIHOVNY	55
V.1 Dějepisectví.....	57
V.2 Poezie.....	59
V.3 Filozofie.....	61
V.4 Řečnictví a právo.....	64
V.5 Lékařství a přírodovědná literatura.....	66

V.6. Architektura a vojenství.....	67
V.7. Patristika.....	70
ZÁVĚR	73
SEZNAM PRAMENŮ A LITERATURY	76
SEZNAM ILUSTRACÍ, GRAFŮ A TABULEK	87
PŘÍLOHY	
PŘÍLOHA I: Seznam antických autorů v soukromé knižní sbírce olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna k roku 1691.....	89
PŘÍLOHA II: Seznam antické literatury zakoupené olomouckým biskupem Karlem II. z Liechtensteina-Castelkorna v letech 1691–1695.....	116
PŘÍLOHA III: Seznam patristických autorů v soukromé knižní sbírce olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna k roku 1691.....	129
PŘÍLOHA IV: Seznam nenalezených autorů.....	138
SUMMARY	139
ANOTACE	140

ÚVOD

Téma předkládané magisterské diplomové práce jsem si zvolila na základě zájmu o starověké dějiny, zejména o antickou literaturu, i o knihovnictví. Již v případě bakalářské práce jsem našla způsob, jak tyto dvě zájmové sféry vzájemně propojit. Vybrala jsem si jednu z největších a nejvzácnějších historických zámeckých knihoven na Moravě, knihovnu Arcibiskupského zámku v Kroměříži. V ní jsem svou pozornost zaměřila pouze na antickou literaturu v původní sbírce knih jejího oficiálního zakladatele biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna. Jelikož jsem v bakalářské práci zdaleka nevyčerpala všechny náměty spojené s rozebíranými antickými díly, rozhodla jsem se ve stejné problematice pokračovat i v práci magisterské.

Zámecké knihovny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku tvoří unikátně dochovaný soubor, obsahující více než 340 jednotlivých fondů s celkovým počtem přes 1 600 000 svazků. Obsahují literaturu od konce 8. století do poloviny 20. století. Středověké kodexy a prvotisky jsou většinou latinské, během 16. století se zvýšil podíl němčiny, v 17. a 18. století převládla v mnoha fondech francouzština. Častěji se pak můžeme setkat ještě s italštinou a španělštinou, ojediněle pak s angličtinou, která se spíše vyskytuje až v průběhu 19. století.

Koncepci zachování knihoven jako svébytných sbírek prosadil na počátku padesátých let 20. století PhDr. Bohumír Lifka, který se postaral o záchranu četných z nich. Již od poloviny padesátých let rovněž došlo k soustavnějšímu zpracování rukopisných fondů a starých tisků moravských a slezských zámeckých knihoven. I v posledních desetiletích stoupá zájem o knižní kulturu jako o jeden ze symbolů evropské civilizace. V této souvislosti lze sledovat zvýšený zájem o historické knižní fondy. Knižní kultura raného novověku se tak stává jedním z prvků, který trvale inspiruje povědomí o evropské vzájemnosti.

Dnes jsou zámecké knihovny v majetku různých institucí: největší část vlastní *Národní muzeum a Národní památkový ústav*, po roce 1989, kdy došlo k restitucím

některých knihoven původním vlastníkům, i soukromé osoby. Bez ohledu na majitele jsou metodicky spravovány oddělením zámeckých knihoven *Knihovny Národního muzea*.¹

Zachování ucelených souborů knih v původní podobě představuje dnes největší bohatství zámeckých knihoven. Díky tomu je možné studovat vznik a vývoj jednotlivých sbírek, sledovat zájmy doby i konkrétních majitelů, módní trendy, které ovlivňovaly celou společnost.² Knihovny na zámcích a dalších šlechtických sídlech v minulosti vznikaly i zanikaly nebo často měnily svého majitele. Největší změny, které je postihly, nastaly po roce 1620, neboť se ve značně míře proměnila celá šlechtická společnost, a v letech 1945 a 1948, kdy proběhla jejich konfiskace a částečná likvidace.

Z předbělohorských sbírek se zachovaly pouze dvě knihovny, lobkowická v Roudnici a žerotínská na Bludově. Velká většina zámeckých knihoven dochovaných do dnešní doby pak vznikala až v 17. století a následujících obdobích. Obvykle byly založeny jako soukromé knižní sbírky sběratelskou činností, nákupy celých knižních celků nebo začleňováním osobních knihoven jednotlivých šlechticů do rodových celků. Často tvořily trvalou výbavu rodového sídla a zůstaly v místech svého založení po několik staletí. Jejich rekonstrukce je dnes možná nejen na základě katalogů, ale i konkrétních knihovnických jednotek.³ Tyto možnosti poskytuje i zámecká arcibiskupská knihovna v Kroměříži, jejíž celistvost nebyla nijak zásadně narušena. Dnes má přes 90 000 svazků, a tím se zařadila k nejrozsáhlejším knižním sbírkám u nás.

Mnoho zámeckých knihoven se po dlouhou dobu snažilo obsáhnout kompletní vědění tehdejšího známého světa, neboť šlechticové vědomě vytvářeli encyklopedické sbírky, které jim umožňovaly vzdělávání. To samo o sobě vedlo ke zvýšeným nákladům, což naráželo na finanční limity rodů. Budování rozsáhlého knihovního fondu přímo souviselo s obecným životním stylem aristokracie, jež hledala uplatnění především v politice, a proto shromažďovala politickou a historickou literaturu s cílem najít tam poučení. S uplatněním ve státní správě pak souvisela literatura právnícká, sbírky zákonů, teorie práva a státu. Tradiční oblastí šlechtického zájmu byla často i armáda, z toho důvodu se v knihovnách nacházejí spisy o vojenství či dějinách armád apod. Protože zámek byl zpravidla i správním centrem velkostatků, byla v knihovně zastoupena také literatura zemědělská a lesnická. V některých knihovnách najdeme rovněž sbírky literatury

¹ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny ve Zlínském kraji* (dále jen *Zámecké knihovny*). Zlín 2008, s. 9.

² Ibid.

³ RADIMSKÁ, Jitka: *Knihovna šlechtičny. Francouzské knihy Marie Ernestiny z Eggenbergu na zámku v Českém Krumlově*. České Budějovice 2007, s. 5-6.

přírodovědecké a historické.⁴ V 19. století se sbírky knih rozšiřovaly o beletrii, a knihovny se tak stávaly centrem zábavy a odpočinku.⁵ Často také sloužily nejen svým majitelům, ale i širšímu okruhu vzdělavců.

Jak jsem již naznačila, hlavním cílem předkládané magisterské diplomové práce je poukázat na zastoupení a obsahovou skladbu antické literatury v knihovně olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna. Budu se zabývat také tím, jaký vztah měl biskup k antické literatuře, zda ji kupoval pouze z reprezentativních příčin, či se v jeho motivaci při obstarávání knih odrazil také jeho skutečný zájem o antické autory.

Moje práce se skládá z pěti hlavních částí. První je zaměřena na strukturu zámeckých knihoven raného novověku, vytváření knižních sbírek v šlechtickém prostředí a v prostředí diecézního kléru. Výchozím bodem této kapitoly je obecná charakteristika postavení antických autorů v knihovnách od středověku až do 17. století.

Druhá kapitola pojednává o historii kroměřížského zámku a především o osobnosti Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna, tvůrce a zakladatele zámecké knihovny. Historií kroměřížské zámecké knihovny se příliš podrobně nezabývám, neboť ta už je zpracována Ivou Vlčkovou-Butolovou. Snažím se rovněž postihnout bibliofilské a akvizitační biskupovy zájmy a jeho vztah k zakoupeným knihám. V závěru této části se věnuji problematice exlibris v dílech antických autorů, knižní vazbě a případné grafické výzdobě antických tisků či zásahům do textu.

Ve třetí kapitole přináším rozbor hlavního pramene své práce, katalogu původní biskupovy soukromé knihovny, kterou pak v roce 1691 odkázal olomouckému biskupství. Jedná se o *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis 1691*. Na základě tohoto soupisu knih jsem si udělala základní představu o skladbě antické literatury. Nejprve se zabývám rozdělením katalogu do 15 tematických skupin, v jejichž rámci uvádím výčet jednotlivých antických autorů. Dále se pokouším charakterizovat strukturu katalogu a jednotlivé katalogizační záznamy. Nejsou příliš důsledné, mají spíše částečnou a zkrácenou podobu. Pro moji práci mají přitom klíčový význam, neboť umožňují odlišit díla antických autorů, která byla součástí Karlovy soukromé knižní sbírky k roku 1691, od pozdějších nákupů. Rozpoznání a oddělení těchto dvou různých skupin bylo kvůli špatným katalogizačním

⁴ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 10-11.

⁵ *Ibid.*, s. 11.

zápisům asi tou nejnáročnější částí celé práce. Závěr kapitoly pak pojednává o umístění antických autorů v dnešní knihovně.

Čtvrtá kapitola se věnuje celkovému počtu antických autorů a tisků v katalogu, jazykovému rozboru sledované antické literatury a také místům jejího vydání a tiskařským dílnám.

Poslední, pátou část jsem rozdělila do sedmi tematických skupin. V každé z nich nejprve obecně charakterizují zastoupení antických autorů a jejich děl v církevních a šlechtických knihovnách. Následně pak tyto informace porovnávám s údaji získanými studiem katalogu i rozbořem spisů dochovaných v arcibiskupské zámecké knihovně do dnešní doby.

Důležitou součástí práce je také několik příloh, z nichž za nejdůležitější považuji Přílohu I se seznamem a stručnou charakteristikou knih antických autorů v katalogu (soukromé knihovně) olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Z výše uvedených údajů vyplývá, že při psaní práce jsem vycházela především ze studia primárních pramenů. Kromě již stručně zhodnoceného katalogu jsem čerpala také z archivních fondů Zemského archivu v Opavě, pobočce v Olomouci. Využila jsem především fond Metropolitní kapituly v Olomouci, fond Ústředního ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž a fond Arcibiskupství Olomouc, došlá a odeslaná korespondence Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Velkou pozornost jsem také věnovala rozboru konkrétních děl antických autorů, která se mi na základě katalogových záznamů podařilo vyhledat v současné knihovně. Některá z nich jsem přečetla v českých překladech, jak uvádím v seznamu pramenů a literatury.

Doplňujícím zdrojem poznatků se stala i sekundární literatura.⁶ K dějinám zámku a knihovny jsem použila poměrně podrobně zpracované práce Ivy Vlčkové-Butulové, která se zabývala historií knihovny od jejího založení po současnost (do konce 70. let minulého století), a také články zámeckého knihovníka Cyrila Měsíce.

Z literatury k zámeckým a církevním knihovnám je třeba uvést publikaci Jiřího Cejпка, *Dějiny knihoven a knihovnictví*; Petra Maška, *Zámecké, hradní a palácové knihovny v Čechách, na Moravě a ve Slezku*; publikaci Lenky Veselé a monografii Jitky

⁶ Přesné bibliografické záznamy všech titulů sekundární literatury jsou uvedeny v seznamu pramenů a literatury.

Radimské. Velmi podnětná byla pro mě i řada článků ze sborníků *Opera Historica*, *Opera Romanica* a *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezka*, které se staly výstupy z jednotlivých konferencí.

Při charakteristice osobnosti biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna jsem se opírala o publikaci Radmily Pavlíčkové, *Sídla olomouckých biskupů. Mecenáš a stavebník Karel II. Liechtensteinu-Castelkorna 1664–1695* a monografii Radky Miltové, *Mezi zalíbením a zavržením. Recepce Ovidiových metamorfóz v barokním umění v Čechách a na Moravě*. Historii rodu zpracovává velmi přehledným způsobem katalog výstavy s názvem *Kryštof Pavel z Liechtensteinu-Castelkorna a Morava v časech třicetileté války*, jehož editorem je Michal Konečný. K typografickému složení tisků antických autorů jsem využívala především práci Petra Voita, *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*.

K tématu zastoupení antické literatury v českých knihovnách má zásadní význam stěžejní publikace Miroslava Flodra, *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*, vydaná v Brně 1966. Flodrova práce tvoří součást obsáhlejšího celku, jehož úkolem je objasnit charakter tradice řecké a římské literatury v českých zemích od středověku až do první poloviny 17. století. Hlavní pozornost soustředí na základní otázku, v jakém rozsahu a v jaké podobě byla díla klasické literatury zastoupena v českých knihovnách. Pokusil se také poukázat na vztah české společnosti k řecké a římské literatuře v jednotlivých historických obdobích. Tuto publikaci jsem využila zejména v poslední kapitole pojednávající o tematickém zastoupení jednotlivých antických autorů v katalogu biskupovy knihovny. Z dalších prací věnujících se antickým tradicím bych uvedla monografii Ladislava Varcla, *Antika a česká kultura*.

Jelikož jsem se při práci v knihovně setkávala i s rukopisy, stal se pro mne výbornou pomůckou čtyřdílný *Průvodce po rukopisných fondech v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, vydaný *Archivem Akademie věd ČR*.

Problematiku psaní biskupova jména jsem řešila už v bakalářské práci, podle archivních pramenů jsem se přiklonila k psaní *Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna*. Jména antických autorů jsem sjednotila podle pravopisu klasické latiny a řečtiny. Ke sjednocení jmen jsem použila slovníky autorů: Bořivoje Boreckého a Růženy Dostálové, *Slovník řeckých spisovatelů*; od Evy Kuťákové a Anežky Vidmanové, *Slovník latinských spisovatelů* a od Jiřiny Hůrkové, *Antická jména. Jak je číst a skloňovat*.

I. KNIHOVNY POBĚLOHROSKÉ DOBY A ANTICKÁ LITERATURA V NICH

I.1 Knihovny pobělohorské doby, příčiny jejich vzniku a základní struktura

České povstání let 1618–1620 a následná třicetiletá válka jsou výrazným dělítkem ve vývoji knihoven. Nastupující protireformace a renesance klášterního života, podporovaná vládou, církví i novou šlechtou, zasáhly příznivě do života a růstu jak zámeckých, tak i klášterních knihoven. Současně tyto bibliotéky dostaly novou vnější tvář baroka, které bylo výrazným slohem protireformace.⁷ Šlechta v českých zemích hrála výsadní roli ve společnosti, politice, hospodářství i kultuře. Byla také vedle klášterů, majoritním sběratelem knih a tvůrcem velkých knižních sbírek. Velké šlechtické knihovny z doby renesance byly rozptýleny během třicetileté války. Na jejich troskách vyrůstaly knihovny nové šlechtické společnosti, tvořené jednak domácími rody, jednak tou aristokracií, která našla v českých zemích svůj domov poté, co značná část nekatolické šlechty opustila českou šlechtickou společnost. Nová česká a moravská šlechta pocházela především z německých, rakouských, italských či španělských oblastí.⁸

Díky nadnárodnímu charakteru české a moravské aristokracie a jejím příbuzenským stykům, vznikaly na území českých zemí šlechtické knihovny, ve kterých byla zastoupena evropská literatura, zejména z oblastí katolické Evropy. Panevropský charakter knihoven byl ještě podtrhován častými studijními cestami do zahraničí a vykonáváním politických funkcí v zahraničí v diplomatických službách Habsburské dynastie, kterých aristokracie využívala k nákupu knih.⁹

Knihovny byly vytvářeny jako soukromé knižní sbírky sběratelskou činností, knižní akvizicí nebo začleňováním osobních knižních souborů jednotlivých šlechticů do rodových celků. Často tvořily trvalou výbavu rodového sídla a zůstaly v místech svého založení po několik staletí. Jejich rekonstrukce je dnes možná na základě katalogů, ale i dochovaných knihovnických jednotek.¹⁰ knižní sbírky si zřizovala jak světská tak

⁷ CEJPEK, Jiří a kol.: *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Praha 2002, s. 133

⁸ MAŠEK, Petr: *Zámecké, hradní a palácové knihovny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku* (dále jen *Zámecké, hradní a palácové knihovny*). Žďár nad Sázavou 2004, s. 3.

⁹ Ibid.

¹⁰ RADIMSKÁ, Jitka: op. cit., s. 5-6.

i církevní aristokracie, podobně jednali i nadšení bibliofilové a intelektuálové, úměrně svému sociálnímu postavení.¹¹ Již v období humanismu a renesance vznikl určitý model struktury šlechtických knihoven, které vedle děl teologických obsahovaly antickou klasiku, humanistickou rétoriku a jazykovědu, stejně tak i politologii a filozofii, práce historické, právnické i zeměpisné. Obecně v barokních knihovnách dochází k ohromnému vzestupu právnické literatury, což souvisí se vzrůstajícím významem právnického vzdělání v období poměrně intenzivní recepce římského práva.¹² Ostatní témata již nejsou zastoupena většími počty svazků. Zájem o vojenství a architekturu byl také tradičně považován právě za jeden z charakteristických projevů aristokratického životního stylu.¹³

Z hlediska dobového myšlení aristokratů představovala knihovna jeden z mnoha symbolických výrazů jejich reprezentace a svébytný projev okázalého užívání duchovních hodnot. V rozsahu knihoven a především v jejich tematické skladbě se odrážely individuální zájmy šlechticů, které se vytvářely pod vlivem rodinné tradice a výchovy, v neposlední řadě je ovlivňoval i průběh vlastní kariéry.¹⁴ Pro vznik knihovny nebyla rozhodující jen vlastní záliba dané osoby ve čtení a zájem o vzdělání. Důležitá byla i bezprostřední potřeba knih k vlastnímu řádnému výkonu povolání a v souvislosti s tím bylo vlastnictví knih také obligatorně přikázáno církevními předpisy.¹⁵

Od doby třicetileté války až do 20. století nebyly šlechtické knihovny postiženy výraznější válečnou či jinou katastrofou. V druhé polovině 19. století, kdy aristokracie pomalu ztrácela své privilegované postavení, byly mnohé cenné knihovny chráněny před rozptýlením fideikomisním zákonem. Některé zámecké knihovny posloužily v 19. století jako základ vznikajících českých zemských kulturních institucí, zvláště Národního muzea v Praze.¹⁶

V období baroka do značné míry zmizely měšťanské knihovny. Setkáváme se sice s knihovnami měšťanské inteligence, zvláště s bibliotékami právníků a lékařů, přirozeně i kněží, ale zachovány zůstaly jen tehdy, když vešly do některé z knihoven institucí nebo

¹¹ PLEVA, Martin: *Knihovny několika moravských barokních šlechticů na základě jejich pozůstalostních inventářů*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 145-159.

¹² VÁLKA, Josef: *Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka*. Brno 1996, s. 149-151.

¹³ HOJDA, Z.: *Knihy o architektuře v pražských měšťanských knihovnách 17. století*. In: *Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. Dr. Hlaváčka Ivana, CSc.* Praha 1992, s. 115-126.

¹⁴ BŮŽEK, Václav: *Knihovny aristokratů na česko-moravsko-rakouském pomezí koncem 16. a v první polovině 17. století*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 87-99.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ MAŠEK, Petr: *Zámecké, hradní a palácové knihovny*, s. 3.

soukromých knihoven šlechty. Poznáme je ale jen tehdy, jestliže byly označeny exlibris nebo supralibros či podpisem.¹⁷

V prostředí diecézního kléru se příznivé předpoklady pro vznik sbírek vytvořily až po polovině 17. století. Nositelem nového, v plném smyslu aristokratického životního stylu, nebyla již bělohorská společnost, ale o generaci či dvě mladší – lidé, pro něž církevní úřad neznamenal jen odříkání a neustálý zápas s herezí. Potomci domácích i cizích aristokratických rodů, kteří přicházeli na nová beneficia, rozhodně nehodlali slevovat ze svých představ a nároků. Životní styl prelátů se tak výrazněji nelišil od dobových forem života světské aristokracie. Navíc tridentská pravidla kladla značný důraz na vnější reprezentaci duchovního úřadu a dobové zvyklosti vyžadovaly značnou okázalost životního stylu jednotlivých prelátů. Povinnost stálé rezidence znamenala výrazný impulz i pro vytváření knižních a uměleckých sbírek.¹⁸

Úřední a společenské kontakty biskupů s proslulými dvory říšských církevních knížat pochopitelně ovlivňovaly ráz života v českých rezidencích. Podobně jako u světských aristokratů, také u duchovních hrálo při vytváření sbírek důležitou roli vzdělání. Mnozí preláti tak vyrostli nejen v dokonalé barokní kavalíry, ale přímo v osobnosti, které svým kulturním rozhledem převyšovaly většinu laických současníků. Vytváření sbírek usnadňoval duchovním i fakt, že umělecký obchod až do 18. století zejména v Itálii zůstával z větší části v rukou světských i řádových kněží. Odtud také hojně přicházeli do Rakous a dále do Zaalpí četní agenti a umělečtí poradci, činní při budování barokních rezidenčních sbírek.¹⁹

Rakouskému státu reprezentovanému vládnoucími Habsburky záleželo stejně jako církvi na opětovném ovládnutí středoevropského prostoru Čech a Moravy katolicismem. Projevilo se to i výraznou podporou zde existujících klášterů i zakládáním nových řeholí, zejména jezuitů, kapucínů a piaristů.²⁰ Klášterní knihovny, které zůstaly zachovány ve svých interiérech nebo které se podařilo opět do nich navrátit, jsou nejvýznamnějšími historickými církevními knihovnami.²¹ I když zaměření jednotlivých řádů se od sebe lišilo, základní tematika jejich knihoven není od sebe příliš vzdálena. V popředí stojí náboženství

¹⁷ CEJPEK, Jiří a kol.: *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Praha 2002, s. 133-134.

¹⁸ VLNAS, Vít: *Barokní církev a umělecké sběratelství*. In: BŮŽEK, Václav (ed.): *Život na dvorech barokní šlechty (1600–1750)*. Opera Historica 5, České Budějovice 1996, s. 515-526.

¹⁹ *Ibid.*, s. 515-526.

²⁰ *Ibid.*, s. 134.

²¹ Knihovna břevnovského benediktinského kláštera, broumovská benediktinská knihovna, premonstrátská knihovna na Strahově, knihovna premonstrátského kláštera v Teplé u Mariánských lázní, barokní cisterciácká knihovna v Oseku, knihovna benediktinů v Rajhradě, augustiniánů, minoritů a kapucínů v Brně a další.

a teologie, dále filozofie, historie a právo – především církevní. Tato tematika je klášterním knihovnám společná. Pro vědeckou činnost svých členů byly zaměřeny knihovny benediktinů, augustiniánů a premonstrátů. Zde se zpravidla projevují víc individuální zájmy jednotlivců. Na pedagogickou činnost byly zaměřeny i knihovny piaristů, u nás oblíbeného řádu zejména v 18. století.²²

²² CEJPEK, Jiří a kol.: op. cit., s. 135.

I.2. Vliv církve na zastoupení antické literatury ve středověkých a novověkých knihovnách

Životnost a působnost klasické literatury a vzdělanosti nekončila se zánikem antického světa, nýbrž ještě dlouho přetrvávala v následujících staletích, neboť často představovala základ středověkého vzdělání a vzor pro vlastní literární tvorbu. Církev, její instituce a duchovenstvo, byla hlavní nositelkou vzdělanosti a kultury a představovala tak současně jediného zprostředkovatele celého literárního dědictví starověkého Řecka a Říma.²³

Vztah ke klasické literatuře byl formován myšlenkami a projevy teoretiků prvotní církevní nauky, hodnostářů i v prohlášení mnohých synod a koncilů. Oficiální postoj křesťanství, zejména katolické církve k antické kultuře byl v podstatě negativní. Středověká církev nikdy během svého staletého působení nepřiznala hodnotám klasické vzdělanosti oprávněnost v myšlenkovém životě tehdejšího člověka. V církevní praxi však tento oficiální přístup nebyl vždy jediným, přísně dodržovaným a bezvýhradně uplatňovaným názorem. Tak již u prvních církevních otců můžeme pozorovat zásadní rozdíl v přístupu řeckých autorů na straně jedné a latinských autorů na straně druhé. I když řečtí křesťanští teoretikové pohlíželi na antickou vědu a literaturu jako na něco méně hodnotného, co nedosahuje úrovně křesťanského učení, přece jen nezaujali k tomuto dědictví tak docela zamítavý postoj, který byl prosazován v západní, latinské oblasti. Avšak ani zde nebyl příkrý postoj ke klasické literatuře jednoznačný. V pozdější době se začalo i v katolické církvi prosazovat úsilí o nalezení kompromisu mezi církevní naukou a klasickou literaturou, což poprvé zřetelněji zaznělo u Augustina. Základním aspektem tohoto kompromisu se stal kritický přístup, tj. vybírání pouze vhodných a přijatelných věcí. Klasická literatura měla působit jako zdroj vědění a bylo využívána k hlubšímu studiu Písma a k prohloubení křesťanské nauky.²⁴

Církev a její představitelé se tak ocitli v poněkud tísnivé situaci. Na jedné straně byli tlakem postupujícího vývoje do značné míry nuceni připouštět stále častěji uplatňovaný kompromis a na druhé straně s obavami sledovali důsledky uvolněného pronikání klasické literatury do širších řad duchovenstva. Za této situace došlo posléze k dalšímu

²³ FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966, s. 13.

²⁴ *Ibid.*, s. 13-15.

kompromisu. Církevní představitelé ve snaze co nejvíce omezit přímý styk vzdělaných čtenářů s klasickou literaturou a mít vliv na regulaci tohoto vzájemného vztahu, usměrnili cestu soudobého čtenáře ke klasickým autorům prostřednictvím vlastních, v církevním duchu redigovaných textů. Řeční a římské spisovatele tak předstupovali před případné zájemce v podobě různých komentovaných vydání, kompendií, výkladů, výborů atp. Toto nepřímé a neúplné poznávání klasické literatury bylo důsledkem obranářského postoje církve vůči klasickému literárnímu dědictví a stalo se jedním z nejcharakterističtějších rysů pro postavení antické literatury v období středověku i raného novověku.²⁵

Rozdílnost postoje ke klasické literatuře se v církvi projevila ještě v jiných ohledech. Odlišný byl i vztah k jednotlivým autorům. Jestliže církev během svého vývoje dovedla nacházet jisté kompromisní řešení svého poměru ke klasickému literárnímu dědictví, pak to platilo především o oblasti filosofické literatury. Zásady kompromisu byly naproti tomu mnohem obtížněji uplatňovány v případě řeckého a římského básnictví. Zde byl postup církve daleko zdrženlivější a také nejvíce odmítavý.²⁶

V oblastech, kde chyběly původní přímé kontakty s antickou kulturou a vzdělaností, probíhal zápas o klasickou tradici v dimenzích oficiálního církevního postoje. Svě místo zde našla jen potud a v takové podobě, jak ji reprezentovala běžná ortodoxní církevní praxe. Styk s klasickou literaturou i její užití zůstalo omezeno na oblast školské tradice v duchu artes, chápané úzce a strnule. Donatus, Martianus Capella, Aisópos, Avianus, Marcus Tullius Cicero, Publius Vergilius Maro, Publius Ovidius Naso, Quintus Horatius Flaccus, Sallustius Crispus, Seneca, torzovitá Aristotelova díla a Platonův spis *Tímaios* představovaly obvykle maximální obzor a záběr. V knihovnách se zpravidla objevilo jen několik málo těchto autorů a ve vlastní literární tvorbě byly jejich vlivy vesměs mizivé.²⁷

Školní prostředí mělo na rozvoj klasické literární tradice celkově kladný vliv, zejména od druhé poloviny 15. století. Výrazný zlom nastal v druhé čtvrtině 16. století zásluhou protestantismu. V rámci gramaticko-rétorického studia se dílům klasických spisovatelů dostalo významného místa. Školy, jejichž vliv na vzdělání obyvatelstva měl nejširší dosah, připravovaly cestu k dílům antických spisovatelů tím, že především usilovaly o dosažení znalosti latiny a částečně i řečtiny a toto své úsilí budovaly převážně

²⁵ Ibid., s. 15-16.

²⁶ Ibid., s. 16.

²⁷ Ibid., s. 22.

v duchu humanistického pojetí na klasických základech a opíraly se o tvorbu antických spisovatelů. Přesto ale vztah ke klasické literatuře nebyl zcela bezvýhradný.²⁸

Domácí knižní trh naproti tomu ani zdaleka tak nepřispíval k podpoře tradice klasické literatury. Organizačně sice dosáhl v průběhu 16. století značného rozvoje a dovedl také rozsahem i charakterem nabízené produkce uspokojovat nejrozšířenější sféry zájmů čtenářů. V oblasti klasické literatury však stěží v dostatečné míře uspokojoval poptávku po tvorbě úzkého okruhu vzdělců, zůstával tak odkázán na zahraniční trh.²⁹

Charakter knihovny se během 16. a 17. století měnil. Přestala být institucí obvyklou pouze v církevním prostředí a pronikla výrazně do šlechtických kruhů. Počet knih v soukromých sbírkách šel do stovek i tisíců, zejména v knihovnách vzdělců a intelektuálů, založených za sběratelským zájmem. S tím souvisela i dalekosáhlá změna v obsahové struktuře knihoven. Postavení klasických autorů na počátku 17. století přestalo být výjimečným zjevem, omezeným na úzký okruh zájemců. Časté a nezřídka mnohostranné zastoupení klasické literární tvorby v knihovnách svědčí jednoznačně o tom, že tato literatura našla u čtenářů své pevné místo a stala se běžnou součástí tehdejší četby. Její postavení v jednotlivých knihovnách bylo ale rozdílné.³⁰

Obecně platí, že jen malá část církevních knihoven zahrnovala mezi své knihy též díla klasické literatury. Tam, kde tato tvorba našla určité přijetí, stalo se tak vesměs jen dílčím zastoupením jednoho či několika málo spisovatelů. Pozornost tu byla naprosto převážně omezena na okruh běžných školských autorů. V popředí zájmu stojí Aristotelovo dílo, zejména jeho filozofické práce. Mezi tradiční školní autory lze zařadit Marca Tullia Cicerona, Publia Vergilia Mara, Publia Ovidia Nasona a Horatia.³¹

V šlechtických knihovnách bylo zastoupení klasické literární tvorby sporadické a většinou omezené na běžná díla základních školních autorů. Zcela odlišná situace byla v knihovnách sběratelského zaměření, kde soubor antické literatury byl rozsáhlý. Většinou se však jednalo o sběratelský zájem nebo reprezentativní důvody.³²

Situace v soukromých knihovnách byla příznivější. S klasickou literaturou se zde setkáváme častěji, v širším a ucelenějším výběru a i v dokonalejším textovém podání. Nejvýznamnějšího rozvoje dosáhla antická literatura v knihovnách intelektuálů, kde se díla řeckých a římských autorů stala zcela běžnou součástí. Široký okruh autorů zde byl

²⁸ Ibid., s. 57-66.

²⁹ Ibid., s. 67-78.

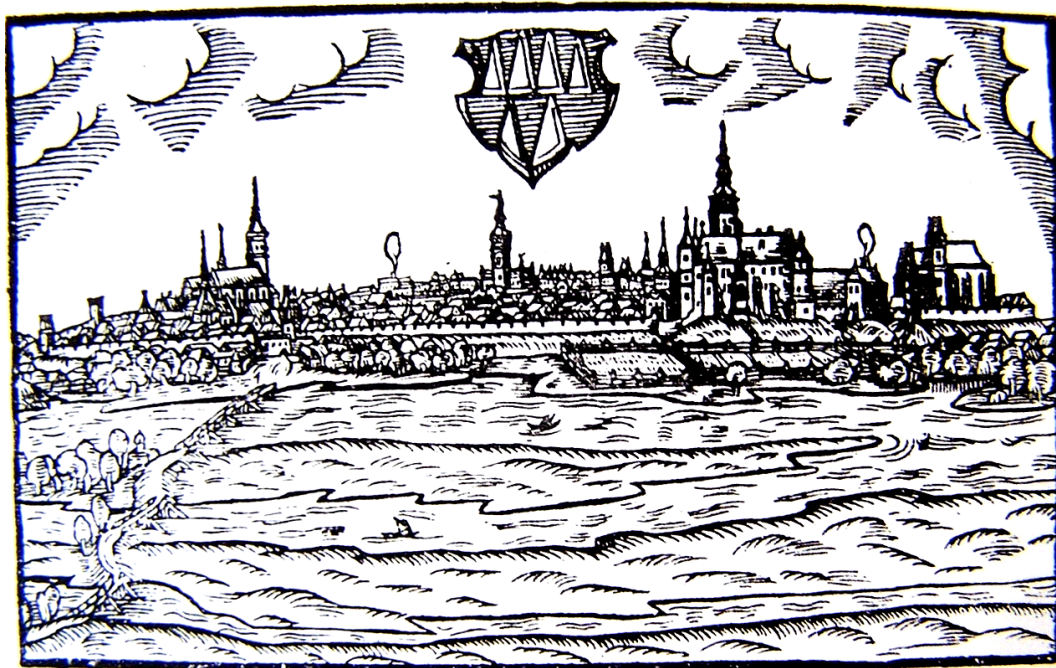
³⁰ Ibid., s. 79-81.

³¹ Ibid., s. 86.

³² Ibid., s. 87-90.

obvykle zastoupen celou řadou soudobých edicí, které podávaly dílo určitého autora buď v úplnosti, nebo v hodnotném výběru jeho prací. Je patrné, že rozšíření a charakter zastoupení klasické literatury zde přerostly školské podněty. Vycházely z okruhu problematiky vlastní profese či odborných zájmů. Na této úrovni klasická literatura zaujala rovnoprávné místo vedle soudobé produkce. Je pochopitelné, že i v tomto prostředí bylo postavení klasické tvorby kolísavé, což plyne z rozdílné struktury intelektuální vrstvy i z odlišné vyspělosti a zaměření jednotlivých jejích vrstev. Samozřejmé je i to, že největšího rozvoje dosáhla antická literatura v knihovnách humanistických vzdělavců.³³

³³ Ibid., s. 93-95.

Obr. 1.
Kroměříž – dřevořez J. Willenbergera z roku 1593.

II. ZÁMECKÁ KNIHOVNA ARCIBISKUPSKÉHO ZÁMKU V KROMĚŘÍŽI

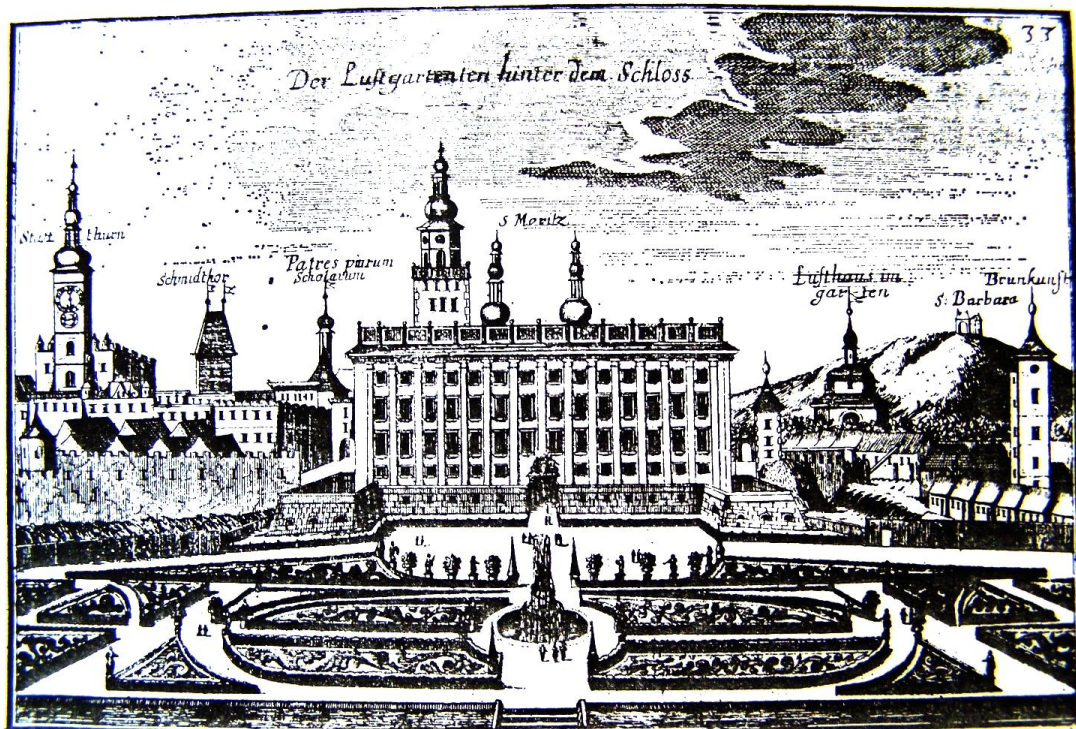
II.1. Kroměřížský zámek a jeho stručná historie

Zásluhou olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburku byla Kroměříž již od 13. století významným sídlem olomouckých biskupů, později arcibiskupů. Jako sídlo vysokých církevních představitelů se stala centrem vzdělanosti, umění a také centrem ekonomické správy celé olomoucké diecéze. Bruno ze Schauenburku postavil přibližně v místech dnešního zámku gotický hrad a přispěl k tomu, aby král Přemysl Otakar II. povýšil Kroměříž na město. Gotický hrad byl v době episkopátu Stanislava I. Thurza (1497–1540) přestavěn na renesanční zámek. Třicetiletá válka představovala katastrofu jak pro město, tak i pro zámek, jenž Švédové při dobývání v roce 1643 vážně poškodili. Za druhého „zakladatele“ města a stavitele raně barokního zámku je pokládán biskup hrabě Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna (1624–1695).³⁴ V roce 1752 na zámku vypukl požár, který zničil celé druhé poschodí, při požáru byla zasažena také knihovna. Olomoucké biskupství bylo 5. prosince 1777 povýšeno na arcibiskupství a spolu s povýšením diecéze se změnil i název zámku na *Arcibiskupský zámek*. Město i zámek proslavil ústavodárný říšský sněm v letech 1848–1849, stejně jako návštěva ruského cara Alexandra III. a také rakouského císaře Františka Josefa I. v roce 1885. Po roce 1918 již význam kroměřížské rezidence jako sídla olomouckých arcibiskupů klesal. V roce 1998 byl zámek se zahradami zapsán na *Listinu světového přírodního a kulturního dědictví UNESCO*. Od roku 2006 v Kroměříži působí územní odborné pracoviště *Národního památkového ústavu*, sbírky spravuje od roku 2007 kroměřížská pobočka *Arcidiecézního muzea v Olomouci*, které je součástí *Muzea umění Olomouc*.³⁵ Zámek je nejen unikátním historickým objektem, ale dodnes živým badatelským centrem ukrývajícím bohaté sbírky obrazů, knih či hudebnin, které mají kořeny v osvícené činnosti sběratelů několika století.³⁶

³⁴ Viz podrobněji PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů. Mecenáš a stavebník Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna 1664–1695* (dále jen *Sídla olomouckých biskupů*). Olomouc 2001.

³⁵ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 21.

³⁶ <http://www.zamek-kromeriz.cz/zamek/o-zamku/> (23.11.2010)

Obr. 2.
Pohled na Kroměříž a biskupský zámek. Reprodukce leptu J. van den Nypoorta z roku 1691.

II.2. Zakladatel knihovny – olomoucký biskup hrabě Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna

Rod hrabat z Liechtensteina svobodných pánů z Castelkorna s erbem stříbrného klínu v modrém poli pocházel z okolí Bolzana v jižních Tyrolích. Rytířští příslušníci rodu se uvádějí už od 12. století jako ministeriálové tridentských biskupů a v následujícím století také jako ministeriálové zemští. Majetkovou expanzi zahájil z hradu Liechtenstein u Leifersu, nacházejícího se jižně od Bolzana, Jindřich z Liechtensteina († 1395), který získal panství Karneid a Steineck i Tschengelsburg. Jeho synové Vilém a Jan pak založili dvě rodové větve. První z nich vymřela už v roce 1617, ale vyšla z ní významná osobnost, pohybující se v dvorských kruzích habsburského císaře Maxmiliána I. Byl to Vilémův syn Bartoloměj († 1493), nejvyšší hofmistr císaře Maxmiliána I. Roku 1478 se stal rytířem Řádu Zlatého rouna. Přijetí člena rodu mezi nejvýznamnější rytíře křesťanské Evropy mělo obrovský společenský a mocenský dopad i pro další členy rodu. Jeho mnozí příslušníci s podporou císařského dvora dosáhli i vysokých církevních funkcí. Po vymření Vilémovy linie přešly její majetky na příslušníky druhé větve. Z ní proslul Pavel († 1513), tajný rada a dvorní maršál císaře Maxmiliána I. v innsbrucké vládě. Významný předek, zvolený roku 1505 dalším rytířem Zlatého rouna, získal pro rod nové majetky, zejména Schennu a po vymření castelkornské linie rodu Castelbarco panství Castelkorn. V roce 1506 pak obdržel dědičný titul svobodného pána z Castelkorna a poté rozšířil klenot svého erbu o helm s červeným lvem pánů ze Schenny.³⁷ Mimořádný význam v dějinách rodu měl Pavlův syn Kryštof Filip I. († 1547), jehož erb byl polepšen do podoby známé z pozdějších dob.³⁸

Dva ze synů Kryštofa Filipa, Jiří Vilém a Filip Vilém, založili větve rodu, tzv. iserskou a moravskou, které existovaly až do vymření rodu v polovině 18. století. Znaměřšími osobnostmi moravské linie byli Kryštof Pavel a jeho bratr Filip Rudolf († 1635), který jako císařský generál dobyl Kladsko a pak zde až do roku 1626 zastával funkci kladského místodržitele a zemského hejtmana.³⁹

Do moravské větve náležel i olomoucký biskup Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna. Stal se velmi známou osobností v dějinách Moravy, a to především pro svou

³⁷ KONEČNÝ, Michal (ed.): *Kryštof Pavel z Liechtensteinu-Castelkornu a Morava v časech třicetileté války*. Katalog výstavy konané od 4. 6. do 3. 10. 2010 na Státním hradě Pernštejně. Brno 2010, s. 8.

³⁸ Popis erbu hrabat z Liechtensteina-Castelkorna v kapitole *Exlibris v dílech antických autorů*.

³⁹ KONEČNÝ, Michal (ed.): op. cit., s. 9.

stavební činnost, budování kroměřížské biskupské rezidence, založení biskupské zámecké knihovny a podporu umění. Jeho jméno tak překonává pomíjivost času, jak je také vyjádřeno na fresce v sále biskupské knihovny.

Námět fresky provedl na objednávku olomouckého biskupa Leopolda Bedřicha Egkha (1758–1760) Josef Stern.⁴⁰ Téma fresky je typické pro výzdobu barokních knihoven. Jedná se o oslavu Věd a Umění pod záštitou Světla přicházejícího z nebes a olomouckých biskupů – Leopolda Bedřicha Egkha jakožto obnovitele zámku po požáru a Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna, zakladatele knihovny a stavebníka zámku.⁴¹ Nejzajímavější částí fresky je právě ta, na které je zpodobněn biskup Karel II. Nad oběma kratšími stranami velkého knihovního sálu malíř vytvořil dvě pyramidální kompozice, na jejichž vrcholy umístil portréty oslavovaných biskupů.

Nalevo od vstupu do sálu můžeme spatřit portrét biskupa Karla II., který byl namalován dle biskupova oficiálního portrétu z doby kolem roku 1680. Portrét v oválném medailonku se zlatým nápisem *CONDIDIT* připomíná, že vyobrazený biskup nejen zřídil a přestavěl biskupské letní sídlo v Kroměříži a učinil z něj svoji rezidenci, ale také kapitálem 10 000 zlatých založil tamní knihovnu. Biskupův portrét přidržuje namísto svého štítu bohyně vědění, moudrosti a umění Minerva. V zobrazení Minervy je rovněž ukryta upomínka na biskupovo stavební podnikání, neboť bohyně byla také považována za vynálezkyni a patronku stavitelství.⁴² Shora přilétá Daimón, troubící na trubku s vlajkou s biskupovým erbem a v druhé ruce drží vavřínový věnec. Žena s olivovou větvičkou, tedy personifikace bohyně Míru a Smíření,⁴³ zapisuje do knihy biskupovy činy. Žena opírající se o torzo sochy je personifikace Sochařství. V levé části fresky se nachází personifikace Malířství a Architektury, dívka držící plán kroměřížského zámku, která přímo poukazuje na biskupovu stavební činnost. Pod portrétem je zpodobněna bohyně Tyché s rohem hojnosti, ze kterého se sypou mince a květiny. Vousatý stařec s křídly a kosou u jejích nohou je Čas, ztotožňovaný se Saturnem či Chronem, který směrem k biskupovi pozvedá

⁴⁰ Smlouva o vymalování stropu velkého knihovního sálu byla uzavřena 7. dubna 1759 s Josefem Sternem (1716–1775), dvorním malířem hraběte Leopolda z Ditrichšteina.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc (dále jen ZAO, p. O.): fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, kart. 1713, inv. č. 12 885, sign. F 30/22–1.

⁴¹ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů*, s. 7.

⁴² LOUDOVÁ, Michaela: "*Hortus episcopi debet esse sacra biblia.*" *Knihovní sály zámku v Kroměříži – příspěvek k ikonografii maleb Josefa Sterna.* In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. *Studia minora facultatis philosophicae universitatis Brunensis*, F 47, Brno 2003, s. 20.

⁴³ CIMRHANZL, Tůma: *Antická mythologie.* Praha 1999, s. 337.

torzo antické sochy.⁴⁴ V dolní části je zobrazen stařec s pádlem a s nádobou, ze které vytéká voda, tedy Poseidón jako alegorie řeky Moravy.

Obr. 3.

Freska s vyobrazením biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna ve velkém knihovním sále.

Námět této fresky ukazuje, jak velký význam Karlu II. přikládali jeho další nástupci v biskupském úřadě. Freska je oceněním za Karlovu velkorysou podporu umění a bohatou stavební činnost.⁴⁵

Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna se narodil 8. dubna 1624 jako nejstarší syn zemského hejtmana v Kladsku Filipa Rudolfa z Liechtensteina-Castelkorna a Klary Vintler von Plätsch. Zemřel 23. 9. 1695 v Olomouci, pochován je v dómě sv. Václava.⁴⁶

⁴⁴ LOUDOVÁ, Michaela: op. cit., s. 21.

⁴⁵ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů*, s. 7.

⁴⁶ GATZ, Erwin: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches*. Berlin 1990, s. 276.
STURM, Heribert: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der Böhmischen Länder*. Band II, Lieferung 6, Le-Lo, München-Wien 1982, s. 446-447.

Po studiích u jezuitů v Innsbrucku a na Germaniku v Římě se roku 1637 stává kanovníkem v Salcburku a od roku 1641 pak působí jako kanovník v Olomouci a Pasově (1643). Po dalších studiích na univerzitě v Ingolstadt získal doktorát práv. Roku 1653 působil jako kanovník v Pasově a od roku 1654 jako dómský děkan v Salcburku.⁴⁷

Olomouckým biskupem byl zvolen dne 12. března roku 1664 a 28. června téhož roku jeho zvolení potvrdil také papež Alexander VII.⁴⁸ Po návratu do Salcburku, kde se připravoval na cestu na moravské území, se 14. srpna vydal lodí do Kremže a odtud povozem přes zemské hranice u Chvalkovic u Znojma na Moravu. Cesta vedla nejprve do Kroměříže, kde vyvrcholila slavnostním vstupem, návštěvou kostela sv. Mořice a biskupského zámku. Do sídla olomoucké diecéze, Olomouce, vstoupil ve dnech 27.–28. října roku 1664 a byl zde rovněž slavnostně intronizován v katedrále sv. Václava. Na přelomu srpna a září 1664 již nový biskup, Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna, začal ve svém úřadě oficiálně úřadovat.⁴⁹

O této události nás informuje ve svých dějinách Kroměříže František Václav Peřinka:

„Viděl pod sebou zkažené město, mezi domy krytými doškem ještě holé opálené zdi, na ulicích rum ze spálenisk a hnojiska, z domů vytékající špinu. Zaplakal prý nad tím a umínil si, že za jeho vlády musí se vše napravit, aby jeho nástupce mohl vstoupiti do residenčního města čistého, úpravného a úhledného.“⁵⁰

Přestože je popis srpnové události nadsazený, je třeba připustit, že Kroměříž byla za třicetileté války dvakrát vydrancována (v letech 1643 a 1645) a pak ještě zasažena morovou epidemií roku 1647.⁵¹

Město Kroměříž plnilo v rámci biskupských residenčních měst funkci sídelní, a to z důvodu přítomnosti několika ústředních institucí ve vztahu k menzálním a lenním statkům biskupství. Této hlavní „venkovské rezidenci“ náleželo rovněž mincovní privilegium, což vedle významného ekonomického aspektu hrálo reprezentační roli.

⁴⁷ SUCHOMEL, Dan – VIDEMAN, Jan: *Mincovnictví olomouckých biskupů a arcibiskupů (1608–1820)*. Kroměříž 1997, s. 131. GATZ, Erwin: op. cit., s. 276. STURM, Heribert: op. cit., s. 446-447.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů*, s. 18, s. 59.

⁵⁰ PEŘINKA, V. František: op. cit., s. 375.

⁵¹ Ibid.

Kroměříž tedy zastávala hospodářské, správní a administrativní funkce, které byly spjaty se správou biskupských statků, a zaujímal rovněž významné reprezentativní postavení.⁵²

Po nastoupení do biskupského úřadu nový biskup svoji pozornost soustředil na obnovu zničeného biskupství, které dramaticky prošlo třicetiletou válkou a švédskou okupací. Za jeho episkopátu tak současně začala rozsáhlá obnova všech biskupských rezidenčních sídel (pouze budování kroměřížské rezidence se protáhlo až do roku 1698).⁵³ K uskutečnění všech stavebních záměrů bylo nutné silné finanční zázemí, a proto se rozhodl využít svého mincovního práva v co možná největším rozsahu. Nová biskupská mincovna patřila mezi jeho první stavby zbudované v Kroměříži.⁵⁴

Biskup rozhodně dostal svým slibům – stavěl a opravoval kostely, biskupské budovy, zakládal hospodářské objekty (sklárny či železárny), otevíral lomy, založil také pivovar. Vybuodoval Květnou zahradu ve francouzském stylu, položil základy kroměřížské zámecké obrazárny a knihovny. Známa je také jeho vzácná hudební sbírka, sbírka mincí a medailí.⁵⁵ Za episkopátu Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna se Kroměříž stala nejčastěji obývanou rezidencí z celé sítě, biskup zde setrval přibližně 80–110 dnů v roce, později, s vyšším věkem a zdravotními potížemi jeho pobyt přerostl v trvalý.⁵⁶

Častý pobyt v Kroměříži a potřeba reprezentace se projevila ve stavebních podnicích v rámci zámeckého sídla a jeho okolí, ale i celého města. Reprezentativní aspekt biskupských staveb se ukázal v častém vkládání biskupova erbu a pamětních nápisů.⁵⁷ Středobod a vyústění reprezentace města a biskupství představuje biskupská rezidence. Na opravách a přestavbách zámku nejprve začal biskup spolupracovat s císařským architektem Filibertem Luchesem (1607–1666). Luchese ale nedlouho po zahájení prací zemřel, a proto se jeho nástupcem v biskupových službách stal Giovanni Pietro Tencalla (1629–1702).⁵⁸ Mohutný stavební ruch je poukazem na osobní ctižádostivost nejvýznamnějšího moravského stavebníka druhé poloviny 17. století, nebo také na povinnost, již se nově zvolený biskup zavázal ve volební kapitulaci nechat znovu vybudovat zničené zámky, především kroměřížský zámek.

⁵² PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů*, s. 35.

⁵³ Stavební akce probíhaly současně v Olomouci, Kroměříži, Mírově, Brně, Vyškově a Kelči.

⁵⁴ Budova mincovny se nacházela v Biskupském předzámčí (před hradbami za Mlýnskou branou).

⁵⁵ SUCHOMEL, Dan – VIDEMAN, Jan: op. cit., s. 131.

⁵⁶ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů*, s. 35.

⁵⁷ Ibid., s. 41.

⁵⁸ MILTOVÁ, Radka: *Mezi zalíbením a zavržením. Recepce Ovidiových Metamorfóz v barokním umění v Čechách a na Moravě*. Brno 2009, s. 80.

Velkorysá stavební činnost a další kulturní aktivity – vytvoření rozsáhlé obrazové galerie, zámeckých zahrad, založení knihovny a zámecké kapely poukazují také na nezbytnou potřebu společenské reprezentace jeho osoby a úřadu.⁵⁹

Velkorysost stavebních akcí a dalších aktivit na poli umění (vytvoření rozsáhlé obrazové galerie, založení knihovny či hudební kapely) nasvědčují, že motivací zde nebyl jen tlak kapituly, nýbrž komplex rozsáhlejších a obecně platných motivů šlechtické reprezentace i praktických potřeb kladených na ubytovací kapacitu raněnovověkého aristokratického sídla.⁶⁰

Jádrem rezidenční sítě zůstával i ve druhé polovině 17. století nadále kroměřížský zámek, který splňoval tradičně nejširší spektrum funkcí, od sídelní a správní po reprezentační. Byl sídlem lenního soudu, centrální správy biskupských statků, úřadů, institucí a sídlem biskupského dvora.

Olomouc, centrum duchovní správy diecéze, se stávala biskupovým obydlím pravidelně jen v době velkých církevních svátků, Vánoc a Velikonoc, kdy byla biskupova osobní účast na bohoslužbách nezbytná. Jiné krátké a nepravidelné pobyty souvisely s řízením duchovní správy diecéze.⁶¹

Z korespondence Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna s jeho dvorním architektem Giovanni Pietro Tencallou je patrný biskupův aktivní spolupodíl při řešení funkčního uspořádání interiérů, architektonických článků, ikonografické koncepce výzdoby sídel a při řešení stavebních postupů. Karel II. Liechtensteina-Castelkorna komentoval zasílané návrhy, sděloval své připomínky a požadavky, vybíral z více variant předkládaných architektem či navrhoval vlastní řešení, která nemusela odpovídat záměrům stavitele ani technickým možnostem stavby. Konečná podoba jednotlivých rezidencí je výsledkem složitého komunikačního procesu zainteresovaných stran – umělce a objednavatele a odráží tak nejen tvůrčí možnosti císařského architekta G. P. Tencally, ale také konkrétní představy Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.⁶²

⁵⁹ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů*, s. 15.

⁶⁰ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Rezidenční síť olomouckých biskupů za Karla z Liechtensteinu-Castelkorna*. (dále jen *Rezidenční síť olomouckých biskupů*). In: *Historická Olomouc 13*, Olomouc 2002, s. 147.

⁶¹ *Ibid.*, s. 148-149.

⁶² *Ibid.*, s. 153-154.

Majetkové zázemí držitele, soustava sídel, poměrně pevná organizační struktura dvora a jeho personální obsazení přinejmenším několika desítkami dvořanů a služebníků – to jsou základní obecné rysy aristokratického dvora česko-moravské vrcholné a pozdní renesance.

Dvůr olomouckého biskupa byl však zároveň velmi výrazně poznamenán postavením svého držitele v kruzích vysoké církevní hierarchie a moravské stavovské společnosti 17. století, úlohou biskupství v procesu protireformace a osobnostmi jednotlivých biskupů.⁶³

⁶³ Ibid.

II.3. Kroměřížská zámecká knihovna a její tvůrci – dějiny knihovny od jejího založení po současnost

První zámeckou knihovnu v Kroměříži zbudoval kardinál František Dietrichstein (1599–1636) poté, co se stal olomouckým biskupem. Ta však byla jako válečná kořist odvezena pod dobytí Kroměříže Švédy roku 1643.⁶⁴ Novou knihovnu začal budovat ve druhé polovině 17. století biskup Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna, jak dokládá nová zakládací listina ze 14. května 1694. V ní je také stanoveno, že knihovna nemá mít ryze soukromý účel, ale je určena i pro veřejnost. Biskup věnoval peníze na plat knihovníka i na nákupy a vazby nových knih.⁶⁵ Svou skladbou se knihovní fond podobal spíše klášterní než zámecké sbírce. Převládala zde literatura teologická, filosofická a právní, zastoupena je také historická a lékařská. Knihovna měla sloužit jako centrální knihovna olomoucké diecéze, a reprezentovat tak duchovní i světskou moc olomouckých biskupů.

Prvním knihovníkem byl jmenován Urban Heeger, děkan kostela Panny Marie v Kroměříži. Po něm do úřadu nastoupil páter Augustin Kneutgen, který zajišťoval nákupy knih pro biskupa již od roku 1687. Ve svém úřadu zůstal až do roku 1695, kdy po smrti Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna roku 1695 převzali správu nad knihovnou piaristé.⁶⁶ Bylo tak učiněno dekretem, který vydal biskup Karel III. Lotrinský dne 11. srpna 1699 v Osnabrückeru. Knihovnu pak využívali výhradně jen členové řádu.⁶⁷ Za biskupa Wolfganga Hannibala Schrattenbacha (1711–1738) byla kroměřížská knihovna rozšířena o koupi knihovny historika a kněze Jiřího Středovského (1679–1713), obsahující velmi vzácné rukopisy.⁶⁸ Z první poloviny 18. století také pochází výpůjční kniha, která přibližuje využití knihovny a která je světovou raritou.⁶⁹

Biskup Jakub Arnošt z Liechtensteina (1738–1745) plánoval knihovnu přestěhovat do Olomouce, kde by se knihovní fond dal lépe využít, avšak po jeho jmenování

⁶⁴ PETR, Stanislav: op. cit., s. 11.

⁶⁵ Zakládací listina kroměřížské zámecké knihovny z roku 1694. ZAO, p.O.: fond Kroměřížská kapitula, inv. č. 14, sign. C I 19 a inv. č. 16, sign. C I 21.

Kopie listiny: ZAO, p.O.: fond Arcibiskupství Olomouc, inv. č. 4377, sign. F IIIc 36/5.

⁶⁶ Piaristé byli do Kroměříže povoláni biskupem Karlem II. z Liechtensteina-Castelkorna, který jim v roce 1687 v Kroměříži založil kolej. Knihovníky biskupské (později arcibiskupské) knihovny byli až do roku 1833.

⁶⁷ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 11.

⁶⁸ VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Dějiny zámecké knihovny v Kroměříži v letech 1700–1752*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 22, 1970, č. 2, s. 171.

⁶⁹ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Rezidenční síť olomouckých biskupů*, s. 141.

salcburským arcibiskupem bylo od tohoto záměru upuštěno.⁷⁰ V roce 1752 na zámku vypukl požár, který zničil celé druhé poschodí, zasáhl také knihovnu. Díky záchranným pracím piaristických studentů a císařských vojáků se ji však podařilo téměř celou zachránit. Po požáru byly knihy prozatímně uloženy ve sklepech zámku, kde dlouho ležely neuspořádané a teprve až v roce 1770 byly přestěhovány do nově opravených knihovnických sálů. Po požáru nebyla knihovna do roku 1770 doplňována a část knih a archiv byly převezeny do Olomouce a uloženy do konzistoře, a tam také už zůstaly.⁷¹

Rozsah knihovnického fondu z doby před zmíněnou katastrofou není přesně znám, historikové Beda Dudík a František Moravec uvádějí, že v té době bylo v knihovně okolo 36 000 svazků, avšak v roce 1802 obsahovala pouze 14 000 svazků knih.⁷² Podle odhadu, uvedeného současným knihovníkem Cyrilem Měsícem, mohla mít knihovna před požárem okolo 20 000 svazků, musíme ale počítat s tím, že některé knihy shořely, jiné byly převezeny do Olomouce a již se nevrátily.⁷³

V letech 1760–1776 spravoval olomoucké biskupství Maxmilián Hamilton, který obstaral pro knihovnu celé vnitřní zařízení a také se zasloužil o její růst, neboť do ní včlenil svou příruční knihovnu a mincovní sbírku.⁷⁴ Olomoucké biskupství bylo dne 5. prosince 1777 povýšeno na arcibiskupství a spolu s povýšením diecéze se změnil i název na *Arcibiskupská knihovna (bibliotheca Archiepiscopalis)*.⁷⁵ V knihovně převažovala literatura teologická a historická, církevní historie a církevní právo, přírodovědecká a obrozenecká literatura. S počátky zvýšeného zájmu o národní historii knihovnu od konce 18. a počátku 19. století využívali také historikové, kteří báдали v knihovně i v archivu – např. František Martin Pelcl, Josef Dobrovský, Gelasius Dobner, František Palacký, Pavel Josef Šafařík, Antonín Boček, Beda Dudík, Antonín Pilař, Řehoř Tomáš Volný, Christian d' Elvert a další.⁷⁶

Roku 1803 vypukl na zámku další požár, poškozena byla zámecká věž a kapitulní archiv, knihovna však zasažena nebyla. Kardinál Rudolf Jan (1819–1831) ji rozšířil

⁷⁰ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 24.

⁷¹ VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Zámecká knihovna v Kroměříži v letech 1752–1850*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 23, 1971, č. 3, s. 352.

⁷² VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Dějiny zámecké knihovny v Kroměříži v letech 1700–1752*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 22, 1970, č. 2, s. 171.

⁷³ MĚSÍC, Cyril: *Budování kroměřížské zámecké knihovny a osoba čtenáře v průběhu staletí*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měštanských a církevních knihoven*. Opera romanica 4, České Budějovice 2003, s. 414.

⁷⁴ *Ibid.*

⁷⁵ VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Zámecká knihovna v Kroměříži v letech 1752–1850*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 23, 1971, č. 3, s. 356–357.

⁷⁶ MĚSÍC, Cyril: *op. cit.*, s. 415. Návštěvníky té doby se zabývala Vlčková Iva, informace čerpala z literatury, např. z Ottova slovníku.

o svých 6 000 svazků knih, uměleckou a hudební sbírku. V šedesátých letech 19. století kardinál Bedřich Fürstenberg (1853–1892) koupil knihovnu vatikánského archiváře Augustina Theinera. Po přivezení těchto knih do Kroměříže byla roku 1875 založena tzv. *Nová knihovna*, která zahrnovala asi 30 000 svazků.⁷⁷ O uspořádání a zkatologizování tohoto množství knih se zasloužil knihovník Eduard Mayer z Ahrdoffu a Friedrich Bojakovský.⁷⁸ *Stará knihovna* založená biskupem Karlem II. z Liechtensteina-Castelkorna k roku 1887 čítala 13 768 svazků a dále se již nedoplňovala. Stala se tak uceleným uzavřeným historickým celkem skládajícím se ze tří částí: Předsíně, Předsálí a Velkého sálu se dvěma katalogy – lístkovým abecedním dle jmen autorů a knižním přírůstkovým dle čísel.

Mezi významné badatele počátku 20. století patřili např. budoucí knihovník Antonín Breitenbacher, kroměřížský historik František Václav Peřinka a další.⁷⁹ V roce 1915 obsahovala celá knihovna 38 358 svazků a nacházelo se v ní také 137 rukopisů a 172 svazků prvotisků.⁸⁰

První světová válka neměla pro knihovnu nijak závažné důsledky. Byla poškozena pouze tím, že měla menší přírůstek nových knih. Knižní produkce v době války byla totiž malá a knihkupci odmítali posílat knihy na ukázkou, čímž se snížila možnost výběru. Během válečných let o zámeckou knihovnu pečoval dr. Antonín Breitenbacher. Uspořádal a zpracoval vzácnou hudební, grafickou a sfragistickou sbírku, také soubor map, plánů, medailí a mincí. Z jeho činnosti je patrné, že byl jednou z nejvýznamnějších osobností mezi kroměřížskými knihovníky.⁸¹

V roce 1929 měla celá knihovna již 39 966 svazků. *Nová knihovna* byla neustále doplňována a čítala okolo 25 906 knih. Umístěna byla ve čtyřech místnostech, a to v kanceláři, kde se nacházela také příruční knihovna, v místnosti manské registratury, v místnosti vedle Manského sálu a v prostorách 1. poschodí zámku.⁸²

Ačkoli v letech 1942–1945 knihovnu využívali především Němci, podařilo se předejít možným ztrátám. Ty publikace, které Němci považovali za politicky závadné, byly uschovány, jinak většina knih zůstala na svých místech.⁸³

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 26-27.

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Dějiny zámecké knihovny v Kroměříži od roku 1850 až po dnešek*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 28, 1976, č. 1, s. 48.

⁸¹ Ibid.

⁸² Ibid., s. 52.

⁸³ Ibid.

Dne 21. března 1948 byla vyhlášena tzv. druhá pozemková reforma, která zasáhla celou olomouckou arcidiecézi, včetně zámku v Kroměříži. Došlo k zestátnění arcibiskupských pozemků, lesů a vznikly instituce *Československé státní statky Kroměříž* a *Československé státní lesy Kroměříž*.⁸⁴ Zámek i sbírky byly v květnu 1948 předány do správy státu jako *Správa arcibiskupského majetku*. Arcibiskupský archiv a knihovna byly rozhodnutím olomouckého arcibiskupa Josefa Karla Matochy přeměněny na samostatný nábožensko-vědecký ústav s názvem *Arcibiskupský archiv a knihovna v Kroměříži*.⁸⁵

Správou knihovny byl pověřen PhDr. Rudolf Zuber, který v letech 1948–1950 přebíral fondy zkonfiskovaných církevních a klášterních knihoven, které byly k zámecké knihovně připojeny, z nichž nejvýznamnější je Nákelská farní knihovna obsahující 1 500 tisků převážně z 15. a 16. století. Dále k ní byla přičleněna knihovna arcibiskupského gymnázia a knihovny františkánských klášterů a také bývalá piaristická knihovna. V roce 1952 tak obsahovala celkem 75 000 svazků knih.⁸⁶

10. srpna 1950 došlo k zestátnění zámku, jenž byl předán *Místnímu národnímu výboru* v Kroměříži, vzápětí však přešel pod správu kroměřížské pobočky *Národní galerie v Praze* a numismatická sbírka pod *Numismatické oddělení Národního muzea v Praze*.⁸⁷ V roce 1952 převzala knihovnu a archiv pod svou správu ministerská komise, která je téhož roku předala na krátkou dobu do správy *Univerzitní knihovny v Olomouci*.

V letech 1959–1970 bibliotéku spravovalo *Okresní vlastivědné muzeum*, pozdější *Umělecko-historické muzeum* v Kroměříži. Novou důležitou činností se stala revize, již v letech 1961–1963 provedli manželé Bradovi. Ti zároveň sepsali lokální pětisvazkový katalog, dodnes používaný. V roce 1970 přešla knihovna pod správu *Státního zámku a zahrad v Kroměříži*. V témže roce došlo k uzavření knihovny, veřejnosti byla opět zpřístupněna o dva roky později.⁸⁸

Od roku 1984 se začala zapisovat statistika návštěvnosti, která dokazuje zvýšený zájem o knihovní fond. V roce 1989 došlo k potvrzení vlastnictví veškerých zámeckých sbírek Arcibiskupstvím olomouckým a o rok později se změnil název zámku na *Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži*. V roce 2001 pak na *Státní památkový ústav – Arcibiskupský zámek a zahrady v Kroměříži* a konečně od roku 2003 do února

⁸⁴ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 30.

⁸⁵ *Ibid.*, s. 31.

⁸⁶ VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Dějiny zámecké knihovny v Kroměříži od roku 1850 až po dnešek*. *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 28, 1976, č. 1, s. 53.

⁸⁷ MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny*, s. 32.

⁸⁸ *Ibid.*, s. 36.

2006 na *Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně, Správa státního Arcibiskupského zámku a zahrad*, se sídlem v budově zámku.⁸⁹ Poslední revize knihovního fondu probíhala v letech 2003–2006.

Od ledna roku 2007 převzalo správu všech sbírkových fondů kroměřížského zámku *Arcidiecézní muzeum Olomouc*, které má na zámku svoji pobočku. Od roku 1996 působí jako knihovník zámecké knihovny *Arcibiskupského zámku a zahrad v Kroměříži* Bc. Cyril Měšic. Hlavní knihovník *Muzea Umění Olomouc*, pod které *Arcidiecézní muzeum Kroměříž* spadá, Mgr. Nikolas Proksch, vybral pro zpracování kroměřížského fondu knihovnický program *Clavius*.⁹⁰ Badatelna *Arcidiecézního muzea Kroměříž* zahájila činnost v září 2007 a v současnosti jsou pro návštěvníky vyhrazeny dva dny v týdnu, a to úterý a středa.

V současné době má knihovna přes 90 000 svazků a je umístěna v sedmi sálech. Skládá se z *Trezorové knihovny*, z knihovny bývalé lesní správy, *Nové knihovny* a *Staré knihovny*. Uvedený počet 90 000 knih je pouze odhadem, neboť neodpovídá přírůstkovým číslům, a to proto, že pod jedním přírůstkovým číslem bývá často zahrnuto několik svazků. Proto by knihovna potřebovala důkladnou revizi, při které by byly spočítány všechny svazky jednotlivě. Knihovna má dnes již i elektronický katalog, který je však určen pouze pro potřeby knihovníka. Do budoucna se také plánuje v digitalizované podobě zpřístupnění knihovního fondu veřejnosti.

⁸⁹ Ibid., s. 38.

⁹⁰ Ibid.

II.4. Sběratelské a bibliofilské zájmy biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna

Roku 1694 biskup Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna oficiálně založil knihovnu olomouckého biskupství. Aby vůbec mohla vzniknout, už roku 1691 daroval jako její základ svoji osobní knihovnu se zhruba 3 600 svazky, které během třiceti let shromáždil cílenými nákupy. Důležitým pramenem pro sledování nákupů knih jsou smlouvy a účty, uložené ve volné korespondenci biskupa Liechtensteina-Castelkorna.⁹¹ Dopisy, které zasílali biskupovi jeho římsí agenti, jsou psány italsky. Korespondence pocházející z biskupovy úřední agendy je psána převážně německy, někdy latinsky. Bohužel, tyto archivní prameny mají spíše obecný charakter a nelze z nich vyčíst nabídku konkrétních knižních titulů.

Nákupy nebyly omezeny jen na knižní trh v Čechách a na Moravě, ale uskutečňovaly se především ve Francii, Itálii a ve Vídni. Čilou korespondenci vedl biskup Karel II. s Adamem Seyerlem z Benátek, který ho informoval o událostech a dění v Benátkách, v Římě a na papežském dvoře, ale také mu zasílal zprávy o knihách vydávaných v Itálii.⁹² Latinsky tištěné knihy se kupovaly i prostřednictvím římského agenta Giovanniho Petignieriho, který s biskupem vedl pravidelnou korespondenci. Ve svých zprávách biskupa rovněž informoval o dění v Římě, ale i o nových knihách. Další knihy byly získávány v komisi knihkupce Ziegra v Praze a v jeho pobočce v Brně. Tady byl prostředníkem kanovník František Ignác Miller z Brna, který obstarával knihy z Prahy a francouzské tisky z Paříže.⁹³

Jak dokládají archivní materiály, nakupování knih se biskup začal věnovat už od roku 1666.⁹⁴ Nákup byl prováděn komisionálním způsobem a hlavními dodavateli se stali pražský knihkupec Zieger a brněnský kanovník Ignác Miller. Rozsáhlé nákupy tak byly uskutečňovány již před založením knihovny. Jeden z prvních se realizoval 17. října 1669. Jednalo se o celou právnickou knihovnu z Vídně. Tuto koupi zajistil biskupův

⁹¹ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc. Volná korespondence olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

KALISTOVÁ, Jitka – KOUŘIL, Miloš – KRÁLÍKOVÁ, Marie – ROUBIC, Antonín: *Arcibiskupství Olomouc 1144–1961*, díl II. (Nelistinná část), sv. 1. Inventář. Olomouc 1969, sign. 697.

⁹² KOUŘIL, Miloš: *Biskupa Karla Liechtenštejna rádci a zpravodajci*. In: *Historická Olomouc a její současné problémy V*. Olomouc 1985, s. 113.

⁹³ Z 20. srpna 1681 se dochovala upomínka o dodání francouzských knih adresovaná Millerovi. ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 154, inv. č. 570, sign. 98.

⁹⁴ Zpráva z 15. května 1666 od biskupova římského agenta Petignieriho, že objednal požadované liturgické knihy v Benátkách.

ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 71, inv. č. 523, sign. 51.

vídeňský agent Heinrich Harrer.⁹⁵ 5. ledna 1687 pak Ignác Miller biskupa informoval o dalších zakoupených knihách.⁹⁶ A o tři týdny později byl vystaven účet za vazbu knih.⁹⁷ 26. května byly koupeny další knihy a 30. června 1687 knihkupec Zieger zaslal do Kroměříže seznam 38 knih, uvádějící i cenu za každý titul. Antická literatura se však v tomto seznamu nevyskytuje. O dalším nákupu knih se dovídáme z dopisu biskupova vídeňského agenta Johanna Kuniberta von Wentzelsberga.⁹⁸ Je jisté, že biskup pro svou potřebu i pro potřebu svých úřadů získával knihy během celého svého episkopátu, ale cílevědomé a rozsáhlé nákupy uskutečňoval pravděpodobně až ke konci svého úřadování, kdy se vážně obíral myšlenkou založit knihovnu.⁹⁹

Z 22. srpna 1687 se v biskupově korespondenci dochoval seznam cca 30 knih, jejichž cena celkem činí přes 21 zlatých rýnských.¹⁰⁰ O novém nákupu knih se můžeme dovědět ze zprávy kroměřížského hejtmana Ferdinanda Elbognera z 26. srpna 1690, který sděluje, že kanovník Miller poslal do Kroměříže bednu knih.¹⁰¹ Další, daleko větší nákup knih je doložen z 27. ledna 1693. Urban Heger sděluje, že do Kroměříže byly dovezeny knihy od Ziegra za 600 zlatých.¹⁰² Dne 19. srpna 1694 pak kanovník Miller biskupovi oznamuje, že pražský knihkupec Zieger poslal do Kroměříže další dva balíky knih.¹⁰³ Poslední zpráva dokládající nákup knih je datována ke dni 9. června 1695, kdy kanovník Miller opět uvádí, že Zieger poslal tři bedny knih do Chrlic.¹⁰⁴ Zakoupené knihy biskup sám nejprve prohlížel, zda jsou úplné a v pořádku, teprve poté je zaplatil.¹⁰⁵

Jak vyplývá z rozboru archivních pramenů, Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna cílenými a organizovanými nákupy vybudoval nový rozsáhlý knižní fond, založený na zisku jednotných souborů knih z pozůstalostí a na výběru konkrétních děl z nabídek knihkupců či přes síť svých agentů. Ačkolí se údaje o nákupech knih v biskupově korespondenci vyskytují poměrně často, nepodařilo se mi přesně určit, ze kterých nákupů pochází antická literatura, neboť, jak už jsem výše uvedla, charakter zpráv je obecný a neobsahují podrobné informace o daných knihách.

⁹⁵ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 79, inv. č. 526, sign. 54.

⁹⁶ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 124, inv. č. 544, sign. 72.

⁹⁷ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 124, inv. č. 544, sign. 72. Dopis ze dne 24. ledna 1687.

⁹⁸ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 73, inv. č. 524, sign. 52. Dopis ze dne 17. března 1667.

⁹⁹ TOMÁŠEK, Václav: *K dějinám knihovny Uměleckohistorického muzea v Kroměříži*. In: ŠAFARÍK, Jiří (red.): *Sborník Uměleckohistorického muzea v Kroměříži*. Kroměříž 1969, s. 9.

¹⁰⁰ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 125, inv. č. 544, sign. 72.

¹⁰¹ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 132, inv. č. 547, sign. 75.

¹⁰² ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 139, inv. č. 550, sign. 78.

¹⁰³ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 142, inv. č. 551, sign. 79.

¹⁰⁴ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 144, inv. č. 552, sign. 80.

¹⁰⁵ TOMÁŠEK, Václav: op. cit., s. 9.

Biskup koncipoval knihovnu jako moderní veřejnou instituci, jak stvrdil v zakládací listině. V ní také zdůraznil, že ty knihy, v nichž se nalézají neocenitelné vědecké informace, je třeba sbírat do knihovny, aby zde zůstaly zachovány pro užitek potomků. Na udržování knihovny uložil kapitál 10 000 rýnských zlatých a z 5 % ročního úroku měly být pokryty náklady na činnost a rozšiřování knihovny. Ročně mělo být vynaloženo 440 rýnských zlatých na nákup nových knih a 60 rýnských zlatých se mělo ročně vyplácet jako plat knihovníkovi. V listině byly též stanoveny povinnosti knihovníka, který musel:

„Knihovnu pořádati, udržovati v ní pořádek a čistotu, starati se, aby knihy byly na svém místě a v dobrém stavu. Půjčí-li někomu svazek mimo knihovnu, zapíše jej a včas bude dbáti o jeho vrácení. Ale půjčovati knihy ven ze zámku smí jen s biskupským svolením. Vedle knihovního sálu je čítárna, která bude se v zimě řádně vytápěti. Knihovník bude v ní úřadovati dvakráte týdně, v úterý a pátek, vždy dopoledne od devíti do jedenácti, odpoledne ode dvou do čtyř hodin a žadatelům předloží knihy podle přání, kdyby však někdo nutně potřeboval knih i jiný den, nebude knihovníkovi za těžko vyhověti mu. Bude míti zájem o nová vydání klasiků a dobrých spisovatelů a může je za souhlasu biskupova kupovati. Proto musí udržovati dobrý styk s knihkupci a s knihari. Jakmile dojdou nové koupené knihy, prohlédne je, jsou-li úplné a dobře svázané.“¹⁰⁶

V závěru listiny biskup vyzval své nástupce, aby o knihovnu pečovali, chránili ji a rozšiřovali.¹⁰⁷

Z první poloviny 18. století se dochovaly k dějinám biskupské knihovny v Kroměříži i další zajímavé aktové materiály. Nejzajímavějším dokumentem jsou pokyny pro výkon funkce knihovníka biskupské knihovny v Kroměříži a jeho pomocníků. Vycházejí z obdobných nařízení, která v roce 1694 vymezil zakladatel knihovny, avšak rozvíjejí je a prohlubují. V prvním bodě pokynů byl vysloven požadavek na pravidelnou očistu všech knih biskupské knihovny od prachu dvakrát ročně (v dubnu a říjnu). Knihovník i jeho pomocník měli na knihy bedlivě dohlížet. Pomocník knihovníka vybíral za půjčení knih

¹⁰⁶ PEŘINKA, V. František: op. cit., s. 675-676.

¹⁰⁷ Více informací o zakládací listině lze najít v práci: DUDÍK, Beda: *Bibliothek und Archiv im fürsterzbischöflichen Schlosse zu Kremsier*. Wien 1870, s. 3-5.
BRADA, Vojtěch: *Rozbor zakládací listiny zámecké knihovny v Kroměříži*. Věstník Muzea v Kroměříži, 1963, č. 16, s. 22-25.

z regálu předepsané poplatky podle jejich velikosti. Zámecký zřízenec musel pečovat o úklid místností knihovny stejným způsobem jako u ostatních zámeckých prostor. Zvláštní pozornost byla věnována zakázaným knihám, které byly uloženy v oddělených prostorách, měly být označeny a přesně spočítány. Pro nahlížení do těchto knih bylo zapotřebí zvláštního povolení nejen biskupské konzistoře, ale i papežské kurie. Knihovník a pomocník měli úřadovat každé úterý a čtvrtek, zavítal-li do knihovny vzácný návštěvník, měli se mu věnovat i v jiném čase. Knihovník měl rovněž zvládat základy numismatiky, aby mohl poskytnout výklad k mincím a medailím, které byly v knihovně taktéž uloženy.¹⁰⁸

¹⁰⁸ BARTUŠEK, Václav: *Kroměřížská biskupská knihovna a piaristé – světooběžníci v 18. století*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Světová putování a česká knižní kultura*. Sborník z 9. odborné konference Olomouc 11. – 12. 10. 2000, Brno 2000, s. 109-117.

II.5. Biskupovo exlibris v dílech antických autorů

Po oficiálním založení knihovny nechal Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna veškeré své knihy opatřit exlibris se svým znakem. Objednávka na jejich vytištění byla dána k brněnskému tiskaři, a to v počtu 1 200 menších a 3 600 větších lístků. V listopadu 1694 byly hotové lístky s exlibris poslány na zámek.¹⁰⁹ 23. listopadu pak biskup píše Ignáci Millerovi, že tři balíky znaků došly a že je jich 4 800.¹¹⁰ Z toho také vyplývá, že v době založení knihovny biskup vlastnil necelých 5 000 svazků knih. Všechny biskupovy knihy tak byly označeny biskupovým vlastnickým exlibris, na kterém je vyobrazen erb rodu Liechtensteinů-Castlekornů, nebo biskupův úřední erb.

Spisy antických autorů, které biskup vlastnil ještě před oficiálním založením knihovny, jsou rovněž označeny těmito dvěma erby. Na otázku, proč biskup použil jako svou vlastnickou značku dva různé znaky, není lehké odpovědět. Možné by mohlo být vysvětlení, že knihy označené rodovým erbem, vlastnil Karel II. ještě před tím, než se stal olomouckým biskupem roku 1664. Rodovým erbem je označeno 17 knih – jedná se o výtisky, které byly vydány od druhé poloviny 16. století (9 tisků) až do počátku 60. let 17. století (8 tisků). Mohlo by se jednat o knihy, které pocházely z domácí rodové knihovny, nebo které si biskup pořídil během svých studií či kněžské dráhy. Ostatní tisky mají exlibris v podobě biskupova úředního znaku – touto vlastnickou značkou je označeno zbývajících 61 tisků.

Obr. 4.

Rodový erb jako exlibris.

Během výzkumu jsem zjistila, že z celkového počtu 80 knih nejsou dvě exlibris označeny. Přitom je ale možné tyto dva tituly uvedené v katalogu z roku 1691 najít a vyhledat v současné knihovně. Proč exlibris nemají, není zcela jasné, vysvětlením může být i fakt, že původní knihy byly ztraceny, ale pak nahrazeny stejným titulem, který odpovídá i zápisu v katalogu.

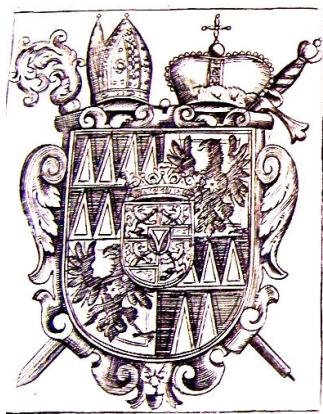
Erb pánů z Liechtensteina-Castelkorna měl ve znaku čtvrcený štít se srdečním štítkem Liechtensteinů, v něm na modrém poli stříbrný klín, na čtvrceném štítě v prvním

¹⁰⁹ PEŘINKA, V. František: op. cit., s. 676.

¹¹⁰ ZAO, p. O.: fond Arcibiskupství Olomouc, kart. 164, inv. č. 583, sign. 111.

a čtvrtém červeném poli stříbrného dvouocasého lva ve skoku, hledícího do středu (páni z Castelbarco), ve druhém a třetím stříbno-černém děleném poli červeného dvouocasého lva ve skoku, rostoucího z černého dílu pole a hledícího do středu (páni ze Schenny). Nad štítem jsou vyvedeny tři turnajské přílby s klenoty. Zprava z helmovní koruny roste stříbrný dvouocasý lev ve skoku, hledící vlevo, uprostřed nad korunou pak špičatý obrácený modro-stříbrný klobouk s pěti péry stejných střídavých barev, a konečně vlevo z koruny roste červený dvouocasý lev ve skoku, hledící vpravo a za ním v pozadí paví ocas. Zpod klenotu první a třetí přílby vlají červeno-stříbrná přikryvadla a od klenotu druhé přílby modro-stříbrná přikryvadla.

Druhým znakem, který byl použit jako biskupova vlastnická značka – na předešlé knih antických klasiků, je biskupův úřední znak. Na čtvrceném štítě je jako srdeční štítek umístěn erb rodu pánů z Liechtensteina-Castelkorna s hraběcí korunkou.

V prvním a čtvrtém poli najdeme znak olomouckého biskupství – na červeném poli šest stříbrných kuželů, nahoře čtyři a dole dva. Ve druhém a třetím zlatém poli je vyobrazena černá orlice se zlatou šesticípou hvězdou na hrudi a s červenou zbrojí. Štít je nahoře vlevo ozdoben biskupskou mitrou a knížecí korunou vpravo, na znamení biskupova postavení jako říšského knížete. Za štítem se nachází zkřížená berla s mečem jako znamení moci duchovní i světské.

Obr. 5.
Úřední erb jako exlibris.

II.6. Vazba a výzdoba tisků antických autorů

Během 17. století doznívá v knižní vazbě renesanční styl a uvolňuje místo baroku. Tento přechod není ani náhlý, ani jednotný. V českých zemích byl však zbrzděn válečnými a politickými událostmi první poloviny 17. století. Charakteristické pro baroko jsou vazby s heraldickým supralibros, umístěným ve středu bohatě nebo naopak jednoduše zdobené desky. Novým prvkem, který se ve vazbě barokní knihy uplatňuje, je výzdoba hřbetu, jenž svou zdobností často převyšuje výzdobu desek, dále barevná či ciselovaná ořízka a mramorované předsádky. Užitécká vazba v německých zemích i u nás je po celé 17. a 18. století ve znamení dřevěných desek potažených bílou vepřovicí s ornamentální slepotiskovou výzdobou a jednoduchých hladkých pergamenových vazeb.¹¹¹

Soubor antické literatury v biskupově knihovně je vázán převážně do jednotné jednoduché elegantní světle pergamenové vazby, bez supralibros¹¹² a jiných ozdob. Knihy mají na svých hřbetech jednotné popisky – v hnědém rámečku je uveden pozlacenými kapitálkami zkrácený název knihy, případně i číslo svazku, jedná-li se o vícesvazkový soubor. Jednotná je rovněž ořízka knih, která má modrou barvu. Stejný vzhled knižních vazeb tak na první pohled vytváří kompaktní dojem o celém knižním souboru. Jedinou výjimkou z tohoto jednolitého celku jsou vydání Ciceronových prací, které byly vázány do světlé kožené vazby, zdobené slepotiskovou renesanční výzdobou. Tyto tisky se rovněž od ostatních liší červenou ořízkou.

Většina tisků antické literatury není ilustrovaná, objevují se pouze jednoduché ornamenty nebo viněty na titulním listu nebo na konci kapitoly či knihy. Náročnější obrazové ilustrace se nacházejí jen v několika málo knihách, jsou to mědirytové ilustrace tvořící buď frontispis¹¹³, nebo samotný titulní list. V knihách se pak již dále ilustrace neobjevují nebo mají podobu jednoduchých dřevorytových obrázků.

¹¹¹ *Knižní vazba od gotiky k dnešku*. Katalog výstavy Teplice, 25.8.–31.11.1972. Teplice 1972, s. 3.

¹¹² Supralibros – vlastnická značka, většinou v podobě erbu nebo ornamentu, umístěná na přední i zadní straně knižní vazby.

¹¹³ Frontispis je protějšek titulní strany, vpravo vedle frontispisu je titulní list knihy. Často je na něm vyobrazená ilustrace, může ale obsahovat i informace o autorovi či nakladateli.

III. KATALOG Z ROKU 1691 A ULOŽENÍ ANTICKÝCH AUTORŮ V KNIHOVNĚ

III.1. Struktura katalogu, katalogizační záznam a antičtí autoři

Hlavním pramenem pro sepsání méj práce se stal katalog *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, C.onscripti die 9. Aprilis 1691* vznikl v době, kdy biskup darovací listinou odkázal veškerý svůj majetek olomouckému biskupství. Podařilo se mi v něm najít celkem 89 záznamů, podle kterých se mi podařilo fyzicky v knihovně vyhledat 81 titulů.¹¹⁴ Důvodem, proč se několik tisků nedochovalo, může být požár, který kroměřížský zámek a knihovnu postihl v roce 1752, nebo také ztráty či odcizení.

Katalog zpracoval Urban Franz Augustin Heeger, ceremoniář zakladatele knihovny a děkan kostela P. Marie v Kroměříži. Podává informace o tehdejší složení knihovny a stal se rovněž podkladem pro Liechtensteinovu závěť a darovací listinu.

O průběhu a pozadí práce na katalogu biskupovy knihovny dobové prameny bohužel mlčí. V tomto ohledu ani sám originál katalogu není příliš sdílný. Dle mého názoru je katalog biskupovy knihovny jednoznačně dílem autorským.

Katalog je rozčleněn do patnácti tematických skupin, přičemž v každé skupině je dodržováno alfabetské řazení dle autorů. S tím je však spojena palčivá problematika konvolutů. Této otázce ale autor nevěnoval při vytváření katalogu žádnou pozornost, proto z katalogu nelze poznat, zda se jedná o jeden tisk či více tisků v jednom svazku.

Úroveň katalogizace jednotlivých zápisů se také velmi liší a kvalita vlastních záznamů je značně proměnlivá. Jednotlivé katalogizační záznamy se skládají ze jména autora v nominativu a ze zkráceného názvu knihy. U některých titulů je uveden i formát knihy. Nejednoznačné katalogizační záznamy bohužel u řady spisů nedovolují určit, zda se jedná o tisk či rukopis. Není tak možné stanovit, o jaký typ knihy se jedná. Až fyzický průzkum knih uložených dnes na zámku v Kroměříži ukázal, že v rámci antické literatury se jedná o tisky, pouze v jednom případě šlo o rukopis. Informace o vydavateli, místu či roce vydání rovněž uváděny nejsou. Nenajdeme zde ani žádné glosy či informace

¹¹⁴ Viz příloha č. I, s. 86-112.

o uložení, stáří tisků nebo jiné údaje, s výjimkou formátu, který je u některých tisků uveden.

I přes řadu nepřesností však katalog podává alespoň určitou představu o dílech antických autorů. Rozbor formy zápisů ukazuje, že účelem soupisu bylo pouze evidovat počet dochovaných svazků v knihovně, které se později měly stát majetkem olomouckého biskupství. V katalogu evidujícím necelých 3600 knih¹¹⁵ jsou zapsány knihy získané pečlivě volenými a individuálně motivovanými nákupy v průběhu třiceti let.¹¹⁶ Struktura katalogu je rozdělena do patnácti tematických skupin:¹¹⁷

- ◆ *Index / Sacrorum Bibliorum Concliorum Patrum Scripturarum / et Concionatorum,*
- ◆ *Index / Theologorum Speculativorum,*
- ◆ *Index / Theologorum Moralium,*
- ◆ *Index / Controversistarum,*
- ◆ *Index / Canonistarum,*
- ◆ *Legistae,*
- ◆ *Medici,*
- ◆ *Historici Ecclesiastici,*
- ◆ *Historici Profani,*
- ◆ *Historici Peregrinarum Linguarum,*
- ◆ *Philosophi Mathematici / Politici omnis generis, atque / varii Artistae,*
- ◆ *Miscellanei Libri,*
- ◆ *Humanistae,*
- ◆ *Ascetae,*
- ◆ *Rituales et Precatorii.*

¹¹⁵ MĚSÍC, Cyril: *Listiny. 7.4 Catalogus Librorum Bibliothecae Episcopalis Cremsiriensis.* In: ZATLOUKAL, Ondřej – ZATLOUKAL, Pavel (ed.): *Luk a Lyra. Ze sbírek Arcidiecézního muzea Kroměříž.* Olomouc 2008, s. 304.

¹¹⁶ PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů,* s. 137.

¹¹⁷ Bible, obřadní knihy a svatí otcové, komentáře a výklady k Bibli / Teologie morální a spekulativní / Církevní polemiky / Knihy kanonického práva / Právo, politika / Lékaři a chirurgové / Církevní dějiny / Profánní dějiny / Cizojazyčná literatura, slovníky / Filozofové, matematici, různí umělci / Různé knihy / Humanističtí autoři, řečníci a básníci / Kazatelé a asketi / Obřady a modlitby.

Dnes se katalog nachází v arcibiskupské knihovně v Kroměříži, pod sign. H VIII–3b, př. č. 12080. Antičtí autoři jsou v něm uvedeni v několika tematických skupinách:

Legistae / Právo, politika – Codex iuris civilis, Institutiones,

Medici / Lékaři a chirurgové – Hippokratés a Galénos,

Historici profani / Profánní dějiny – Gaius Iulius Caesar, Gaius Plinius Secundus, Publius Cornelius Tacitus, Gaius Suetonius Tranquillus, Cornelius Nepos, Gaius Sallustius Crispus, Dionýsios z Halikarnassu, Josephus Flavius, Publius Annaeus Florus, Pausaniás, Plútarchos,

Philosophi Mathematici / Politici omnis generis, atque / varii Artistae, / Filozofové, matematici, různí umělci – Titus Livius, Thúkydidés, Plútarchos, Josephus Flavius, Publius Annaeus Florus, Publius Cornelius Tacitus, Quintus Curtius Rufus,

Historici Peregrinarum Linguarum / Cizojazyčná literatura, slovníky – Xenofón, Valerius Maximus, Thúkydidés, Titus Livius, Aristotelés, Flavius Vegetius Renatus, Lucius Annaeus Seneca, Marcus Tullius Cicero, Vitruvius Pollio, Publius Ovidius Naso, Plútarchos, Marcus Fabius Quintilianus,

Miscelanei Libri / Různé knihy - Homéros, Lucius Annaeus Seneca,

Humanistae / Humanističtí autoři, řečníci a básníci – Aisópos, Claudius Claudianus, Marcus Tullius Cicero, Publius Ovidius Naso, Publius Vergilius Maro, Quintus Horatius Flaccus, Gaius Valerius Catullus.

III.2. Umístění antických autorů v dnešní knihovně

Představu o tom, jak byla antická literatura původně uložena, si dnes bohužel udělat nemůžeme, a to kvůli ničivému požáru, který v roce 1752 zasáhl zámeckou knihovnu. Dnešní rozmístění knih¹¹⁸ pochází až z druhé poloviny 18. století, z doby episkopátů biskupů spravujících diecézi po požáru, a to Leopolda Bedřicha hraběte z Egkhu a Hungersbachu a knížete Maximiliána Hamiltona.¹¹⁹ Veškeré prostory knihovny jsou situovány ve druhém patře kroměřížského zámku. Knihy jsou seřazeny do 14 abecedně označených skupin, v nichž byly rozříděny podle formátu, což spolu s vystavenými glóby dává dodnes knihovně estetický vzhled.

Ve **Velkém sále** je uložena především literatura teologická – patristika, scholastika, biblické komentáře, postily, kázání, životopisy světců, dále díla historická, týkající se především církevní historie – dějiny církevních řádů, klášterů, církevních sněmů, ale také dějiny Čech, Moravy a dalších oblastí. Je zde také ve větším množství obsažena literatura právnická – teorie práva, uspořádání státu, sbírky zákonů, římské, církevní, německé, feudální a obchodní právo.¹²⁰

Právě tady, ve skříni pod označením *E. IURIST.CIVIL.*, najdeme soubor římského práva *Codex iuris civilis* a Iustinianovy *Institutiones*. Pod skupinou *F. HISTORICI* můžeme taktéž nalézt poměrně rozsáhlou část antické literatury.

Část antických autorů se vyskytuje i v **Malém sále**. Jejich spisy jsou zařazeny ve skříních pod skupinami:

I. *PHILOSOPHI, MATHEMATICI, MECHANICI.*

K. *MEDICI ET CHIRURGICI.*

L. *HUMANISTAE, POETAE ET ORATORES.*

M. *GALLICI ET ITALICI.*

Kromě antické literatury je zde umístěna další literatura z oblasti lékařství, lékárnictví a chemie, díla věnující se matematice, aritmetice, astronomii i některým

¹¹⁸ Knihy jsou uloženy do jednotlivých tematických skupin a podle formátu.

¹¹⁹ DOPITOVÁ, Simona: *Kroměřížská knihovna olomouckých biskupů ve světle raně novověkých rukopisných katalogů*. MU Brno 2007, s. 33 (nepublikovaná diplomová práce).

¹²⁰ *Ibid.*, s. 33-36.

technickým oborům. Nachází se zde také spisy o architektuře, filozofii, právu, dále polemiky, lexikony, gramatiky a také francouzské tisky.¹²¹

V **předsálí** narazíme na díla velmi různorodého charakteru, na literaturu náboženskou – misály, breviáře, dogmatická a liturgická díla, edice biblických textů a jejich komentářů, sbírky kázání a homiletika, životopisy světců, historické práce jako kroniky, církevní dějiny, dějiny papežství, dějiny Čech, Moravy a olomouckého biskupství i teologické traktáty. Větší množství děl se týká lékařství, anatomie, chirurgie a lékárenství. Část literatury tvoří také dějiny hudby, hudebniny, numismatická literatura, soubor cestopisů atd.¹²² Jsou zde uložena i díla antických autorů, především z oblasti lékařství – nachází se zde část ediční řady souborného vydání Hippokrata a Galéna.

Obr. č. 6
Velký sál zámecké knihovny v Kroměříži.

¹²¹ Ibid., s. 37.

¹²² Ibid., s. 37-38.

IV. ANTICKÁ LITERATURA V ČÍSLECH

IV.1. Počet antických autorů, rukopisů a prvotisků

Jak jsem již v předchozí kapitole zmínila, představu o zastoupení a skladbě antické literatury jsem si udělala na základě katalogu *Cathalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, C.onscripti die 9. Aprilis 1691*. Našla jsem v něm celkem 89 záznamů, podle kterých se mi podařilo fyzicky v knihovně vyhledat 33 antických autorů o 80 titulech. Jak jsem během výzkumu zjistila, tři svazky jsou vázány jako konvolut.¹²³

Všechny tyto staré tisky vznikly v 16. a 17. století. Ze 16. století pochází cca 27 tisků a ze 17. století cca 52. Podařilo se mi také najít prvotisk z roku 1480. Jedná se o dílo Dionýsia z Halikarnassu, vydané v Benátkách.

Mezi biskupovými antickými klasiky jsem našla i jeden rukopis, a to přepis Iustinianova díla *Institutiones*, z druhé poloviny 17. století, blíže neurčeného místa vzniku.

Šest autorů cca o 8 svazcích uvedených v katalogu z roku 1691 se mi v knihovně nepodařilo najít. Důvody, proč schází, mohou být různé, příčinou může být ztráta, odcizení či požár. Mezi chybějící autory patří vydání jednoho díla Aristotela, Gaia Valeria Catulla, Quinta Horatia Flacca, Quinta Curtia Rufa, Sallustia Crispa¹²⁴ a z dvanáctidílné ediční řady antické lékařské literatury – z vydání Hippokrata a Galéna – pak schází druhý, třetí a šestý díl.

¹²³ Viz příloha č. I., č. odkazu: 3; 33; 43.

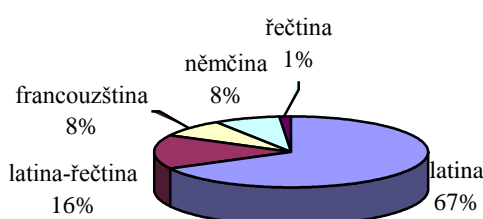
¹²⁴ Názvy děl těchto autorů v práci neuvádím, neboť jsou v katalogu zapsány zkráceně a nepřesně.

IV.2. Jazyková skladba antické literatury

V jazykové skladbě antické literatury z katalogu z roku 1691 si 67% podíl s 50 svazky udržela latina, což dosvědčuje mimořádné postavení tohoto jazyka v dobové knižní kultuře, i přestože se již výrazně začaly v knižní kultuře prosazovat národní jazyky. Latina byla jazykem vzdělavců a učenců, a proto se s ním můžeme setkat takřka ve všech tematických skupinách. Za latinou si svoje místo udržela latinsko-řecká jazyková verze o počtu 16 tisků. Dále pak následuje šest francouzských a šest německých tisků a dva řecké výtisky.

Nejčastěji se s latinou můžeme setkat v tematické oblasti antických historických děl, kde z celkového počtu 27 titulů, je 15 děl tištěno latinsky, v dvojjazyčné latinsko-řecké verzi najdeme dva tisky, německy čtyři, francouzsky pět a řecky jeden. Naopak v tematické skupině zabývající se architekturou a stavebnictvím latina není zastoupena vůbec.

Jazyk	Počet spisů
latina	50
latina-řečtina	16
francouzština	6
němčina	6
řečtina	2

Tabulka a graf 1.

Jazykové složení antické literatury v katalogu knihovny k roku 1691.

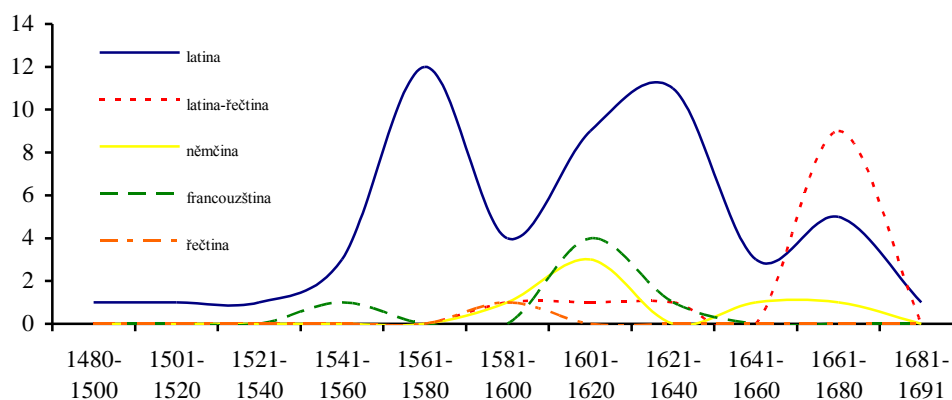
Zajímavý je také chronologický vývoj jazykového složení tištěné antické literatury. Ve statistických údajích o době vydání sledovaných tisků antických autorů však nejsou zahrnuty tři jazykově latinské tisky, protože se mi je nepodařilo blíže časově určit. Jak jsem již v předchozí podkapitole zmínila, podařilo se mi najít prvotisk z roku 1480 – latinsky tištěné dílo Dionýsia z Halikarnassu.

Z doby 16. století pochází celkem 25 tisků, z nichž 20 bylo tištěno latinsky (převážně z období 60.–80. let) další tisky jsou vydány německy (1), francouzsky (1), latinsko-řecky (1) a řecky (2).

Knihy antických autorů vydané v 17. století jsou zastoupeny daleko četněji. Jde zhruba o 51 svazků, přičemž latinský jazyk si zde udržel nadpoloviční většinu – 28 tisků je tištěno latinsky. Latina převažuje v období od prvního desetiletí 17. století až do konce čtyřicátých let 17. století. Poté byla vystřídána dvojjazyčně tištěným textem, a to latinsko-řecky, kdy text byl uváděn souběžně v obou jazycích.

Takto byla vytištěna necelá čtvrtina antických tisků (15), a to zejména lékařská literatura (9), dále jsou v těchto paralelních vydáních zastoupeny čtyři spisy filozofické, jedno historické dílo a jedna kniha básní.

I v 17. století můžeme narazit na několik málo jazykově německých a francouzských tisků a jeden řecký výtisk. Jazykově německé a francouzské tisky však mají mezi biskupovými antickými klasiky velice nízké zastoupení – tři v němčině a pět ve francouzštině. Žádnými dalšími jazyky spisy antických autorů v biskupově knihovně napsány nebyly.

Graf 2.

Jazykové složení antické literatury v katalogu knihovny k roku 1691 – chronologický vývoj.

IV.3. Typografická skladba antické literatury

Významným centrem středoevropské tiskařské produkce a knižního obchodu se během poloviny 16. století stal Frankfurt nad Mohanem, ale také Kolín nad Rýnem, Leiden, Basilej, Lyon, Paříž a další města. Tisky antických klasiků z biskupovy knihovny jsou importované jednak z francouzských, švýcarských a nizozemských tiskařských dílen, ale hlavně pocházejí z německých zemí, a to díky k aktivním vazbám českého obchodu na německý knižní trh. Vazba na německý knižní obchod byla umožněna díky geografické blízkosti německých zemí a zprostředkovatelské činnosti německých knihkupců, čím se zvýšila možnost získávat odtud knižní tituly.¹²⁵

Níže uvedené grafy vycházejí z počtu 76 titulů, protože u čtyř se mi nepodařilo určit místo vydání, tudíž nejsou do statistiky zahrnuty.

Z produkce německých tiskáren pochází až 40% antických děl, tj. 34 tisků. Časově lze díla opět rozdělit na jednotlivá století, a to na knihy vydané během 16. nebo 17. století. Ze 16. století jsem našla 14 antických děl, která byla vydána ve Frankfurtu nad Mohanem, Kolíně nad Rýnem a v Leidenu, zejména v období šedesátých až devadesátých let 16. století. Ze 17. století jsem napočítala 20 jednotlivých titulů. Zde je zastoupení míst vydání daleko pestřejší, kromě výše uvedených měst jsou zde díla vydaná v Lübecku, Jeně, Mnichově, Lipsku, Dillingenu a Štrasburku. Nejvyšší počet přírůstků se pohybuje během prvních dvaceti let 17. století.

Od třicátých let německá knižní produkce výrazně poklesla a dostala se na velmi nízkou úroveň. Mírný vzestup jsem pak zaznamenala v rozmezí od 40. let do počátku 70. let 17. století.

Antická literatura pochází z různých německých významných středisek obchodu. Mezi nimi můžeme také najít proslavenou leidenskou Elzevirskou tiskařskou dílnu.¹²⁶ Jejím zakladatelem se stal Loius , žák dalšího slavného tiskaře Plantina. Působil v Leidenu, který se stal ve druhé polovině 16. století centrem kalvinistů. Leidenští nakladatelé se zaměřili na oblast filozofie, kterou katolíci, preferující patristické texty, opomíjeli.

¹²⁵ BŮŽEK, Václav: *Zahraniční trhy a kultura šlechtických dvorů v předbělohorských českých zemích*. Český časopis historický 89, 1991, s. 692-713.

¹²⁶ **Elzevir Louis st.** – 1540–1617, zakladatel významné nizozemské tiskařské rodiny. Usadil se v Leidenu, kde založil nakladatelství a knihkupectví, které vedl až do smrti. Činnost rodiny byla rozložena do čtyř působišť – Leidenu, Haagu, Utrechtu a Amsterdamu. In: VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha 2006, s. 238.

Louis Elzevir přišel do Leidenu v roce 1580. Podařilo se mu získat oprávnění otevřít si obchod nedaleko univerzity. Od roku 1593 pravidelně jezdil na německé knižní trhy, kde nabízel nejen své, ale i knihy kolegů, čímž si značně rozšířil klientelu. Aby si zajistil přímý kontakt se svými klienty, založil pobočky v Kodani, Londýně, Benátkách, Frankfurtu nad Mohanem, Utrechtu, Haagu. V Paříži spolupracoval s nakladatelem Guillaumem Pelém. Proslul jako obratný podnikatel, ve své práci používal moderní techniky nizozemských typografů, tj. kvalitnější tiskařskou čern a platinové typy, které zlepšily tisk malých písmen. Ve velkých nákladech vydával malé formáty 12°, 16° a zavedl také formát 24°. Od roku 1640 začali Elzevierové působit rovněž v Amsterdamu, kde soustředili význačné typografy a rytce, kteří připravovali edice atlasů s kolorovanými mědirytinami a s komentářem v latině a v národních jazycích.¹²⁷ Charakteristikou Elzevirských tisků je také to, že bývají v impresu označeny "*ex officina Ludovici Elzevirii*".

Tiskařská a vydavatelská činnost Louise Elzevira se posléze stala rodinnou záležitostí, v tiskařské činnosti pokračovalo jeho pět synů. Činnost rodiny se tak rozdělila do čtyř působišť – Leidenu, Haagu, Utrechtu a Amsterdamu. Od poloviny 17. století se Elzevirové soustředili na vydávání převážně jazykově francouzské antické literatury i soudobých děl básnických, historických, geografických, didaktických a politologických. Okrajově byla vydávána i literatura náboženská. Specifickou složkou edičního programu byla také série drobných vlastivědných spisů informujících o národech Evropy, Afriky a Blízkého i Dálného východu.¹²⁸

Ačkoli byly elzevirské tisky značně oblíbeny a rozšířeny, v katalogu biskupovy knihovny se z antické literatury nachází pouze jeden tisk, a to Liviovy dějiny (*Historiarum ab urbe condita*) z roku 1653 v typickém elzevirském formátu 16°. ¹²⁹ Předpokládám však, že v biskupově knihovně je zastoupeno více tisků elzevirské produkce, které by odrážely trendy v knihtiskařské praxi, jimiž se Elzevirové proslavili.

Z rodiny humanistických tiskařů Gymnichů,¹³⁰ působících v Kolíně nad Rýnem, lze najít v katalogu dvojí vydání Cicerona, a to z let 1571¹³¹ a 1580,¹³² která nejspíš vydal Johann Gymnich ml. († 1596).

¹²⁷ RADIMSKÁ, Jitka: op. cit., s. 50-51.

¹²⁸ VOIT, Petr: op. cit., s. 238.

¹²⁹ Viz příloha č. I, č. odkazu: 46.

¹³⁰ **Gymnich Johann nejst.** – 1485–1544, zakladatel tiskařské rodinné tradice v Kolíně nad Rýnem. In: VOIT, Petr: op. cit., s. 331.

¹³¹ Viz příloha č. I, č. odkazu: 11.

¹³² Viz příloha č. I, č. odkazu: 17.

Dále je v biskupově knihovně 12 tisků z Frankfurtu nad Mohanem. Z frankfurtských tiskařů zde najdeme Iohanna Theodora de Bry,¹³³ z jehož tiskárny pochází vydání Ovidiových (*Metamorphoseón*) z roku 1619.¹³⁴ Ovidia, jednoho z nejoblíbenějších antických autorů, vydával také další známý frankfurtský tiskař Günther Christopher. Mezi jeho vydání patří opět *Metamorfózy*.¹³⁵ Tuto dvojici nejznámějších frankfurtských tiskařů pak doplňuje tiskař André Wechel, který se během své činnosti také soustředil na vydávání antických autorů, a to na Aristotela,¹³⁶ Marca Tullia Cicerona¹³⁷ a Pausania.¹³⁸

Ve Francii byl významným knižním střediskem již v období humanismu Lyon. Čtyřikrát ročně se tu konaly významné knižní veletrhy a lyonští knihtiskaři i knihkupci čile obchodovali se svými kolegy v Paříži, Bordeaux, Toulouse, Benátkách, Florencii, Pise, Antverpách, Basileji, Ženevě a Frankfurtu nad Mohanem. Jejich zásluhou se oblast knižní kultury laicizovala, neboť se zaměřili na novější literární žánry a knihy vydávali nejen v latině, ale i v národních jazycích (francouzštině, italštině, španělštině). Z francouzské tiskařské produkce pochází 25 antických klasiků, z toho tři tisky ze 16. století a 22 tisků převážně z dvacátých, padesátých a sedmdesátých let 17. století. Jsou převážně z pařížských tiskáren, ale i z orleánských a lyonských.

Z dílny významného pařížského tiskaře a nakladatele Wechela Chrestiena († 1554), jenž se zaměřoval na antickou beletrii a odbornou prózu, pochází vydání Flavia Vegetia Renata, z roku 1535.¹³⁹ Jeho syn André Wechel se usadil ve Frankfurtu nad Mohanem, kde je v letech 1572–1581 doložena jeho ediční činnost.¹⁴⁰

Dalším významným pařížským humanistickým tiskařem a nakladatelem se stal Gryphius Sébastien (1491–1556). Tiskárnu, kterou po Gryphiově smrti spravovali dědicové, převzal Antoine Gryphius (jeho tiskařská činnost je doložena v letech 1565–1599).¹⁴¹ Z jeho tiskařské produkce lze v knihovně dohledat lyonské vydání Marca Tullia Cicerona z roku 1570.

¹³³ **Theodor de Bry** – 1528–1598, člen rozvětvené rodiny původně nizozemských umělců a nakladatelů. Usadil se ve Frankfurtu nad Mohanem a v nedalekém Oppenheimu založil nakladatelskou pobočku. Proslul zejména volnou grafickou tvorbou. In: VOIT, Petr: op. cit., s. 144.

¹³⁴ Viz příloha č. I, č. odkazu: 53.

¹³⁵ Ibid., 55.

¹³⁶ Ibid., 3.

¹³⁷ Ibid., 13.

¹³⁸ Ibid., 56.

¹³⁹ Ibid., 76.

¹⁴⁰ VOIT, Petr: op. cit., s. 1015.

¹⁴¹ Ibid., s. 320.

Několik dalších děl pochází z dalších pařížských tiskáren méně známých tiskařů, mezi nimi např. vydání dvanácti dílné řady Hippokrata-Galéna,¹⁴² tři výtisky Plútarcha, jeden tisk Appiána a komentáře k Sokratovi.

Z orleánské tiskárny Theodora de Iuga se dochoval právní dvanáctidílný soubor *Corpus iuris civilis* vydaný v roce 1625.

Útočištěm literatury, která byla v době rekatolizace v Paříži i jinde pronásledována, se stalo Nizozemí, zejména jeho severní část, která přešla k protestantismu, zatímco Antverpy se staly jedním z hlavních středisek protireformace. Mezi významné tiskaře působící v tomto městě patřili Francouzi Christophe Plantin a Balthasar Moretus.

Christophe Plantin († 1589) se z obavy před inkvizicí dal do služeb španělského krále. V roce 1576 se uchýlil do Leidenu ke svému příteli, významnému filozofu, právníkovi a filologovi Justovi Lipsiovi. Odtud posléze odešel do Kolína a do Antverp se vrátil, až když roku 1585 znovu přešly do španělských rukou. Byl jmenován arcitypografem krále Filipa II. Ve své dílně vydal za čtyřiatřicet let více než 1500 titulů. Patřila k nim díla jazykovědná, právnícká, matematická, bohoslužebná a ilustrované botanické spisy.¹⁴³ Přímou z dílny Christopha Plantina jsem v knihovně našla pouze jeden titul, a to vydání díla *Connivratio Catilinae et bellum Iugvrthinvm* od Gaia Sallustia Crispa, z roku 1514.¹⁴⁴ Z pozdější tiskařské produkce Plantinovy dílny pochází vydání *Flavia Vegetia Renata* z Leidenu 1592,¹⁴⁵ Hippokrata z Leidenu 1597 a 1609,¹⁴⁶ Seneky z Antverp 1652¹⁴⁷ a *Cornelia Tacita* také vydaného v Antverpách roku 1668.¹⁴⁸

Plantinovu dílnu převzal jeho zeď Jean Moretus, který pokračoval v tradici vydávání protireformačních náboženských knih a ilustrovaných botanických spisů. Moretova tiskárna prosperovala až do konce 17. století. Tisky z Plantin-Moretovy dílny byly pro svou oblíbenost často padělány. Dodnes jsou pro svou tiskařskou kvalitu vysoce ceněny.¹⁴⁹

Amsterdamská tiskařská produkce je v knihovně doložena celkem sedmi tisky antické literatury.

¹⁴² Viz příloha č. I, č. odkazu: 34–42.

¹⁴³ RADIMSKÁ, Jitka: op. cit., s. 50.

¹⁴⁴ Viz příloha č. I, č. odkazu: 65.

¹⁴⁵ Ibid., 77.

¹⁴⁶ Ibid., 43.

¹⁴⁷ Ibid., 66.

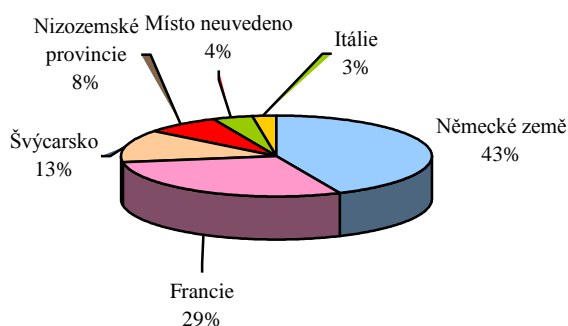
¹⁴⁸ Ibid., 71.

¹⁴⁹ RADIMSKÁ, Jitka: op. cit., s. 50.

Zájem o renesanci a humanismus a vydávání vědeckých prací se projevil i u basilejského tiskaře Sebastiana Heinricha Petri, z jehož dílny se v knihovně vyskytují vydání Marca Annaea Lucana, 1568,¹⁵⁰ Homéra, 1606,¹⁵¹ Vitruvia Polliona, 1614¹⁵² a Polybia (rok vydání se mi nepodařil zjistit).¹⁵³

Pokud jde o produkci italských tiskáren, ta je naprosto minimální. Antičtí autoři pronikali z Apeninského poloostrova do biskupovy knihovny velmi málo, což je poměrně překvapující, neboť biskup vedl bohatou korespondenci s agentem Seyerlem z Benátek a římským agentem Giovannim Petignierim, kteří biskupovi mimo jiné zasílali také zprávy o knihách vydávaných v Itálii. Našla jsem však pouze dvě díla z italské knižní produkce. Jedná se o prvotisk Dionýsia z Haliskarnassu z roku 1480¹⁵⁴ a o tisk díla Tita Livia z roku 1644.¹⁵⁵ Důvodem, proč antičtí autoři z italské produkce byli tak málo zastoupeni v biskupově knihovně, může být samotný vývoj italského knihtisku. Benátky, jakožto hlavní centrum, procházely od dvacátých let 16. století hlubokou recesí a zároveň se nástupem reformace výrazně zhoršily možnosti italského knižního exportu, který od té doby jednoznačně převažoval nad prodejem na vnitřním trhu. Italská knižní produkce se tak od 16. století orientovala především na domácí prostředí.¹⁵⁶

Antické tisky z geograficky vzdálenějších zemí, jako je Španělsko, Anglie či jiné země Evropy, nejsou zastoupeny vůbec. Stejně tak se v biskupově knihovně nevyskytuje česká či moravská tiskařská produkce antických autorů.

Graf 3.

Procentuální zastoupení evropské knižní produkce antických autorů v knihovně olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

¹⁵⁰ Ibid., 48.

¹⁵¹ Ibid., 44.

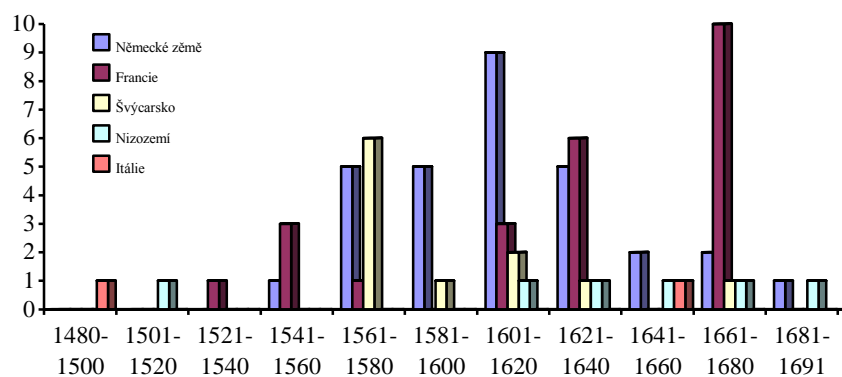
¹⁵² Ibid., 79.

¹⁵³ Ibid., 63.

¹⁵⁴ Ibid., 31.

¹⁵⁵ Ibid., 66.

¹⁵⁶ VESELÁ, Lenka: op. cit, s. 128.

Graf č. 4.
Produkce jednotlivých zemí zastoupených v antické literatuře knihovny v chronologickém vývoji

	počet tisků
Paříž / Paris	19
Orléans / Aureliae	5
Lyon	1
Toulouse	1
Frankfurt nad Mohanem / Frankfurt am Main	8
Leiden	6
Kolín nad Rýnem / Köln am Rhein	4
Mnichov / München	3
Dillingen	2
Strassburg / Argentat	2
Ingolstadt	2
Lipsko / Leipzig	2
Lübeck	1
Jena	1
Basilej / Basel	6
Ženeva / Genève	5
Amsterdam	2
Antverpy / Antwerpen	4
Benátky / Venetia	1
Místo neuvedeno	4

Tabulka 2.
Přehled zastoupení evropských středisek knihtisku v rámci tisků antické literatury

V. OBSAHOVÁ SKLADBA ANTICKÉ LITERATURY

K získání představy o zastoupení antické klasické literatury v knihovně biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkora slouží informačně cenný inventář z konce 17. století. Byl sepsán pro účely biskupovy závěti a darovací listiny, která stvrzovala přenechání veškerého majetku biskupství. Jedná se o *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis. 1691.*

Průzkum dochovaných knih antické literatury v biskupově knihovně ukázal, že knihovní fond byl funkčně uspořádán a tvořil součást kulturního i společenského života. Otevřený přístup k biskupovým knihám měla i veřejnost.

Je ale otázkou, do jaké míry se biskup sám zajímal o četbu antických autorů, protože většina antické literatury nenesla známky častého užívání, které by poukázaly na čtenářský zájem, jako jsou poznámky v textu či při okrajích knihy, podtrhaný či zvýrazněný text apod. Převážná část zakoupené antické literatury tak mohla mít pouze reprezentativní charakter. Spektrum antických autorů je však poměrně široké, což pro církevní knihovny není typické, neboť v jejich prostorách byla uchovávána jen vybraná díla úzké skupinky klasických autorů, které církev byla ochotná tolerovat. To svědčí o překonání tradičních církevních názorů a o humanitním vzdělání a skutečném zájmu Karla II. o klasickou literaturu.

Rozsáhlý soubor antické literatury v katalogu tvoří literatura historická, kterou představují jak řečtí, tak římské historikové jako: Appiános, Dionýsios z Halikarnassu, Josephus Flavius, Pausaniás, Plútarchos, Polybios, Thúkydídés, Xenofón, Publius Annaeus Florus, Titus Livius, Gaius Iulius Caesar, Gaius Plinius Secundus, Gaius Sallustius Crispus, Gaius Suetonius Tranquillus, Publius Cornelius Tacitus, Cornelius Nepos, Quintus Curtius Rufus a Valerius Maximus.

Druhou velkou tematickou skupinu představuje básnická tvorba. Z řeckých básníků jsou zde zastoupeni Aisópos a Homéros. Z římského básnictví Claudius Claudianus, Gaius Valerius Catullus, Quintus Horatius Flaccus, Publius Ovidius Naso a Publius Vergilius Maro.

Z řečnictví vyniká značný počet Ciceronových prací a učebnice rétoriky Marca Fabia Quintiliana. Antickou filozofii pak reprezentuje jeden z největších řeckých filozofů,

Aristotelés, dále pak Marcus Tullius Cicero, Plútarchos, Lucius Annaeus Seneca a komentáře k Sokratovi.

V katalogu se objevuje i mnoho děl slavných antických lékařů Hippokrata a Galéna, z přírodovědné literatury spis Gaia Plinia Secunda, z právní literatury je to vydání Iustinianova právního kodexu – *Codex iuris civilis*. Antická architektura je v knihovně zastoupena jediným autorem, Vitruviem Pollionem. Z vojenských příruček je třeba uvést dílo Flavia Vegetia Renata.

V.1. Dějepisectví

V českých knihovnách 16. a počátku 17. století můžeme najít díla všech významných řeckých a římských historiků, přestože se zejména řečtí historikové vyskytují velmi vzácně, což platí především u Appiána, Dionýsia z Halikarnassu, Hérodota, Polybia, Xenofóna a Thúkydida. Z římských historiků mají v knihovnách své práce Ammianus Marcellinus, Gaius Sallustius Crispus, Gaius Iulius Caesar, Publius Cornelius Tacitus, Valerius Maximus a zejména Titus Livius. Nejčastěji jsou však zastoupeni školní autoři, a to Gaius Sallustius Crispus, Gaius Iulius Caesar, Valerius Maximus a Titus Livius, jejichž rozšíření bylo podporované humanismem. Dominantní pozice těchto spisovatelů vyplývá i ze zjištění, že šlo o jediné historiky v církevních knihovnách. Klasická historiografická tvorba dosáhla nejvýraznějšího zastoupení v knihovnách měšťanských a v knihovnách intelektuálů, které zahrnovaly poměrně značný počet autorů, jako např. Publia Cornelia Tacita, Gaia Suetonia Tranquilla, Gaia Sallustia Crispa, Gaia Iulia Caesara, Valeria Maxima, Tita Livia, případně některé řecké historiky.¹⁵⁷

Když srovnáme rozsah a strukturu antických historických děl v českých knihovnách, zejména církevních, s poměry v knihovně Karla II., zjistíme, že jeho knihovna je velkou výjimkou. Jak už jsem dříve uvedla, v katalogu knihovny je zapsáno mnoho prací řeckých a římských historiků a biografů, např. Appiána, Pausania, Thúkydida, Polybia, Tita Livia, Gaia Iulia Caesara a dalších. Počet klasických autorů je na rozdíl od ostatních církevních, ale i jiných knihoven, vyšší, což poukazuje nejspíš na skutečný biskupův zájem o dějiny starověkého Řecka a Říma.

Z řeckých historiků byl nejvíce ceněný a čtený Thúkydídés. Svoji práci zaměřil na velmi úzkou látku – na peloponnéskou válku (431–404 př. n. l.), jejímž svědkem sám byl a měl možnost pozorovat obě strany konfliktu. Je obecně považován za zakladatele historické kritiky a nejvíce je na jeho historickém díle oceňována nestrannost a pragmatismus.¹⁵⁸ V katalogu knihovny lze najít dvě vydání Thúkydida. Prvním je francouzsky psaný pařížský tisk z roku 1555, *L'histoire. De Thucydide Athenien, de la guerre qui fut entre les Peloponesiens et Atheniens*. Francouzský překlad pořídil Claude

¹⁵⁷ FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966, s. 109-116.

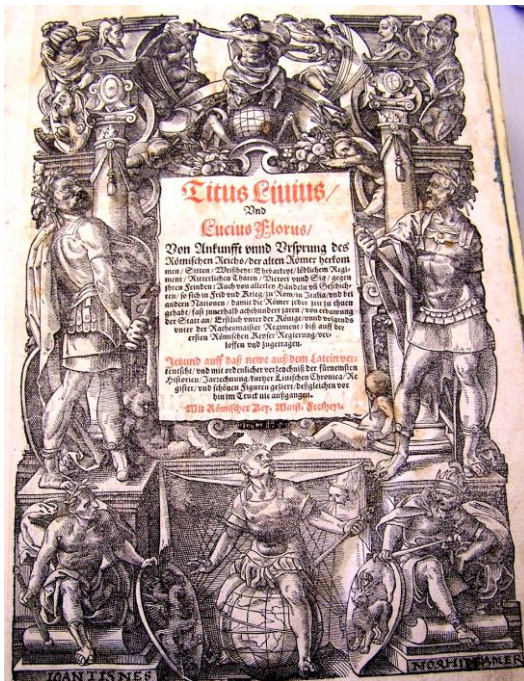
¹⁵⁸ BURIAN, Jan – LISOVÝ, Igor – PSÍK, Richard: *Úvod do dějepisectví antického starověku*. Ostrava 2007, s. 37-38.

Seyffel.¹⁵⁹ Druhé vydání Thúkydidovy Peloponnéské války připravil Henricus Stephanus pod názvem *De bello Peloponesiaco*, roku 1588.¹⁶⁰

Mezi nejznámější a často již ve starověku citované římské dějepisce patřil Titus Livius. Pobyt v Římě, kam přišel nejspíš až po Augustově (Octavianově) vítězství nad Markem Antoniem (r. 31 př. n. l.), jej utvrdil v rozhodnutí sepsat římské dějiny v jejich celkovém průběhu – *Od založení města (Ab urbe condita)*. Toto své životní dílo začal psát mezi léty 27–25 př. n. l. Sepsal jej celkem o 142 knihách. Počátkem svého výkladu učinil příchod mytického trojského hrdiny Aenea do Itálie a legendární vznik Lavinia, Alby Longy a posléze samého Říma. V popisu doby královské a rané republiky staví Livius na rozšířených pověstech, avšak přichází na některých místech s pokusy o racionální výklad tradičních mýtů. Dílo dovedl až do roku 9 př. n. l., kdy římský vojevůdce Nero Claudius Drusus, bratr pozdějšího císaře Tiberia (14–37 n. l.), pronikl krátkodobě hluboko do germánského vnitrozemí, až k toku Labe. Cílem Liviových dějin je výchovný a estetický účinek, podmíněný obdivem k ideální minulosti. Morálka a vlastenectví,

umělecká vyspělost i široká přístupnost předurčovaly Liviovy dějiny k tomu, aby se zapsaly do všeobecného římského historického povědomí.¹⁶¹

V katalogu a následně pak i v knihovně se mi podařilo vyhledat dvojí vydání Tita Livia. Jedno pochází z Lyonu z proslavené Elzevirské tiskařské dílny a bylo vytištěno roku.¹⁶² Druhé obsahuje nejen Liviovy dějiny, ale také dílo Publia Annaea Flora. Tisk je německý a jeho součástí je několik velice zdařilých mědirytových ilustrací. Nepodařilo se mi však u něj určit rok a místo vydání.¹⁶³

Obr. 7.

Mědirytová ilustrace na titulním listu tisku Tita Livia a Publia Annaea Flora.

¹⁵⁹ Viz příloha č. I, č. odkazu: 74.

¹⁶⁰ Ibid., 75.

¹⁶¹ BURIAN, Jan – LIŠOVÝ, Igor – PSÍK, Richard: op. cit., s. 161-169.

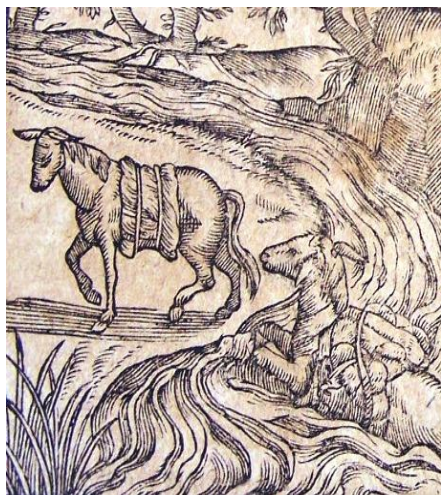
¹⁶² Viz příloha č. I, č. odkazu: 46.

¹⁶³ Viz příloha č. I, 47.

V.2. Poezie

Od konce 15., ale zejména pak od 16. století se rozsah klasické poezie v českých knihovnách rozšířil na okruh těchto autorů: z řeckých spisovatelů jsou to Aisópos, Apollónios, Hésiodos, Homéros a Proklos, z římských Lucius Apuleius, Rufinus Festus Avienus, Gaius Valerius Catullus, Claudius Claudianus, Domitius Marsus, Quintus Horatius Flaccus, Decimus Iunius Iuvenalis, Marcus Annaeus Lucanus, Titus Lucretius Carus, Marcus Valerius Martialis, Publius Ovidius Naso, Aules Persius Flaccus, Sextus Propertius, Publius Papinius Statius, Albinus Tibullus, Gaius Vallerius Flaccus a Publius Vergilius Maro. Mezi básníky naprosto převažovali Publius Vergilius Maro, Publius Ovidius Naso a Quintus Horatius Flaccus. Tolerovalo je i náboženské prostředí a četli a vykládali se ve škole. Jejich díla jsou nejznámější, nejrozšířenější a jsou zastoupena daleko uceleněji, často v kompletních uzavřených edicích. Pokud byli zastoupeni pouze jednotlivými spisy, převládají u Publia Vergilia Marona *Zpěvy pastýřské*, u Publia Ovidia Nasona *Metamorfózy* a v případě Horatiově jeho *Ódy*. Z řeckých básnických děl lze uvést Homérovu *Illiadu* a Aisópovy *Bajky*.¹⁶⁴

Ve velkých zámeckých knihovnách či soukromých bibliotékách významných intelektuálů se vedle tradičních školních řeckých a římských básníků často nachází i církví zamítaní autoři jako např. satirik Decimus Iunius Iuvenalis, Marcus Valerius Martialis, Marcus Annaeus Lucanus a Aules Persius Flaccus.¹⁶⁵

I v oblasti antické poezie byla biskupova knihovna výjimkou. Do církevních knihoven se díla antických básníků dostávala jen v omezeném výběru spisů Vergilia, Ovidia a Horatia.¹⁶⁶

V katalogu však lze najít několik antických básníků, z řeckých např. Aisópa a Homéra, z římských např. Claudia Claudiana, Quinta Horatia Flacca, Publia Ovidia Nasona a Publia Vergilia Marona a další.

Obr. 8.

Dřevorytová ilustrace z Aisopovy bajky *O dvou oslech*.

¹⁶⁴ Ibid., s. 100.

¹⁶⁵ Ibid., s. 100-101.

¹⁶⁶ Ibid., s. 99-103.

Ze všech uvedených bych však vybrala Publia Ovidia Nasona, který je vedle Publia Vergilia Marona a Quinta Horatia Flacca nejznámějším římským básníkem, slavným autorem milostné poezie. K jeho proslulým básnickým sbírkám náleží *Umění milovat*, *Jak léčit lásku*, *Listy Heroin* – fiktivní milostná korespondence, či *Kalendář*, vycházející z římského kalendáře. Během vyhnanství sepsal sbírky *Žalozpěvy* a *Dopisy z Pontu*. Vrcholným Ovidiovým dílem se staly *Proměny*, v nichž Ovidius spojil v souvislý celek na 250 bájí. Příběhy jsou seřazeny chronologicky, počínají proměněním chaosu v uspořádanou přírodu a končí proměnou Caesarovy duše v kometu.

V knihovně jsem podle katalogových záznamů vyhledat trojí vydání Ovidiových *Proměn*, jedná se o frankfurtské tisky z let 1582 a 1619¹⁶⁷ a antverpský tisk z roku 1618. Ze všech tří prací mě nejvíce zaujalo latinské vydání Ovidiových *Metamorphoseón* z roku 1582.¹⁶⁸ Doplnuje ho komentář Jacoba Micylla (1503–1558), profesora řečtiny na univerzitě v Heidelbergu. Kniha je bohatě ilustrovaná, dřevořezy provedl norimberský rytec Virgil Solis (1514–1562). Je zajímavá zejména několika dodatečnými zásahy do ilustrací i textu. Nevhodné dřevořezy byly z tisku vyřezány nebo vystřihovány, jednalo se o obnažené ženské postavy z příběhů Pan a Sýrinx, Boreás a Óreithya, Herkules zabíjí kentaura Nessa, Myrrha, Kaineus a milostné scény z příběhů Venuše a Adónida, proměny Atalanty a Hippomena, Chioné, Ákis a Galatheia. Zásahy se dotkly rovněž vyobrazení Jova a Kallistó, Diany a Akteona, Jova a Semelé, Venuše a Marta, Leukothoé, Únosu Próserpiny, Térea a Prokné, Alkméné, Dryopé, Pygmaliona, Myrrhy zamilované do otce a proměny Myrrhy. Společně s dřevoryty byl odstraněn i text, který byl však ručně dopisován a dolepován. Pravděpodobně se jednalo o cenzurní zásahy. Ke zničení dřevorytů mohlo dojít již před zakoupením tisku do biskupova vlastnictví nebo kdykoliv během vlastnictví tisku. V úvahu připadá také možnost, že rytiny byly odstraněny až v době, kdy knihovna přešla pod správu piaristického řádu.

¹⁶⁷ Viz příloha č. I, 53; 55.

¹⁶⁸ *Ibid.*, 54.

V.3. Filosofie

V měšťanském, ale i v šlechtickém prostředí byl zájem o klasickou filozofii skromný. Výjimkou byly knihovny humanistických vzdělanců, kde klasická filozofická literatura zaujímala poměrně významné místo. Okruh antických filozofů v knihovnách však přesto můžeme považovat za velmi reprezentativní: Aristotelés, Marcus Tullius Cicero, Plútarchos, Platón, Xenofón, Lucius Annaeus Seneca, Lucius Apuleius, Marcus Portius Cato Uticensis a další. Hojností výskytu i strukturou spisů všechny ostatní autory převyšuje Aristotelés. Jeho obsáhlé dílo se v knihovnách obvykle nachází v úplnosti. Zřejmou převahu mají jeho spisy logické, z nichž pak v popředí zájmu stojí základní Aristotelovy práce o logice – *První analytiky* a *Druhé analytiky*. Druhý významný okruh Aristotelových filozofických spisů představují práce psychologické, zejména spis *O duši* a drobné psychologicko-biologické spisky ze souboru *Malých přírodovědných pojednání*. Častěji se také setkáváme s *Fyzikou*, méně je zastoupena *Metafyzika*, *Etika* a *Politika*.¹⁶⁹ Scholastická tradice Aristotela si v knihovnách udržovala výraznější převahu zhruba do poloviny 16. století, nevyjímaje ani sbírky humanistických vzdělanců. K podstatnějším změnám v této tradici dochází teprve kolem poloviny 16. století, kdy postupně získávala převahu protestantská tradice Aristotela v Melancthonově pojetí a podání. Scholastický směr si nadále podržel nadvládu v církevních katolických knihovnách.¹⁷⁰

Po Aristotelovi stojí na druhém místě Marcus Tullius Cicero, jehož práce se objevují takřka všude tam, kde vystupuje Aristotelés. Ještě v první polovině 17. století jsou zastoupena a známa téměř všechna jeho filozofická díla, avšak v jednotlivých knihovnách se objevují v obsáhlejších souboru spíše výjimečně. Většinou jde o jeden, dva spisy. Je to zpravidla dílo *O povinnostech*, dále pak *O přátelství*, *Paradoxa stoicorum* a *O stáří*. V církevním prostředí byly jeho práce využívány pouze z hlediska gramaticko-rétorického.

¹⁶⁹ FLODR, Miroslav: *Aristotelés a klasická filozofická literatura v českých knihovnách doby předbělohorské*. In: Čtení o antice 1978/1979, s. 35.

FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966, s. 116-117.

¹⁷⁰ *Ibid.*, s. 35.

Konečně třetím v knihovnách nejčastěji zastoupeným autorem je Plútarchos. Zaujímá toto postavení do značné míry díky svým *Životopisům*. Nemenší účast tu vykazuje i jeho sbírka *Etika*.¹⁷¹

Mezi méně rozšířené autory patří Platón, Xenofón a Lucius Annaeus Seneca. Platónovo rozsáhlé filozofické dílo zastupuje většinou jen jeho dialog *Tímaios*. Ostatní zmínění filozofové se vyskytují v knihovnách celkem sporadicky a v podstatě se s nimi setkáváme jen v knižních sbírkách předních humanistických vzdělavců.¹⁷²

Ve srovnání s obecnou charakteristikou zastoupení klasických filozofů v šlechtických i církevních knihovnách, byla klasická filozofická literatura v knižní sbírce Karla II. zastoupena pouze těmito základními a církví povolenými autory, skladba děl antických filozofů tedy není nikterak výjimečná, spíš odpovídá dobovým zvyklostem.

Základ klasické filozofie jak v katalogu, tak i v knihovně tvořily spisy vrcholného představitele řecké filozofie, Platónova žáka Aristotela. Přítomnost jeho prací je pochopitelná, protože představoval vzor pro křesťanské scholastiky a jeho dílo tvořilo základ středověké křesťanské dogmatiky.

Z Aristotelových děl knihovna nabízí řecky tištěný konvolut zahrnující tři knihy. První obsahuje *Etiku Nikomachovu*, druhá *Logiku* a třetí pod názvem *Organon* několik Aristotelových logických spisů – *Categoriae*, *De interpretatione*, *Analytica priora*, *Analytica posteriora*, *Topica*, *Sophistici elenchi*.¹⁷³ O vydání tohoto monumentálního jednosvazkového díla se zasloužil frankfurtský tiskař André Wechel. Dílo vyšlo ve Frankfurtu nad Mohanem, roku 1577. Jak si lze při prohlížení tohoto svazku všimnout, byl čtenáři využíván, což dosvědčují četné poznámky, většinou psané řecky, a podtrhané řádky ve všech třech knihách.¹⁷⁴ Toto frankfurtské vydání Aristotelových prací však není v knihovně jediné, neboť čtyřdílné vydání Aristotela připravil méně známý pařížský tiskař či vydavatel. Název všech čtyř dílů je stejný – *Opera omnia*, všechny jsou tištěny dvojjazyčně (latinsky-řecky) a byly vydány v roce 1654.¹⁷⁵ Dále můžeme podle katalogu

¹⁷¹ Ibid.

¹⁷² FLODR, Miroslav: FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966, s. 117-118.

¹⁷³ *Kategorie, O vyjadřování (O interpretaci), První a Druhé analytiky, Topiky a O sofistických důkazech*.

¹⁷⁴ Viz Příloha č. I, č. odkazu: 3.

¹⁷⁵ Ibid., 4; 5; 6; 7.

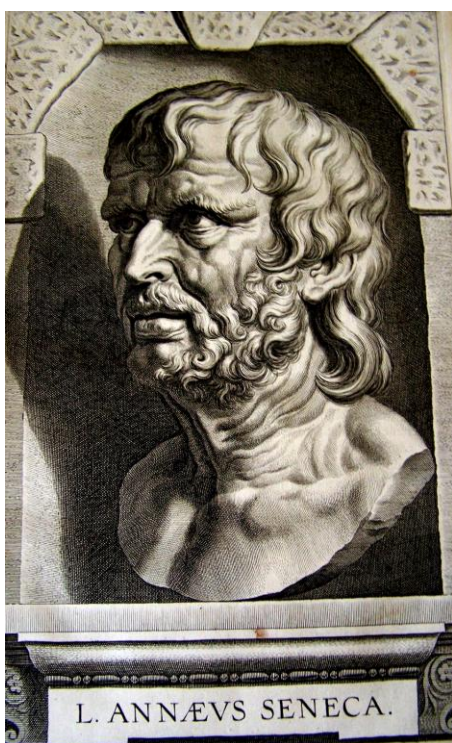
Díl první obsahuje: *Porphyrii Institutiones lib., Categoriae, De interpretatione, Analytica priora, Analytica posteriora, Topica, De reprehensionibus sophistarum, De Caelo, De generatione et corruptione, Meteorologiorum, De mundo* a další díla.

Druhý díl: *De anima, De iuventute et senectute, vita et morte, De animalis incessu, De spiritu, De historia animalium* a další díla.

vyhledat celou řadu komentářů k Aristotelovým pracem. Jeho další díla se pak do knihovny dostala nejspíš až mezi lety 1691–1695 během rozsáhlých knižních nákupů.¹⁷⁶

Řecká filozofie je zastoupena i dalšími dvěma filozofy a Plútarchovými filozofickými pojednáními *Les Oevvres Morales (Moralia)*,¹⁷⁷ *Les vies des hommes illustres grecs et romains (Životopisy slavných Řeků a Římanů)*,¹⁷⁸ z etických prací Plútarcha lze zmínit spis *De edvcandis (O výchově)*.¹⁷⁹

Římskou filozofii reprezentují Marcus Tullius Cicero a Lucius Annaeus Seneca. Nábožensko-církevní postoj se projevuje na jedné straně výraznou zálibou v etických

otázkách, jimž se podřizuje do jisté míry i výběr Ciceronových filozofických spisů, jako jsou díla *De philosophi (O filozofii)*,¹⁸⁰ *De officiis (O povinnostech)*, *De finibus bonorum et malorum (O nejvyšším dobru a zlu)*, *De natura deorum (O přirozenosti bohů)*¹⁸¹ a další.

Ze Senekových prací je třeba uvést svazek pod souhrnným názvem *Opera omnia* z roku 1652. Obsahuje několik Senekových filozofických spisů a pochází z antverpské tiskařské produkce.¹⁸² Další dílo, *De tranquillitate animi (O klidu duševním)*, bylo vytištěno v Jeně roku 1671.¹⁸³

Obr. 9.

Mědirytová ilustrace z tisku Senekových filozofických prací.

Třetí díl: *Ethicorum Nicomacheaeorum, Magnorum Moralium, Eudemiorum, De Virtutibus, De Republica, Kyriaci Strozae Politicorum, De cura rei familiaris, Artis Rhetoricae, Rhetorica ad Alexandrum.*

Čtvrtý díl: *De Poetica, Metaphysicarum, De Plantis, Index.*

¹⁷⁶ Viz příloha č. II., knihy jsou označeny biskupovým úředním exlibris, ale nejsou zapsány v katalogu z roku 1691.

¹⁷⁷ Viz příloha č. I, č. odkazu: 60; 61.

¹⁷⁸ Ibid., 62.

¹⁷⁹ Ibid., 59.

¹⁸⁰ Ibid., 14; 15; 20.

¹⁸¹ Ibid., 12.

¹⁸² Ibid., 66.

¹⁸³ Ibid., 68.

V.4. Řečnictví a právo

Právníká klasická literatura je v katalogu zastoupena taktéž dle dobových zvyklostí. různými právními příručkami, zákoníky a traktáty.

Jedná se zejména o *Codex iuris civilis*, sbírky kanonického práva – Justiniánovy *Institutiones*, *Codex Iustinianus* a *Digesta*. *Corpus iuris civilis* (lat. zkratka CIC) je soubor občanského práva, který byl vytvořen na příkaz byzantského císaře Justiniána I. v první polovině 6. století. Na vzniku tohoto významného právního počínu se podílela komise v čele s právníkem Tribonianem. CIC se původně skládal ze tří částí: první *Institutiones* či *Elementa* z r. 529, učebnice občanského práva; druhá *Digesta* neboli *Pandectae*, třetí *Codex repetite praelectionis* (*Codex Iustinianus*) z roku 529. Po vydání uvedených tří sbírek, z nichž *Digesta* zachovala nejcennější výtvořky římského práva, vydal Justinián ještě řadu nových jednotlivých zákonů, které byly teprve dodatečně sestaveny do sbírky a pod názvem *Novellae* spojovány s Justiniánovými zákoníky v jeden celek.

Od konce 11. století se stalo Justiniánovo zákonodárné dílo předmětem studia italských právních škol a jejich vlivem i základem recepce římského práva dovršené až v raném novověku. Recipované římské právo mělo v různých zemích velmi pestré osudy. Obecně lze říci, že od 15. století bylo postupně všude uznáváno za platné právo, bylo pokládáno za součást práva obecného (*ius commune*). Dodnes je studováno jako klasický vzor právního myšlení a jednání.¹⁸⁴

Zvláštní pozornost byla také věnována rétorice a dialektice. Od 16. století se do knihoven dostávají nejčastěji teoretické řečnické spisy Marca Tullia Cicerona – *De oratore*, *Rhetorici libri II* a *Rhetorica ad Herennium*. Důležitou součástí Ciceronova literárního odkazu je i jeho korespondence. O její vydání se zasloužil Ciceronův propuštěnec a přítel Tiro. Dopisy se zachovaly ve čtyřech sbírkách: *Epistulae ad familiares*, *ad Atticum*, *ad Quintum fratrem*, *ad Brutum*.¹⁸⁵

Z dalšího období vývoje antického řečnictví se nejvíce cenila řečnická příručka Marka Fabia Quintiliana *Institutiones oratoriae*. Z řeckých řečníků zaujal především

¹⁸⁴ SVOBODA, Ludvík a kol.: *Encyklopedie antiky*. Praha 1973, heslo: recepce římského práva, s. 518-520.

¹⁸⁵ SVOBODA, Ludvík a kol.: op. cit., heslo: Cicero, s. 118.

Isokratés, jehož řeči byly obvykle vydávány v latině. Výjimečně se také objevuje Aristotelova *Rétorika*.¹⁸⁶

Z řečnických spisů se v katalogu vyskytují Ciceronova díla *O řečníku a Řečník pro Marka Bruta*¹⁸⁷ i učebnice *Institutio oratoria*,¹⁸⁸ v níž římský rétor Marcus Fabius Quintilianus podává systematický výklad rétoriky. Za svůj vzor si vzal osobu Marca Tullia Cicerona. Quintilianova učebnice byla kromě rétorických Ciceronových spisů hlavním pramenem rétoriky ve středověku i novověku.¹⁸⁹

¹⁸⁶ FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966, s. 132.

¹⁸⁷ Viz příloha č. I, č. odkazu: 18; 19.

¹⁸⁸ *Ibid.*, 64.

¹⁸⁹ SVOBODA, Ludvík a kol.: *op. cit.*, heslo: Quintilianus, s. 517.

V.5. Lékařství a přírodovědná literatura

V oblasti přírodovědné literatury jsou již od 15. století hlavními představiteli klasické tvorby Aristotelés, Galénos, Hippokratés, Eukleidés a Ptolemaios. Rozsáhlé přírodovědné dílo Aristotelovo se vyskytuje v knihovnách nejčastěji, což platí zejména od 15. až do 17. století. Z jeho jednotlivých prací je nejběžnější *Fyzika*, dále pak pojednání *De generatione et corruptione*, *De coelo et mundo*, *Meteorologica* a soubor drobných prací, tradovaný pod názvem *Parva naturalia*. Neméně výrazné zastoupení nacházejí oba řečtí lékaři Hippokratés a Galénos. Většinou však jde pouze o jednotlivá pojednání, dílčí výňatky, různě sestavované výběry a komentáře.¹⁹⁰

Zájem o lékařskou a přírodovědnou literaturu se projevoval pouze v šlechtickém a částečně v církevním prostředí. Duchovní se zajímali jedině o Aristotela, jakožto autoritu, případně Galéna a Hippokrata.

Strabonovo zeměpisné dílo *Geografika* je známo v úplnosti, je však v knihovnách vzácné. Práce římských autorů zaujímají vcelku podřadné místo. Poněkud větší pozornosti se těší pouze Plinius Maior. Ve výjimečných případech je brán zřetel i na spisy o zemědělství, Catonovo dílo *O zemědělství* či Senekovu práci o sedmi knihách *Otázky přírodní filozofie*.¹⁹¹

Také biskupova knihovna obsahovala díla nejslavnějšího lékaře antického starověku, otce medicíny a zakladatele tzv. kójské lékařské školy, Hippokrata a rovněž spisy Galéna. V knihovně se dnes nachází devět svazků z dvanáctidílné edice Hippokrata-Galéna, kterou připravil k vydání pařížský lékař a profesor Renatus Charterius. Místem jejího vydání v roce 1679 byla Paříž.¹⁹²

Z přírodovědné literatury můžeme v katalogu najít dvě vydání Pliniova díla. Jedno z roku 1563 bylo vytištěno ve Frankfurtu nad Mohanem,¹⁹³ druhé z roku 1573 v Lipsku.¹⁹⁴

¹⁹⁰ FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966, s. 122-123.

¹⁹¹ *Ibid.*, s. 123-126.

¹⁹² Viz příloha č. I., č. odkazu: 34-43.

¹⁹³ *Ibid.*, 58.

¹⁹⁴ *Ibid.*, 57.

V.6. Architektura a vojenství

Pro barokní architekturu byla znalost antiky a hlavně antických architektonických principů stejně důležitá jako pro renesanční.¹⁹⁵ Pro architekty v středoevropském prostoru, kteří neměli přímý kontakt s antickými památkami, se staly nejdůležitějším zdrojem informací architektonické traktáty. Architektonická teorie v baroku byla široce obeznámena s antickými vzory, do značné míry se opírala o antický základ a také – názorným příkladem jsou zachované realizace – toto dědictví přenášela do řešení praktických úkolů.¹⁹⁶

Do dnešní doby se dochovalo z antiky pouze jediné dílo o architektuře. Sepsal ho Vitruvius Pollio, slavný architekt Caesarovy a Augustovy doby. Ve svých *Deseti knihách o architektuře (De architectura)* sám vyslovil naději, že učiní své jméno známým potomkům, a skutečnost tuto skromně vyslovenou naději překonala. Od konce 9. století bylo již Vitruviovo dílo běžně známé jako příručka stavební techniky, ale až renesance obrátila pozornost k jeho výkladům architektonických řádů a jejich proporčních systémů. Renesanční překlady a komentáře Vitruvia vydali zejména Caesariano r. 1521 a Daniele Barbaro r. 1567. Roku 1542 byla v Římě založena Academia Vitruviana a Vitruvius byl považován za ideální vzor pro teorii architektury vůbec. V jednotlivých kapitolách pojednává o vzdělání architekta, o základních estetických a technických pojmech, plánování měst, stavebních materiálech, stavbě chrámů, divadel, obytných domů, veřejných staveb, např. lázní a vodovodů, o nástěnných malbách. Věnuje se také základním estetickým pojmům, rozlišuje tři základní kategorie, a to *firmitas* (pevnost, statika), *utilitas* (účelnost) a *venustas* (působ, krása). Vitruviovo dílo se tak stalo teoretickou základnou renesanční architektury.

Obr. 10.

Vyobrazení korintské hlavice ve Vitruviově díle *Deset knih o architektuře*.

Sotva existuje nějaký jiný spis, který by ovlivňoval vývoj architektury po tak dlouhé

¹⁹⁵ VLČEK, Pavel: *Praha 1610–1700, kapitoly o architektuře raného baroka*. Praha 1998, s. 165.

¹⁹⁶ LÍBAL, Patrik: *Barokní architektonické traktáty a antika*. In: Avriga – ZJKF 43, 2001, s. 74-79.

době od svého sepsání. V pozdější době dal podnět ke vzniku obdobných teoretických prací architektů Sebastiana Serlia, Vignoly a Palladia. Působením na renesanční a barokní architektury však Vitruviův význam nekončí. Byl rovněž hlavním pramenem inspirace pro architektury empiru a klasicismu. Je prospěšný i naší době, a to nejen jako cenný historický pramen pro poznání antické architektury, ale i jako inspirační podnět při vytváření moderní architektury.¹⁹⁷

Jak je o biskupovi Karlu II. z Liechtensteina-Castelkorna známo, byl velkým stavebníkem. Proto v jeho knihovně nechybí ani Vitruviův spis, ze kterého mohl čerpat jistou inspiraci při přestavbě svého biskupského rezidenčního sídla. Jedná se o německý komentovaný výtisk vydaný v dílně basilejského tiskaře Sebastiana Henricpetra roku 1614.¹⁹⁸

V oblasti vojenství se za nejvíce ceněné antické dílo považovala příručka *Nárys vojenského umění (Epitome rei militaris)*, skládající ze čtyř knih. Vznikla na sklonku 4. století n. l. a jejím autorem byl vysoký římský úředník Publius Flavius Vegetius Renatus. Spis měl značný ohlas ve své době a těšil se velké oblibě i později. Svědčí o tom mimo jiné na 140 zachovaných rukopisů díla. Později byly pořizovány překlady do národních jazyků. Již v 15. století jsou doloženy překlady do angličtiny, v první polovině 16. století do němčiny, italštiny a francouzštiny. Zvláštní pozornosti se těšila zejména třetí kniha. Jsou v ní přehledně vyloženy zásady vojenské teorie, z nichž bylo možné vycházet v době vrcholného středověku a pak i v renesanci.

Během 16. a 17. století docházelo v Evropě k formování moderních států, s čím také souvisel vznik stálých profesionálních armád, které vyžadovaly organizované vedení kázeň jednotlivců a disciplínu. Aby armády mohly fungovat, pročítali vzdělaní vojevůdci starověké vojenské příručky, zvláště často přetiskované práce Aelianovy a Vegetiovy, aby se od Řeků a Římanů poučili o organizaci armád, jejich vedení atp.¹⁹⁹ Zájem o Vegetiovo dílo neustal ani v době, kdy bylo používáno mnohem dokonalejší vojenské techniky.²⁰⁰

¹⁹⁷ BOUZEK, Jan: Předmluva. In: VITRUVIUS, Pollio: *Deset knih o architektuře*. Antická knihovna, svazek 42, Praha 1979, s. 12-13.

¹⁹⁸ Viz příloha č. I, č. odkazu: 79.

¹⁹⁹ HOWARD, Michael: *Válka v evropské historii*. Brno 1997, s. 59.

²⁰⁰ OLIVA, Pavel: op. cit., s. 31.

V katalogu lze najít dva zápisy zaznamenávající přítomnost Vegetiova spisu v knihovně. Jedno vydání pochází z pařížské tiskárny Chrestiena Wechela z roku 1535²⁰¹ a druhé z leidské Plantinovy tiskařské dílny z roku 1592.²⁰²

²⁰¹ Viz příloha č. I, č. odkazu: 76.

²⁰² Ibid., 77.

V.7. Patristika

Křesťanství vstoupilo na historickou scénu koncem 1. století, trvalo však tři století, než se stalo oficiálním náboženstvím římské říše. Křesťanská teologie a filozofie se formovaly postupně během několika staletí z chaosu různorodých nauk a ideí. Rozvíjely se pod silným vlivem antické kultury, především novoplatonismu.²⁰³

Prvním pokusem křesťanské filozofie se stal gnosticismus, vycházející z řecko-židovské filozofie, z řeckých mystérií a orientálních kultů. Gnosticismus, který se rozvíjel ve 2. století, církev zavrhovala jako heretický ideový proud. Proti gnosticismu a podobným ideovým proudům vystoupili na obranu křesťanství tzv. apologeti, jakožto první církevní otcové, *patres ecclesiae*, kteří křesťanské zjevené náboženství prohlašovali za nejvyšší a pravou filozofii. Většina církevních otců podléhala v různé míře vlivům novoplatonismu a částečně i stoicismu.²⁰⁴ Doba jejich působení sahala od konce 1. století asi do konce 6. století. V jejich spisech lze postupně sledovat, jak se dotvářela a přetvářela křesťanská nauka.²⁰⁵

Nebezpečí roztříštění církevní nauky nutilo apologety formulovat pevnou a závaznou věrouku, *regulae fidei*. Jedním z nejhrolivějších bojovníků za jednotu v církvi byl Quintus Septimius Tertullianus, původem z Kartageny. Mimořádně vhodné podmínky pro boj proti gnosticismu se vytvořily v Alexandrii. Na tamější škole se vyučovala křesťanská nauka, která současně navazovala i na řeckou a filozofii, zejména na novoplatonismus a stoicismus. Z této školy vynikl nejvíce Órigenés, původem z Alexandrie.²⁰⁶

Vrcholným představitelem patristické filozofie byl Aurelius Augustinus. Podobnou úlohu jako Augustinovy spisy mělo v tvorbě křesťanského novoplatonismu dílo Pseudo-Dionýsia Areopagity (původně byl mylně ztotožněn s Dionýsiem Areopagitou, který žil v Athénách v 1. století) asi okolo roku 500.²⁰⁷ Pseudo-Dionýsiovo dílo bylo po celý středověk až do raného novověku hojně překládáno a téměř všechny významné osobnosti latinské filozofie byly jeho prací ovlivněny.²⁰⁸

²⁰³ HRUŠOVSKÝ, Igor: *Antológia z diel filozofov. Patristika a scholastika*. Sväzok tretí, Bratislava 1975, s. 7.

²⁰⁴ *Ibid.*, s. 8.

²⁰⁵ SVOBODA, Ludvík a kol.: *op. cit.*, heslo církevní otcové, s. 119.

²⁰⁶ *Ibid.*, s. 9.

²⁰⁷ *Ibid.*, s. 11.

²⁰⁸ KOUDELKA, Martin: *Komentář*. In: DIONYSIOS, Areopagita: *O nebeské hierarchii*. Praha 2009, s. 11.

Do své práce jsem zařadila i díla patristických autorů z období 1.-6. století n. l. V katalogu jsou zařazena do následujících tematických oddílů:

Sacrorum Bibliorum Conci/liorum Patrum Scripturarum / et Concionatorum / Seznam svatých knih, kázání otců Písma, komentáře a výklady Bible – Aurelius Augustinus, Pseudo-Dionýsios Aeropagita, Kyrillos, Ioannés Chrysostomos, Gregorius Magnus, Gregorius Nazianzenus, Eusebius Sophronius Hieronymus, Ióannés Damaskénos, Órigenés, Titus Flavius Clemens, Eirénaios, Cyprianus Thascius Caecilius, *Index / Theologorum Moralium / Morální teologie* – Aurelius Augustinus, Iústinos, *Historici Ecclesiastici / Církevní dějiny* – Eusebius Pamphili Caesariensis,

Když se podíváme na obsahovou skladbu celé biskupovy knihovny, je patrné, že v základním fondu jednoznačně převládá theologická a filozofická literatura, což se dá samo o sobě předpokládat, vzhledem k postavení jejího majitele. Rozsáhlost theologické literatury je úzce spojena s vysokým podílem náboženských spisů v soudobé tiskařské produkci.

Podle katalogu můžeme v knihovně najít četná vydání bible v několika jazycích, biblické konkordance, mešní knihy, různá náboženská pojednání, komentáře, díla patristických a scholastických autorů. Významně se z teologie uplatňuje vedle bible a jejích výkladů především dílo Augustinovo.²⁰⁹ Jeho dílo je zastoupeno deseti dílnou edicí,²¹⁰ v níž pátý díl obsahuje vydání jeho stěžejní práce *De civitate dei*, kterou napsal mezi lety 413-425. V tomto svém díle podává křesťanskou interpretaci katastrofických událostí, které v jeho době postihly římskou říši. V několika dalších

Obr. 11.
Dionysios Areopagita – titulní list.

²⁰⁹ Augustinovo dílo je v knihovně zastoupeno deseti dílnou ediční řadou, vydanou v Kolíně nad Rýnem roku 1616 a jedním pařížským vydáním z roku 1649.

²¹⁰ Viz příloha č. III, č. odkazu: 1-10.

knihách probírá zavrženíhodnost pohanství a nedostatečnost staré filozofie. V následujících dvanácti knihách vytváří vlastní katolickou historii světa. Není to však jenom Augustin, ale i jiní autoři patristické literatury, jako např. Eusebius Sophronius Hieronymus, Eusebius Pamphili Caesariensis, Ioannés Chrýsostomos, Órigenés, Grégorios Nazianzenus, Titus Flavius Clemens (z Alexandrie), kteří se často vyskytují, zastoupeni nejedním dílem. Vedle těchto starých autorů můžeme najít i apologetické spisy Iústina a Eirénaia, který svým slavným dílem *Adversus haereses*²¹¹ působil proti gnosticizmu.

Z konce patristické éry můžeme najít jak v katalogu tak knihovně dílo Pseudo-Dionýsia Areopagity, Jana z Damašku (Ioannés Damaskénos) a Řehoře I. Velikého (Gregorius Magnus).²¹²

Spisy patristických autorů, které jsem v knihovně našla, pocházejí především z německých tiskáren, nejvíce je z tiskařských středisek zastoupen Kolín nad Rýnem (15 tisků). Za německou produkcí následuje francouzská, neboť čtyři díla byla vydána v pařížských tiskařských dílnách.

Výrazný růst patristických děl zastoupených v knihovně je patrný od prvních desetiletí 17. století až do osmdesátých let 17. století. Naproti tomu tisky z 16. století se v knihovně nacházejí minimálně, objevila jsem pouze tři, a to z let 1545²¹³, 1546²¹⁴ a 1581²¹⁵. Přetrvávající zájem o díla církevních otců, a to nejen v katolických kruzích, měl však hlubší pozadí související s rozvojem textové kritiky v reformaci a humanistickým porozuměním pro antickou vzdělanost a jazyk.²¹⁶

²¹¹ Viz příloha č. III, č. odkazu: 17.

²¹² Viz příloha č. III

²¹³ Ibid., 18.

²¹⁴ Ibid.13.

²¹⁵ Ibid.16.

²¹⁶ VESELÁ, Lenka: op. cit., s. 140.

ZÁVĚR

V předložené magisterské diplomové práci jsem se snažila postihnout skladbu a charakter antické literatury v knihovně olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna, který cílenými a organizovanými nákupy vybudoval nový rozsáhlý knižní fond, založený na zisku jednotných souborů knih z pozůstalostí a na výběru konkrétních děl z nabídek knihkupců či přes síť svých agentů. Jeho knihovní fond je tak výsledkem soustavné sběratelské činnosti. O vřelém vztahu biskupa ke knihám svědčí i to, že je nejprve sám prohlížel, než je zaplatil a nechal opatřit vazbou.

V zakládací listině byla knihovna koncipována jako moderní veřejná instituce a na její udržování byl uložen kapitál 10 000 rýnských zlatých, které měly pokrývat náklady na činnost a rozšiřování. Ročně mělo být vynaloženo 440 rýnských zlatých na nákup nových knih. Po oficiálním založení knihovny byly veškeré knihy opatřeny exlibris s vyobrazením rodového znaku Liechtensteinů-Castelkornů či biskupovým znakem olomouckého biskupství. Těmito vlastnickými exlibris jsou označeny i tisky antických autorů, v nichž převládá právě biskupský znak.

Knihovní fond byl funkčně uspořádán a tvořil součást kulturního i společenského života, jak dokládá otevřený přístup veřejnosti k biskupovým knihám. Není však zřejmé, zda biskup knihy skutečně četl a využíval, či plnily především reprezentativní úlohu.

Nejstarší katalog soukromé knihovny Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna, *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis 1691*, obsahuje cca 89 titulů antické literatury. V dnešní knihovně jsem z nich našla 80, šest autorů o osmi svazcích schází. I když katalogové záznamy neposkytují potřebné informace o daných titulech, přesto si na jejich základě můžeme vytvořit určitou představu o skladbě klasické literatury v soukromé biskupově knihovně. Původní umístění knih neznáme, dnes jsou roztříděny podle tematických skupin a ve skříních zařazeny podle formátu. Antičtí autoři jsou dnes uloženi zejména v Malém knihovním sále pod tematickými skupinami: *I / Philosophi, Matematici, Mechanici; K / Medici et chirurgici; L / Humanistae, Poetae et oratores; M / Gallici et Italici*.

Obsah spisů antických autorů, věnujících se různým tématům, je poměrně pestrý. Nejrozsáhlejší řadu tvoří díla klasických řeckých a římských dějepisců, mezi které patří:

Appiános, Josephus Flavius, Pausaniás, Polybios, Thukydidés, Xenofón, Publius Annaeus Florus, Titus Livius, Gaius Plinius Secundus, Gaius Sallustius Crispus, Gaius Iulius Caesar, Gaius Suetonius Tranquillus a Publius Cornelius Tacitus.

Druhou, poměrně rozsáhlou skupinu představují řečtí a římstí básníci. Z řeckých poetů můžeme zmínit Aisópa a Homéra, z početnějšího okruhu římských představitelů poezie pak Claudiana Claudia, Quinta Horatia Flacca, Publia Ovidia Nasona, Publia Vergilia Marona. Biskup měl ve své knihovně dokonce římské satirické básníky, kteří byli církví zakázáni, a to Decima Iunia Iuvenala a Aula Persia Flacca.

Zastoupení klasické filozofické literatury odpovídá běžným církevním knihovnám. Církev se zabývala zejména Aristotelem, neboť představoval vzor pro křesťanské scholastiky a jeho dílo tvořilo základ středověké křesťanské dogmatiky. Dále bývají v církevních knihovnách filozofická díla Marka Tullia Cicerona, méně pak Plútarcha a Publia Annaea Seneky. V katalogu i v knihovně se nejvíce objevují díla Aristotela a Cicerona.

Z řečnictví vyniká rozsáhlý soubor děl Marca Tullia Cicerona, ale našla jsem i učebnici rétoriky Marka Fabia Quintiliana. Z právní literatury převládá *Corpus iuris civilis*. Klasickou lékařskou a přírodovědnou literaturu tvoří vydané spisy Hippokrata a Galéna a Gaia Plinia Secunda.

O biskupovi Karlu II. z Liechtensteina-Castelkorna je známo, že byl velkým stavebníkem. Proto v jeho knihovně nechybí literatura o antické architektuře, ze které mohl čerpat jistou inspiraci při přestavbě svého biskupského rezidenčního sídla. Ze spisů o stavitelství jde o vydání díla Vitruvia Polliona. Vojenské umění reprezentuje Flavius Vegetius Renuatus.

Antická literatura v knihovně biskupa Karla II. pochází především z produkce německých a francouzských tiskáren. Z německých v popředí stojí Frankfurt nad Mohanem, Kolín nad Rýnem a Leiden, přičemž z Leidenu můžeme najít i jeden tisk z proslavené Elzevirské tiskařské dílny. Z francouzských knižních středisek je nejvíce zastoupena Paříž, mj. i několika tisky významných tiskařů a nakladatelů Wechela Chrestiena a Gryphia Sébastiena. Ostatní díla jsou z nizozemské a švýcarské produkce.

Více než polovina antických děl z katalogu a knihovny je napsána latinsky, na druhém místě následují texty vydané jak v latině, tak i řečtině. Ostatní jazyky se vyskytují výjimečně, francouzsky bylo vytištěno 6 tisků, takžéž i německy. Pouze dva tisky jsou tištěny řecky.

Když srovnáme počet a tematickou skladbu prací antických autorů v knihovně Karla II. s poměry jiných knihoven, zejména církevních, představuje biskupova sbírka velkou výjimku. Antická literatura tu totiž převyšuje okruh zájmu ostatních církevních knihoven, což poukazuje nejspíš na jeho skutečný zájem o klasické autory.

V církevních knihovnách byly antické spisy zastoupeny jen částečně, navíc často upraveny do podoby různých církví redigovaných textů, komentovaných vydání, kompendií, výkladů, výborů. Jednalo se zpravidla o školské autory, které byla církev ochotná tolerovat. Z poezie to byli pouze Publius Vergilius Maro, Publius Ovidius Naso a Quintus Horatius Flaccus. Ve filozofii se církevní představitelé zabývali Aristotelem a Marcem Tulliem Ciceronem. Z historické literatury byl obvykle přístupný Titus Livius, Cornelius Tacitus a Gaius Iulius Caesar. Právní literaturu zastupovalo Justiniánovo dílo *Corpus iuris civilis*. Práce o klasické architektuře a přírodovědě se v církevních knihovnách příliš nevyskytovaly, i když v některých lze najít vydání Hippokrata a Gaia Plinia Secunda.

Hlubší zájem Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna o antickou literaturu dosvědčuje překonání tradičních církevních názorů a humanitní vzdělání a zaměření biskupa. Svým rozsahem a pestrostí zapadá skladba antické literatury i do dalších biskupových uměleckých aktivit, ve kterých byla využívána starověká mytologická témata i náměty z Ovidiových *Metamorfóz*, jak je ve své práci *Mezi zalíbením a zavržením. Recepce Ovidiových Metamorfóz v barokním umění v Čechách a na Moravě*, popsala Radka Miltová.

SOUPIS PRAMENŮ A LITERATURY

Prameny

a) katalog z roku 1691:

Arcibiskupský zámek Kroměříž: *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis 1691.*²¹⁷

b) archivní prameny:

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc: fond Metropolitní kapitula Olomouc, kart. 207, inv. č. 3573, sign. Fa 9/1c; kart. 218, inv. č. 3587, sign. Fa 10.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc: fond Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž, kart. 1713, inv. č. 12 885, sign. F 30/22–1; kart. 116, inv. č. 3831, sign. C 15/5-1.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc: fond Kroměřížská kapitula, inv. č. 14, sign. C I 19 a inv. č. 16, sign. C I 21.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc: fond Arcibiskupství Olomouc, došlá korespondence Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna, kart. 78, inv. č. 526, sign. 54; kart. 79, inv. č. 526, sign. 54; kart. 80, inv. č. 527, sign. 55; kart. 81, inv. č. 527, sign. 55; kart. 124, inv. č. 544, sign. 72; kart. 125, inv. č. 544, sign. 72; kart. 132, inv. č. 547, sign. 75; kart. 139, inv. č. 550, sign. 78; kart. 142, inv. č. 551, sign. 79; kart. 144, inv. č. 552, sign. 80;

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc: fond Arcibiskupství Olomouc, odeslaná korespondence Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna, kart. 146, inv. č. 556, sign. 84; kart.

²¹⁷ sign. H VIII – 3b, př. č. 12 080.

153, inv. č. 567, sign. 95; kart. 154, inv. č. 570, sign. 98; kart. 159, inv. č. 576, sign. 104; kart. 163, inv. č. 582, sign. 110; kart. 164, inv. č. 183, sign. 111;

c) překlady antických autorů:

CICERO, Marcus Tullius: *Listy přátelům I.* Přel. Václav Marek. Antická knihovna, sv. 61, Praha 2001.

CLAUDIANUS, Claudius: *Únos Proserpiny.* Přel. Jana Nechutová. Prémie antické knihovny. Praha 1975.

DIONYSIOS AREOPAGITA: *O nebeské hierarchii.* Přel. Martin Koudelka. Praha 2009.

EZOP: *Bajky.* Přel. Jiří Kolář. Praha 1957.

HOMÉR: *Ilias.* Přel. Rudolf Mertlík. 9. vyd., Praha 1980.

HORATIUS, Quintus Flaccus: *O umění básnickém – De arte poetica.* Přel. Dana Svobodová. Praha 2002.

HRUŠOVSKÝ, Igor: *Antológia z diel filozofov. Patristika a scholastika.* Sväzok tretí, Bratislava 1975.

IUVENALIS, Decimus Iunius: *Satyry.* Přel. Zdeněk K. Vysoký. Antická knihovna, sv. 13, Praha 1972.

NASO, Publius Ovidius: *Umění milovat.* Přel. Dana Svobodová. Praha 2002.

NASO, Publius Ovidius: *Kalendář, Žalozpěvy, Listy z Pontu.* Přel. Ivan Bureš a Rudolf Merlík. Praha 1966.

NASO, Publius Ovidius: *Listy heroin.* Přel. Jan Fišer. Brno 1997.

NASO, Publius Ovidius: *Žalozpěvy.* Přel. Rudolf Mertlík. Praha 1943.

NASO, Publius Ovidius: *Kalendář. Fasti*. Přel. Ivan Bureš. Praha 1942.

NASO, Publius Ovidius: *Proměny*. Přel. Ferdinand Stiebitz. Praha 1935.

PAUSANIÁS: *Cesta po Řecku I*. Přel. Helena Businská. Antická knihovna, sv. 20, Praha 1973.

PAUSANIÁS: *Cesta po Řecku II*. Přel. Helena Businská. Antická knihovna, sv. 23, Praha 1974.

PETRONIUS, Arbiter: *Satyrikon*. Přel. Karel Hrdina. Antická knihovna, sv. 9, Praha 1971.

PLUTARCHOS: *Životopisy slavných Řeků a Římanů*. Díl I., II. Přel. Antonín Hartmann, Rudolf Mertlík a Ferdinand Stiebitz. Praha 1967.

PLUTARCHOS: *Alexandros a Caesar*. Přel. Ferdinand Stiebitz. Praha 1933.

SUETONIUS, Gaius Tranquillus: *Životopisy dvanácti císařů*. Přel. Bohumil Ryba, vyd. 3., Praha 1966.

TACITUS, Cornelius: *Letopisy*. Přel. Antonín Minařík a Antonín Hartmann. Antická knihovna, sv. 27, Praha 1975.

VEGETIUS, Flavius Renatus: *Antické válečné umění*. Přel. Václav Marek a Jan Kalivoda. Antická knihovna, sv. 36, Praha 1977.

VERGILIUS, Publius Maro: *Zpěvy rolnické a pastýřské*. Přel. Otmar Vaňorný. Praha 1959.

VERGILIUS, Publius Maro: *Aeneis*. Přel. Otmar Vaňorný. 2. vyd., Praha 1941.

VERGILIUS, Publius Maro: *Aeneis*. Přel. Otmar Vaňorný. Antická knihovna, sv. 7, Praha 1970.

VITRUVIUS: *Deset knih o architektuře*. Přel. Alois Otoupalík. Antická knihovna, sv. 42, Praha 1953.

Literatura:

a) slovníky, encyklopedie, příručky, bibliografie, inventáře:

BORECKÝ, Bořivoj – DOSTÁLOVÁ, Růžena a kol.: *Slovník řeckých spisovatelů*. 2. vyd., Praha 2006.

CIMRHANZL, Tůma: *Antická mythologie*. Praha 1999.

HŮRKOVÁ, Jiřina: *Antická jména. Jak je číst a skloňovat*. Praha 2005.

GATZ, Erwin: *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches*. Berlin 1990.

GRÄSSE, Johann Georg Theodor: *Orbis Latinus, Lexikon lateinischer Geographischer Namen des Mittelalters und der Neuzeit*. Berlin 1909.

KALISTOVÁ, Jitka – KOUŘIL, Miloš – KRÁLÍKOVÁ, Marie – ROUBIC, Antonín: *Arcibiskupství Olomouc 1144–1961*, díl II. (Nelistinná část), sv. 1. Inventář. Olomouc 1969, sign. 697.

KUŤÁKOVÁ, Eva – VIDMANOVÁ, Anežka a kol.: *Slovník latinských spisovatelů*. 2. vyd., Praha 2004.

STURM, Heribert: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band II, Lieferung 6, Le-Lo, München-Wien 1982, s. 446-447.

SVOBODA, Karel: *Bibliografie českých prací o antice za léta 1775–1900*. Vydáno jako příloha Listů filologických, roč. 70 (1946) a 71 (1947). Praha 1947.

SVOBODA, Ludvík a kol.: *Encyklopedie antiky*. Praha 1973.

ŠENKOVÁ, Silva: *Latinsko-český, česko-latinský slovník*. 3. vyd., Olomouc 2005.

VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy. Starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*. Praha 2006.

b) ostatní literatura:

BARBIER, Frédéric: Knižní trhy ve střední a východní Evropě v XVIII. století – 1914. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 27-42.

BARTŮŠEK, Václav: *Ze starých inventářů piaristických knihoven v českých zemích*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Počátky v dějinách knihtisku*. Sborník z 8. odborné konference Olomouc 20. – 21. 10. 1999, Brno 1999, s. 63-68.

BARTŮŠEK, Václav: *Kroměřížská biskupská knihovna a piaristé – světoběžníci v 18. století*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska. Světová putování a česká knižní kultura*. Sborník z 9. odborné konference Olomouc 11. – 12. 10. 2000, Brno 2000, s. 109-117.

BOUZEK, Jan: Předmluva. In: VITRUVIUS, Pollio: *Deset knih o architektuře*. Antická knihovna, svazek 42, Praha 1979, s. 12-13.

BRADA, Vojtěch: *Rozbor zakládací listiny zámecké knihovny v Kroměříži*. Věstník Muzea v Kroměříži, 1963, č. 16, s. 22-25.

BŮŽEK, Václav: *Knihovny aristokratů na česko-moravském-rakouském pomezí koncem 16. a v první polovině 17. století*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 87-99.

BŮŽEK, Václav: *Zahraniční trhy a kultura šlechtických dvorů v předbělohorských českých zemích*. Český časopis historický 89, 1991, s. 692-713.

CEJPEK, Jiří a kol.: *Dějiny knihoven a knihovnictví*. Praha 2002.

DAWSON, Christopher: *Rozdělení, nebo reforma západního křesťanstva?* Praha 1998, s. 134.

DOPITOVÁ, Simona: *Kroměřížská knihovna olomouckých biskupů ve světle raně novověkých rukopisných katalogů*. MU Brno 2007, s. 33. (nepublikovaná diplomová práce).

DUDÍK, Beda: *Bibliothek und Archiv im fürsterzbischöflichen Schlosse zu Kremsier*. Wien 1870, s. 3-5.

ELBEL, Petr: *Testamentum meum de libris meis. Knihovna olomouckého biskupa Bohuše ze Zvole (1454–1457) opět v centru pozornosti*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska*. Sborník ze 4. odborné konference Olomouc 11. – 12. 10. 1994, Brno 1995, s. 85-108.

FLODR, Miroslav: *Die griechische und römische Literatur in Tschechischen Bibliotheken im Mittelalter und der Renaissance*. Brno 1966.

FLODR, Miroslav: *Aristotelés a klasická filozofická literatura v českých knihovnách doby předbělohorské*. In: *Čtení o antice 1978/1979*, Praha 1980.

HEJNIC, Josef: *K literárním a bibliofilským zájmům dvou posledních Rožmberků*. In: BŮŽEK, Václav (ed.): *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*. Opera Historica 3, České Budějovice 1993, s. 223-231.

HOJDA, Z.: *Knihy o architektuře v pražských měšťanských knihovnách 17. století*. In: *Historia docet. Sborník prací k počtě šedesátých narozenin prof. Dr. Hlaváčka Ivana, CSc.*, Praha 1992, s. 115-126.

KAŠPAROVÁ, Jaroslava: *Silnější než smrt. K rukopisným exlibris Jana Oldřicha z Eggenbergu v románských tiscích eggenberské sbírky zámecké knihovny v Českém Krumlově.* In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): „*Vita morsque et librorum historia.*“ *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven.* Opera romanica 9, České Budějovice 2006, s. 433-449.

KHEL, Richard: *Na papíře napsáno a vytištěno.* Praha 2008.

KONEČNÝ, Michal – VAŠEK, Leoš: *Kryštof Pavel z Liechtensteinu-Castelkornu a Morava v časech třicetileté války.* In: KONEČNÝ, Michal: *Kryštof Pavel z Liechtensteinu-Castelkornu a Morava v časech třicetileté války. Katalog výstavy konané od 4. 6. do 3. 10. 2010 na Státním hradě Pernštejně.* Brno: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně 2010, s. 7-35.

KOUŘIL, Miloš: *Biskupa Karla Liechtenštejna rádci a zpravodajci.* In: *Historická Olomouc a její současné problémy V.* Olomouc 1985, s. 113.

KREJČA, Aleš: *Grafika.* Praha 2010.

LÍBAL, Patrik: *Barokní architektonické traktáty a antika.* In: Avriga – ZJKF 43, 2001, s. 74-79.

LOUDA, Jiří: *Znaky olomouckého biskupství a arcibiskupství, olomouckých biskupů a arcibiskupů.* Moravská církevní heraldika. Olomouc 1977.

LOUDOVÁ, Michaela: „*Hortus episcopi debet esse sacra biblia.*“ *Knihovní sály zámku v Kroměříži – příspěvek k ikonografii maleb Josefa Sterna.* In: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity. Studia minora facultatis philosophicae universitatis Brunensis, F 47, Brno 2003.

MAŠEK, Petr: *Zámecké knihovny v Zemích koruny české.* In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven.* Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 43-49.

MAŠEK, Petr: *Zámecké, hradní a palácové knihovny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Žďár nad Sázavou 2004.

MAŠEK, Petr a kol.: *Zámecké knihovny ve Zlínském kraji*. Zlín 2008.

MĚSÍC, Cyril: *Budování kroměřížské zámecké knihovny a osoba čtenáře v průběhu staletí*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): „Čtenář a jeho knihovna.“ *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 4, České Budějovice 2003, s. 414-420.

MILTOVÁ, Radka: *"Najde se Ovidia Metamorphosis, o kunstu tělesné lásky". Recepce Ovidiových Metamorfóz v barokním umění v Čechách a na Moravě*. MU Brno 2008. (nepublikovaná disertační práce).

MILTOVÁ, Radka: *Mezi zalíbením a zavržením. Recepce Ovidiových Metamorfóz v barokním umění v Čechách a na Moravě*. Brno 2009, s. 80.

MYSLIVEČEK, Milan: *Erbovník. Aneb kniha o znacích i osudech rodů žijících v Čechách a na Moravě*. Praha 1993 s. 33.

PÁNEK, Jaroslav: *Renesanční dvůr olomouckého biskupa – obecné a zvláštní rysy*. In: BŮŽEK, Václav (ed.): *Život na dvoře a v rezidenčních městech posledních Rožmberků*. Opera Historica 3, České Budějovice 1993, s. 167-175.

PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Sídla olomouckých biskupů. Mecenáš a stavebník Karel II. z Liechtensteinu-Castelkorna 1664–1695*. Olomouc 2001.

PAVLÍČKOVÁ, Radmila: *Rezidenční síť olomouckých biskupů za Karla z Liechtensteinu-Castelkorna*. In: *Historická Olomouc XIII*. Olomouc 2002, s. 147-148.

PETR, Adam: *Biskupská knihovna Biskupství královéhradeckého 1812–2002*. Hradec Králové 2002.

PETR, Stanislav: *Rukopisné fondy zámeckých a hradních knihoven na Moravě a ve Slezsku*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska*. Sborník z 4. odborné konference Olomouc 11. – 12. 10. 1994, Brno 1995, s. 6-7.

PLEVA, Martin: *Knihovny několika moravských barokních šlechticů na základě jejich pozůstalostních inventářů*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 1., České Budějovice 2000, s. 145-159.

PLEVA, Martin: *Knížní kultura moravského šlechtického rodu Petřvaldských z Petřvaldu v 17. a 18. století. (Co přinesl archivní výzkum)*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): „*Čtenář a jeho knihovna*.“ *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 4, České Budějovice 2003, s. 255-279.

SEDLÁČEK, August: *Českomoravská heraldika. Část zvláštní*. Praha 1925, s. 509.

RADIMSKÁ, Jitka: *Francouzsky psaná literatura v eggenberské zámecké knihovně v Českém Krumlově (Úvod do problematiky)*. In: BŮŽEK, Václav (ed.): *Život na dvorech barokní šlechty (1600–1750)*. Opera historica 5, České Budějovice 1996, s. 595-609.

RADIMSKÁ, Jitka: *Tiskaři a nakladatelé jazykově francouzských tisků 17. století v Eggenberském fondu zámecké knihovny v Českém Krumlově*. In: *Problematika historických a vzácných knižních fondů Čech, Moravy a Slezska*. Sborník z 13. odborné konference Olomouc 23. – 24. 11. 2004, Brno 2004, s. 47-78.

RADIMSKÁ, Jitka: *Knihovna šlechtičny. Francouzské knihy Marie Ernestiny z Eggenbergu na zámku v Českém Krumlově*, České Budějovice 2007.

RICHTER, Rudolf (ed.): *Pergamenová knižní vazba*. Praha 1989.

RYANTOVÁ, Marie: *Knihovny světských duchovních arcidiecéze pražské na konci 17. a na počátku 18. století*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 1, České Budějovice 2000, s. 239-252.

SUCHOMEL, Dan – VIDEMAN, Jan: *Mincovníctví olomouckých biskupů a arcibiskupů (1608–1820)*. Kroměříž 1997.

ŠÍPEK, Richard: *Pozůstalostní inventář Otty mladšího z Nostic*. In: RADIMSKÁ, Jitka (ed.): „*Vita morsque et librorum historia*.“ *K výzkumu zámeckých, měšťanských a církevních knihoven*. Opera romanica 9, České Budějovice 2006, s. 361-372.

TOMÁŠEK, Václav: *K dějinám knihovny Uměleckohistorického muzea v Kroměříži*. In: ŠAFAŘÍK, Jiří (red.): *Sborník Uměleckohistorického muzea v Kroměříži*. Kroměříž 1969, s. 9-12.

VÁLKA, Josef: *Dějiny Moravy 2. Morava reformace, renesance a baroka*. Brno 1996.

VESELÁ, Lenka: *Knihy na dvoře Rožmberků*. Praha 2005.

VLČEK, Pavel: *Praha 1610–1700, kapitoly o architektuře raného baroka*. Praha 1998.

VLČKOVÁ, Iva: *Karel z Lichtenštejna-Kastelkornu (1624–1695) a založení zámecké knihovny v Kroměříži*. Blansko 1967–68.

VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Dějiny zámecké knihovny v Kroměříži od roku 1850 až po dnešek*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 28, 1976.

VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Dějiny zámecké knihovny v Kroměříži v letech 1700–1752*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 22, 1970, č. 2.

VLČKOVÁ-BUTULOVÁ, Iva: *Zámecká knihovna v Kroměříži v letech 1752–1850*. Vlastivědný věstník moravský, roč. 23, 1971, č. 3.

VLNAS, Vít: *Barokní církev a umělecké sběratelství*. In: BŮŽEK, Václav (ed.): *Život na dvorech barokní šlechty (1600-1750)*. Opera historica 5, České Budějovice 1996, s. 515-526.

WEYRAUCH, Erdmann: *Das Buch als Träger der frühneuzeitlichen Kommunikationsrevolution*. In: *Kommunikationsrevolutionen. Die neuen Medien des 16. und 19. Jahrhunderts*. Köln-Weimar-Wien 1995.

ZATLOUKAL, Ondřej – ZATLOUKAL, Pavel (ed.): *Luk a Lyra. Ze sbírek Arcidiecézního muzea Kroměříž*. Olomouc 2008.

c) internetové stránky:

<http://www.zamek-kromeriz.cz/zamek/o-zamku/> (23.11.2010)

SEZNAM ILUSTRACÍ, GRAFŮ A TABULEK

Ilustrace

Obr. 1., s. 19: Pohled na Kroměříž – dřevořez J. Willenbergera z roku 1593. In: PETRŮ, Jaroslav: *Podzámecká zahrada v Kroměříži*. Brno 1975, s. 2.

Obr. 2., s. 21: Pohled na Kroměříž a biskupský zámek. Reprodukce leptu J. van den Nypoorta z roku 1691. In: ZUBER, Rudolf: *Osudy moravské církve v 18. st. 1695–1777*. Čtvrtý díl dějin olomoucké arcidiecéze. Praha 1987, s. 20.

Obr. 3., s. 24: Freska s vyobrazením biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna ve velkém knihovním sále. Foto Gabriela Faronová.

Obr. 4., s. 38: Rodový erb jako exlibris. Foto Gabriela Faronová.

Obr. 5., s. 39: Úřední erb jako exlibris. Foto Gabriela Faronová.

Obr. 6., s. 45: Velký sál zámecké knihovny v Kroměříži. Foto Gabriela Faronová.

Obr. 7., s. 58: Mědirytová ilustrace na titulním listu tisku Tita Livia a Publia Annaea Flora. Arcibiskupská knihovna kroměříž, sign. F/3 III/2 – 17, př. č. 19 093.

Obr. 8., s. 59: Dřevorytová ilustrace z Aisóповy bajky *O dvou oslech*. Arcibiskupská knihovna kroměříž, sign. L X – 22, př. č. 7 244.

Obr. 9., s. 63: Mědirytová ilustrace z tisku Senekových filosofických prací. Arcibiskupská knihovna Kroměříž, sign. I/2 I – 3, př. č. 5 489.

Obr. 10., s. 67: Vyobrazení korintské hlavice ve Vitruviově díle *Deset knih o architektuře*. Arcibiskupská knihovna Kroměříž, sign. I IV – II, př. č. 5 239.

Obr. 11., s. 71: Dionýsios Areopagita – ilustrace z titulního listu. Arcibiskupská knihovna Kroměříž, sign. A2 IV–3, př. č. 21 040.

Tabulky a grafy

Tabulka a graf 1., s. 47: Jazykové složení antické literatury v knihovně k roku 1691.

Tabulka 2., s. 54: Přehled zastoupení evropských středisek knihtisku v rámci antické literatury

Graf 2., s. 48: Jazykové složení antické literatury v knihovně k roku 1691 – chronologický vývoj.

Graf 3., s. 53: Procentuální zastoupení evropské knižní produkce antických autorů v knihovně olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Graf 4., s. 54: Produkce jednotlivých zemí zastoupených v antické literatuře knihovny v chronologickém vývoji.

PŘÍLOHA I

Soupis antických autorů z katalogu soukromé knihovny olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna

V soupisu uvádím veškerou dostupnou antickou literaturu, zapsanou v katalogu soukromé knihovny olomouckého biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna. Dnes jsou všechny tisky součástí arcibiskupské zámecké knihovny v Kroměříži. Výběr antických autorů jsem provedla podle katalogu *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis. 1691.*

Soupis antických autorů jsem seřadila abecedně, podle hlavního jména autora. U každého titulu jsem uvedla základní bibliografické údaje, tj. název knihy (název knihy jsem vždy ve zkrácené podobě přepsala z titulního listu příslušného tisku. Chyběl-li titulní list, název jsem se snažila vytvořit podle nápisu na hřbetě knihy nebo podle tématu, o kterém kniha pojednává), místo vydání, případně vydavatele či tiskaře, pokud byl v tisku uveden, dále pak rok vydání, počet stran, byla-li kniha paginována, a formát knihy. Následně uvádím původ tisku, signaturu s přírůstkovým číslem, která odpovídá současnému umístění knihy. Další popis je věnován charakteristice tisku. Na konec pak uvádím jazyk, ve kterém je kniha napsána. U konvolutů rozepisuji jednotlivé tituly zvlášť, pro lepší přehled. Jména antických autorů jsem sjednotila podle pravopisu klasické latiny a řečtiny. Ke sjednocení jmen jsem použila tuto literaturu:

BORECKÝ, Bořivoj – DOSTÁLOVÁ, Růžena a kol.: *Slovník řeckých spisovatelů*. 2. vyd., Praha 2006.

KUŤÁKOVÁ, Eva – VIDMANOVÁ, Anežka a kol.: *Slovník latinských spisovatelů*. 2. vyd., Praha 2004.

HŮRKOVÁ, Jiřina: *Antická jména. Jak je číst a skloňovat*. Praha 2005.

SVOBODA, Ludvík a kol.: *Encyklopedie antiky*. Praha 1973.

1) **Aisópos**

6. st. př. n. l.

Fabulae Aesopicae. Lipsiae/Henningi Grosii senior, 1618, 224 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L X – 22, př. č. 7 244.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: L AESOPI. FABULAE. 25. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

2) **Appiános**

90/100–180 n. l.

Romanorum historiarum. Lutetiae/Caroli Stephani, 1551, 396 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. F/3 IV/2 – 7, př. č. 19 275.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: F APPIANI HISTOR: ROM. 30. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

3) **Aristotelés**

384/3– 322/1 př. n. l.

Konvolut:

I. *ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΗΘΙΚΩΝ ΝΙΚΟΜΑΧΕΙΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΔΕΚΑ. Aristotelis Ethicorum, sive De moribus ad Nicomachum, Libri decem. Francofurti/Ex Typographia Andreae Wecheli, 1577, 4°.*

II. *ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ. Aristotelis Oeconomica, sive de Rebus domesticis. Francofurti/Ex Typographia Andreae Wecheli, 1577, 4°.*

III. *ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΟΡΓΑΝΟΝ. Aristotelis Organum, sive logicae tractationes omnes: quarum numerum et ordinem sequens pagella indicabit. Francofurti/Ex Typographia Andreae Wecheli, Thomae Guarino, 1577, 4°.*

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/3 I/2 – 16, př. č. 4 409.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I2 ARISTOTELIS X. LIB. ETHICOR. 7. Na předním přidešti je exlibris s biskupovým úředním erbem. Na prvním titulním listu je razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize je plno poznámek na okrajích, podtrhaný text, řecky.

4) Aristotelés

384/3–322/1 př. n. l.

Opera omnia. Graece et latine. Pariis/Ioann Billain, Simeon Piget, Frederic Leonard, 1654, 1030 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. J/I – 2, př. č. 5 101.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: I ARISTOTEL: OPERUM. TOM. I. 6. Na předním přideštit exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsko-řecky.

5) Aristotelés

384/3–322/1 př. n. l.

Opera omnia. Graece et latine. Tomus secundus, Pariis/Ioann Billain, Simeon Piget, Frederic Leonard, 1654, 850 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. J/I – 2a, př. č. 5 102.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: I ARISTOTELIS OPERUM. TOM. II. 7. Na předním přideštit exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsko-řecky.

6) Aristotelés

384/3–322/1 př. n. l.

Opera omnia. Graece et latine. Tomus tertius, Pariis/Ioann Billain, Simeon Piget, Frederic Leonard, 1654, 892 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. J/I – 2b, př. č. 5 103.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: I ARISTOTEL: OPERUM. TOM. III. 8. Na předním přideštit exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsko-řecky.

7) Aristotelés

384/3–322/1 př. n. l.

Opera omnia. Graece et latine. Tomus quartus, Paris/Joann Billain, Simeon Piget, Frederic Leonard, 1654, 790 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. J/I – 2c, př. č. 5 104.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: I ARISTOTELIS OPERUM. TOM: IV. 9. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsko-řecky.

8) Caesar, Gaius Iulius

100–44 př. n. l.

Commentariorvm. Libri VIII. Basileae/Nicol Bryling, 1575, 635 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. g VI – 117, př. č. 15 496.

Světlá pergamenová vazba, zlatá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F IVLII ZAESARIS COMMENI: 18. Vazba knihy je ve špatném stavu. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

9) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tvllii Ciceronis Epistolarvm Libri IV. Monachi/Apud Cornelivm Leysserivm, 1631, 142 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/2 II – 35, př. č. 6 645.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERON: EPIST: L. IV. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

10) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

Narrationvm M. Tvllii Ciceronis Libri Tres. Dilingae/Apud Vdalricum Rem., 1621, 338 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 II – 5, př. č. 7 643.

Žlutá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: L CICERO. NARRTIONES. 30. Na předním přideštl exlibris s biskupovým původním rodovým erbem a poznámka: "In vsum Caroli Fuchs comitis 1644". Titulní list a předsádka jsou trochu poškozené nejspíš červotočem. Na titulním listu razítka: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsky.

11) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

Epitheta M. T. Ciceronis Collecta A. P. Ioanne Nvnnesio Valentino. Coloniae/Apud Gualtherum Fabricium, Ioannes Gymnicum, 1571, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 II – 46, př. č. 7 683.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L NVNNESII EPITETA CICER. 11. Na předním přideštl exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítka: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsky.

12) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tvllii Ciceronis Opera Omnia. Apud Eustarh. Vignon, 1596, 714 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/3 V – 6, př. č. 7 877.

Světlá kožená vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERONIS OPERA OMNIA. Na předním přideštl exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, chybí list předsádky, na titulním listu razítka: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsky.

13) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

In epistolas M. Tullii Ciceronis, quae familiares vocantur. Francofurti/Andreas Wecheli, 1580, 952 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přideštit sign. L/3 X – 16, př. č. 8 063.

Bílá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERON. EPISTOL: FAMIL. 1. Na předním přideštit exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítka: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

14) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tullii Ciceronis Epistularum ad Atticum, libri XVI., Geneve/Petrum Santandreamum, 1580, s. 3431-4131, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přideštit sign. L/3 X – 17, př. č. 8 064.

Bílá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERONI. EPIST. AD ATTIC. 6. Na předním přideštit exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítka: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

15) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tullii Ciceronis Philosophicorum librorum pars prima. Geneve/Petrum Santandreamum, 1580, s. 4135-4655, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přideštit sign. L/3 X – 18, př. č. 8 065.

Bílá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERON: PHILOS: PARS I. 2. Na předním přideštit exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítka: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

16) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tullii Ciceronis Philosophicorum pars secunda. Geneve/Petrum Santandreamum, 1580, s. 4663-5132, 8°.

De Natura Deorum Libros III.

De Diuinatione Libr. II.
De Fato Libr. I.
De Legibus Libr. III.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/3 X – 18a, př. č. 8 066.

Bílá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICER: PHILOS: P. II. 3. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na přidešti podpis: *Franciscus Streitl*. Na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

17) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tvllii Ciceronis Insigniores sententiae, opera Petri Lagnerii Compendiensis con. cinnatae, inq. Locos com. Coloniae Agrippinae/Apud Ioannem Gymnicum, 1580, 510 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/3 X – 19, př. č. 8 067.

Světlá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERON. SENTENTIAE: 4. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

18) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tvllii Ciceronis Orationes. Basileae, 1562, 280 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/3 X – 20, př. č. 8 068.

Světlá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERON. ORAT. PARS: Nápis je pak dále poškozený. Chybí předsádka a titulní list. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na první stránce textu je razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize na předním i zadním přidešti jsou dvě poznámky, latinsky.

I. "*eae munificentia Celsmi Ppis Ernesti de L. nunc Bibliotheca Cremsiriensis Scholarum Piarum.*"

II. špatně čitelná

19) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

M. Tvllii Ciceronis Topica ad Trebativm. Oratoriae partitiones. De oratore ad 2. fratrem lib. III. Brvtvs: sive de claris oratoribvs lib. I. Orator ad Brvtvm. Initivm libri de optimo genere oratorum. Ingolstadii/Ex Typographia Ederiana apud Elisabetham Angermariam, 1617, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/3 X 21, př. č. 8 069.

Pergamenová vazba – na vazbu byl použit pergamen nejspíš z nějakého zpěvníku, na přední i zadní desce jsou ještě čitelná slova a noty. Červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CICERONINIS TOPICA ETC.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na první stránce textu je razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

20) Cicero, Marcus Tullius

106–43 př. n. l.

De philosophia. Lvgdvni/Antonivm Gryphivm, 1570, 429 s., 16°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. M I/2 – 33, př. č. 17 177.

Bílá kožená vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I CICER: PHILOS. 21.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

21) Claudianus, Claudius

370 - 404 n. l.

Le ravissement de Proserpine. Tovlovse/Dominqve et Pierre Bosc., 1621, 238 s., 16°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. M VIII – 70, př. č. 9 173.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: M LE RAVISSEMENT DE PROSEPIN: 61. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, francouzsky.

22) **Corpus iuris civilis**

Corpus iuris civilis Iustinianei. Avreliae/Theodori de Iuges, 1625, 1125 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předeštlí sign. E III – 1, př. č. 10 889.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E CORPUS IVRIS CIVILIS 19. Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

23) **Corpus iuris civilis**

Infortiatum sev pandectarvm iuris civilis. Tomus secvndvs. Avreliae/Theodori de Iuges, 1625, 1044 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předeštlí sign. E III – 1a, př. č. 10 890.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E PANDECT. IVRIS CIVILIS TOM II. 20. Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

24) **Corpus iuris civilis**

Digestvm novvm sev pandectarvm iuris civilis. Tomus tertivs. Avreliae/Theodori de Iuges, 1625, 966 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předeštlí sign. E III – 1b, př. č. 10 891.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: E DIGESTA IVRIS CIVILIS. TOM: III. 21. Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

25) **Corpus iuris civilis**

Codicis Sacratissimi imperat. Ivstiniani pp. Avgvsti, Lib. XII. Aureliae/Theodori de Iuges, 1625, 1232 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předeštlí sign. E III – 1c, př. č. 10 892.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E IVSTINIANI CODEX CVM COMENTAR: 22. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

26) **Corpus iuris civilis**

Volymen legvm parvvm, qvod vocant: In qvo haec in svnt: Tres posteriores libri codicis d. Ivstiniani. Aureliae/Theodori de Iuges, 1625, 1232 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. E III – 1d, př. č. 10 893.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E VOLVMEN LEGVM PARVVM 23. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

27) **Corpus iuris civilis**

Iuris civilis sextvm et novvm volymen. Genevae/Theodori de Iuges, 1625, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. E III – 1e, př. č. 10 894.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E DAOYX VOLUMEN VI. IVRIS CIVILIS 24. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

28) **Corpus iuris civilis**

Iuris Civilis. Studiosis Salutem P. Lugduni/Symphorianus Barbierus, 1559, 688 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. C/2 II – 22, př. č. 13 613.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E INSTITVTION: IMPERIAL: 52. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na předsádce razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Na několika stránkách v knize jsou poznámky, např. na první stránce textu: "*Bioliotheca Lichtensteiniana 1663.*" Podtrhané věty v textu např. na str. 7, 14, 84, 85, 90, 198, 199, 492, 493... Kniha je tištěna latinsky.

29) **Corpus iuris civilis**

Commentarii breves et perspicui in IV. Institutionum D. IMP. Iustiniani libros. Nume primum edidi, Joh. Harprechtii. Francofurti/Joh. Beieri, 1663.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. f VIII – 45, př. č. 15 080.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

30) **Corpus iuris civilis**

Institvtionvm imperi: alivm Justinianii Imperatoris. Rukopis, 762 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. E/2 VIII – 12, př. č. 21 138.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: E MANVSCRIPTVM AD IN STITVVM. 17. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, není zde titulní list, na prvním listu textu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Jedná se o rukopis, ingoust je velmi vybledlý. V knize jsou na okrajích četné poznámky, latinsky.

31) **Dionýsios z Halikarnassu**

60–5 př. n. l.

Originvm sive antiqvitatvm romanarvm. Inkunabule, Venezia/Martias Ioanne Mocenigo, 1480, 295 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. A/2 II/4 – 2, př. č. 21 334.

Dřevěná vazba potažená hnědou kůží, vazba knihy je špatná: přední deska vazby je rozlomená po celé délce, zadní deska vazby je poloviční. Na hřbetu se dochoval zlomek nápisu: Di...Hali..., kniha není označena exlibris a chybí také titulní list, na prvním listu textu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Latinsky, na předsádce jsou dvě poznámky:

I. "*Dionisius Antiquitatum sive originum*"

II. "*Vide Hain: Repertorium N^{ro} 6293*

Brunet: Manuel II. p. 96."

32) Florus, Publius Annaeus

1. pol. 2. století n. l.

Auszug Römischer Geschichte von Erbauung der Stadt Rom bis auff den kaiser Octavius Augustus. 1679, 380 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. i/2 II – 63, př. č. 16 256.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F FLORVS GEMANICVS. 40. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, německy.

33) Flavius, Josephus

37–95 n. l.

Konvolut:

I. *Des Hochberühmten Jüdischen Geschichtschreibers Historien und Bücher: Von alten Jüdischen Geschichten. Francffurt am Mann, 1581, 349 s., 4°.*

II. *Des furtresslichen hochgelehiten Alten. Francffurt am Mann, 1581, 698 s., 4°.*

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. F/3 IV – 4, př. č. 19 256.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu původně zlacený nápis, poškozený. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize jsou na okrajích poznámky, německy.

34) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Opera. Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3, př. č. 6 019.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM. I., 4. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

35) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, medicorum, omnium principum. Tomus IV., Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3a, př. č. 6 020.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM. IV. 5. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

36) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, medicorum, omnium principum. Tomus V., Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3b, př. č. 6 021.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM.V., 6. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

37) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, medicorum, omnium principum. Tomus VII., Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3c, př. č. 6 022.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM.VII., 7. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

38) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, medicorum, omnium principum. Tomus VIII., Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3d, př. č. 6 023.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM.VIII., 8. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

39) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, ArchiatriΩn. Tomus IX., Lutetiae Parisiorum, 1679, 580 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3e, př. č. 6 024.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM. IX., 9. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

40) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, ArchiatriΩn. Tomus X., Lutetiae Parisiorum, 1679, 580 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3f, př. č. 6 025.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM. X., 10. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

41) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, ArchiatriΩn. Tomus XII., Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3g, př. č. 6 026.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM. XII., 11. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

42) Hippokratés – Galénos

5. st. př. n. l.

Hippocratis coi et Claudii Galeni. Operum. Pergameni, ArchiatriΩn. Tomus XIII., Lutetiae Parisiorum, 1679, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K I – 3h, př. č. 6 027.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K HIPPOCRAT. ET GALENI OPERUM. TOM. XIII., 12. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

43) Hippokratés

5. st. př. n. l.

Konvolut:

I. Prolegomena et Prognosticorum. Libri tres. Cum Paraphrastica versione et breuibus Commentaris Iohannis Hevrnii Vltraiectini. Lvgdvnvm Batavorvm/Ex officina Plantiniana, 1597, 285 s., 8°.

II. De victvs ratione in morbis acvtis librum primvm et secvndvm, commentarivs. Lvgdvnnum Batavorvm/Ex officina Plantiniana, 1609, 86 s., 8°.

III. De victvs ratione in morbis acvtis librum tertivm et qvartvm, commentarivs. Lvgdvnnum Batavorvm/Ex officina Plantiniana, 1609, 120 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. K IV – 42, př. č. 6 207.

Žlutá pergamenová vazba, na hřbetu nápis: K HEVRNI VSINPRO LEG. HIPPOCR. 34. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, razítko je pouze na prvním titulním listu: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

44) Homéros

8. st. př. n. l.

Homeri quae exstant omnia Ilias, Odyssea, Batrachomyomachia, Hymni, Poëmatia aliquot Cum Latina versione omnium quae circumferuntur emendatiss aliquot locis iam castigatiore. Basileae/Apud Sebastian Henricpetri, 1606, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/4 I – 3, př. č. 7 255.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L HOMERI OPERA OMNIA. 7. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

45) Homéros

8. st. př. n. l.

Iliadi A. B. Graece et Latine. Dilingae/Jacob Sermodi, 1627, 120 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Sign. L/5 II - 22, př. č. 7 503

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L HOMER A. B. ILIAT. 39. Kniha není označena exlibris, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

46) Livius, Titus

59 př. n. l.–17 n. l.

Historiarum ab urbe condita. Tomus Tertius. Lug. Batavorum/Ex Officina Elseviriana, 1653, 676 s., 16°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. M I/2 – 42, př. č. 17 186.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F LIVII. HISTOR. – nápis je dále poškozen. Na předním přidešti exlibris s původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

47) Livius, Titus - Florus, Publius Annaeus

59 př. n. l.–17 n. l. – 1. pol. 2. století n. l.

Von Anfunst und Ursprung des Römischen Reichs. 887 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. F/3 III/2 – 17, př. č. 19 093.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F LIVII ET FLORES HISTORIE. 19. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize je jedna poznámka na okraji stránky – na str. 313, německy.

48) Lucanus, Marcus Annaeus

3. 11. 39–30. 4. 65

M. Annei Lucani Cordubensis Pharsaliae libri X. Scholis per margines illustrati: Quibus et sua singulis argumenta per Svlpitivm adiecta sunt. Basileae/Henrichvm Petri, 1568, 476 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/2 VII – 12, př. č. 7 423.

Světle hnědá kožená renesanční vazba, na hřbetu zlacený nápis: L LVCANI PHARSAL. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na předsádce:

"dd Franciscus Berus anno 68.

Anthonius Strejdt.

Oenipont anus.

Anno salutis humaneae.

1568.

W.S.M.V.

Caue. Deus. Videt."

Drobná kresba obličejů, čtyři řádky v řečtině. Na titulním listu razítko: *"Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier."* Kniha je bez poznámek, latinsky.

49) Martialis, Marcus Valerius

40–104 n. l.

Epigrammaton. Libri XII. Monachii/Ioannis Herierog, 1618, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/5 II – 12, př. č. 7 492.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L MARTIAL. EPIGRAMA 23. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: *"Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier."* Kniha je bez poznámek, latinsky.

50) Martialis, Marcus Valerius

40–104 n. l.

Epigrammaton. Libri XII. Coloniae/Bernardi Gualteri, 1618, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/5 II – 12a, př. č. 7 493.

Hnědá kožená vazba, na hřbetu zlacený nápis: L MARTIAL: EPIGRAM. Dupl. 48. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu je razítko: *"Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier"* a poznámka: *"Ex Supellectili libria Maximiliani Comitis in Lichtenstein."* Kniha je jinak bez dalších poznámek, latinsky.

51) Maximus, Valerius

30. léta 1. století

Dictorum Factorumque memorabilium. Libri IX. Amsterodami, 1625, 301 s., 16°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 III – 10, př. č. 7 630.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L VALERIVS MAX. 20. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

52) Nepos, Cornelius

99–24 př. n. l.

Vulgo Aemilii Probi, quae extant. Lugduni Batavorum/Ex Officina Ioannis Maire, 1613, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. m I – 28, př. č. 17 099.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu byl původně zlacený nápis, ale je z větší části poškozený. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

53) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

Metamorphoseon plerarumque Historica Natvralis moralis. Francofurti/Apud Iohann Theod. de Bry, 1619, 352 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L X – 2, př. č. 7 198.

Žlutá pergamenová vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVID: METAMORPH. HIST. 42. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na první stránce textu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

54) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

P. Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libris XV. Antverpiae/Apud Martini Nvtii, 1618, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce př. č. 7 259, signatura chybí.

Žlutá pergamenová vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII: METAMORPHSEON. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

55) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

Pvb. Ovidii Nasonis Metamorphoseon Libri XV. In singulas quasque Fabulas Argumenta. Francofurti ad Moenvm, 1582, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/4 II - 9, př. č. 7 287.

Světlá kožená renesanční vazba, červená ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII: METAMORPH. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize je provedeno několik dodatečných zásahů do ilustrací i textu, nevhodné dřevořezy byly z tisku vyřezány, stejně tak jsou odstraněny i některé části textu, někdy text ale bývá ručně dopisován a dolepován, nejspíš se jedná o cenzurní zásahy, kniha je psána latinsky.

56) Pausaniás

115–180 n. l.

Pausaniae accvrata Graeciae descriptio, qva lector cev manvper eam regionem circvum dvcitvr. Francofurti/Andreae Wecheli, 1583, 508 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. F/3 III/2 – 9, př. č. 19 085.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F PAVSANIAE GRAECIA. 26. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, řecky.

57) Plinius, Gaius Secundus

23/24 n. l.–79 n. l.

Liber secvndvs, de mvndi historia, cvm ervdito commentario V. Cl. Iacobi Milichii. Lipsiae/Iohannes Steinman, 1573, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/2 I/2 – 20, př. č. 4 414.

Na vazbu knihy byl použit již použitý pergamen, na kterém se dochoval text, který by možná stál za další bližší prozkoumání. Modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I PLINII

MVNDI HISTOR. II. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

58) Plinius, Gaius Secundus

23/24 n. l.–79 n. l.

Liber secvndvs de mvndi historia. Francofurti/Petrum Brubachium, 1563, 492 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. F/2 IV – 8, př. č. 18 940.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F PLINI. DE MVNDI HIST. 17. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier*" a poznámka: "*Ego Andreas Nättheius Clauensis lesig sum possessor burglibri.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

59) Plútarchos Chaeronensis

50–120 n. l.

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ ΠΕΡΙ ΠΑΙΔΩΣΤΗΣ. Plvtarchi Chaeronensis de edvcandis liberis. Ingolstadii/Ex Typographeo Adami Sartorii, 1608, 70 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 II – 15, př. č. 7 653.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L PLVTARCH: DE EDVC. LIB. 16. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

60) Plútarchos Chaeronensis

50–120 n. l.

Les Oeuvres Morales de Plutarque. Tome premier. Paris/Pierre Chevalier, 1612, 1248 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. M III – 8, př. č. 8 760.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: M DE PLVTARQVE LES OEUVRES MORAL. I. TOM. 47. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Na titulním listu v dolním rohu je poznámka: "*Lutetiae sibi me compravit m. Augusto 1613. Casprus Agricola.*" Kniha je jinak bez poznámek, francouzsky.

61) Plútarchos Chaeronensis

50–120 n. l.

Les Oeuvres Morales de Plutarque. Tome second. Paris/Jean Berjon, 1607, 1013 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. M III – 8a, př. č. 8 761.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: M DE PLVTARQ: LES OEUVRE MORAL. II. TOM. 48. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Na titulním listu pozn.: "*Nicolas Belchamps Chanoinea Straubing 1645.*" Kniha je jinak bez poznámek, francouzsky.

62) Plútarchos Chaeronensis

50–120 n. l.

Les vies des hommes illustres grecs et romains. Comparées l' autre par Plutarque de Chaeronée. Tome second. A Paris/Pierre Chevallier, 1609, 598 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. g VII – 149, př. č. 15 616.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: M DE PLVTARQVE LES VIES DES HOM: ILLVST. 49. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, francouzsky.

63) Polybios

200–120 př. n. l.

Römische historien des ueisistē warhasstigsten und hochberhümpten Geschichtschreibers Polybii in Siebentzehen Büchern begriessen. Basel/Sebastian Henricpetri, 510 s. 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. F/3 III – 13, př. č. 18 927.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F POLYBII HISTOR. ROMAN. 43. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, německy.

64) Quintilianus, Marcus Fabius

35–96 n. l.

M. Fabii Qvintiliani, Rhetoris clarissimi, oratorivm Institutiorvm libri XII. Coloniae Agrippinae/excubatur Gualtebro Fabricio Iv. L., Anno MDLV, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/2 II – 5, př. č. 6 613.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: L QVINTILI/ANI INSTI/TVTION. 7. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, latinsky.

Na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier."

65) Sallustius, Gaius Crispus

86–35 př. n. l.

Connivratio Catilinae et bellum Ivgvrthinvm. Antverpiae/Ex officina Christophori Plantini, 1514, 222 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. g VI – 99, př. č. 15 675.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: F SALUSTII HISTOR., 5.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listě pozn.: "Sum Antony Streytl Ocnipontani 1568." Na titulním listu také razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Chybí přední předsádka. V textu jsou podtrhávána jednotlivá slova i věty, poznámky čtenáře na okrajích, latinsky.

66) Seneca, Lucius Annaeus

4. př. n. l.–65 n. l.

Philosophi Opera omnia a Ivsto Lipsio. Antverpiae/Ex officina Plantiniana Balthasaris Moreti, 1652, 912 s., 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/2 I – 3, př. č. 5 489.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I L. AENNAEI SENECA OPERA. 3. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítka: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

67) Seneca, Lucius Annaeus

4 př. n. l.–65 n. l.

Schönes Büchlein Von der Göttlichen Providentz, Vorsehung und Regierung: Oder/Warumb frommen Leuten so viel Ubels begegne/ da doch Gott alle Dinge vorsiehet und regieret? Lübeck/Johann Meyer, 1642, 736 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. K I/2 – 17, př. č. 5 948.

Žlutá zašlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: K SENECA DE PROVINT: DEI. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítka: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, německy.

68) Seneca, Lucius Annaeus

4 př. n. l.–65 n. l.

De Tranquillitate animi Liber. Jenae/Samuelis Krebsii, 1671, 228 s., 16°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/5 II – 5, př. č. 7 483.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L SENECA. TRANQVIL. ANIMI. 6. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítka: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

69) Suetonius, Gaius Tranquillus

1./2. st. n. l.

Animaduersionibus Et Differtationibus Politicis. Argentorati/Ex officina Ios. Staedelii, 1688, 732 s, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. g/2 II – 90, př. č. 15 119.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: F SVETONY TRANQVILLI OPERA. 55. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, pozn. na titulním listu: "*Ex Libri Joan. Geof. Středowsky. Anno. 1708.*" Na titulním listu také razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

70) Tacitus, Publius Cornelius

55-117 n. l.

Opere di G. Cornelio Tacito. Annali, Historie, Costumi de Germani, e vita di Agricola. Illustrate con notabilissimi aforismi del signor D. Balthasar Alamo Varianti. In Venetia/per gli Heredi di Tomaso Gvinti, e Francesco Baba, 1644, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. M II – 14, př. č. 8724.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: CORNELIO/TACITO ILL/USTRATO DE/ALAMO. 5. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, předsádka mírně poškozena, na str. 2 razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

71) Tacitus, Publius Cornelius

55-117 n. l.

Opera quae extant a Ivsto Lipsio postremum recensita, Eiusque avctis emendatisque commentariis illustrata item C. Velliv Paterculvs. Cvm eivsdem Ivsti Lipsi. Antverpiae/ex Officina Plantiana, Balthasaris Moreti, 1668, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. F III – 17, př. č. 11 370.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: C.TACITI ET VELLEI PATERCUL./OPER: 22. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, předsádka mírně poškozena, na str. 2 razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

72) Tacitus, Publius Cornelius

55-117 n. l.

Germania et Agricola questiones miscellaneae cum modernte Mathia Berneggero. – Argentorati 1640, 216 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. h/2 II – 55, př. č. 15 708.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F BERNEG MISCELL/AEA, 36. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, předsádka mírně poškozena, na str. 2 razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

73) Tacitus, Publius Cornelius

55–117 n. l.

Opera latina cum versione galica. Francofurti/Nicolaus Hoffmannus, 1612, 1212 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. M. III – 4, př. č. 8 755.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: M LES OEUVRES DE TACITE. 41. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, francouzsky.

74) Thúkydídés

460–396 př. n. l.

L'histoire. De Thucydide Athenien, de la guerre qui fut entre les Peloponesiens et Atheniens, Traduite en langue françoise, par feu Messire Claude de Seyffel. Paris, 1555, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. M VIII – 52, př. č. 9 155.

Žlutá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: M DE THUCYDIDE HISTORIE. 46. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, francouzsky.

75) Thúkydídés

460–396 př. n. l.

De bello Peloponesiaco Libri VIII. Excudebat Henricus Stephanus, secunda editio, Basileae, 1588, 694 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. F VIII – 10, př. č. 11 473.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: F THUCY: DIDIS HISTO: RIAE. 15. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsko - řecky.

76) Vegetius, Flavius Renatus

Kolem r. 400 n. l.

De re Militari libri quatuor. Paris/Ex officina Christiani Wecheli, 1535, 820 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. H/a I – 19, př. č. 1 636.

Hnědá kožená vazba, zlatá ořízka, hřbet knihy je poškozený, bez obvyklého nápisu. Na přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem a na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

77) Vegetius, Flavius Renatus

Kolem r. 400 n. l.

De re Militari libri quatuor. Post omnes omnium editiones, ope veterum librorum correcti a Godescalco Stewechio. Lvgdvni Batavorvm/Ex officina Plantiniana/Apud Franciscum Raphelengium. 1592, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/4 I – 25, př. č. 4 619.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I VEGETI RES MILITARES.71. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

78) Vergilius, Publius Maro

15. 10. 70–21. 9. 19 př. n. l.

Opera. Interpretatione et notis illustravit Carolus Ruaeus. Secunda editio. Amsterodami, 1690, 864 s., 4°.

Bucolica

Georgicon

Aeneis

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L V – 4, př. č. 6 968.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu špatně čitelný zlacený nápis. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

79) Vitruvius, Pollio

Augustova doba (27 př. n. l.–14. n. l.)

Des alter namhasstigisten und Hoherfahrnesten Römischen Architecti. Basileae/Sebastian Henricpetri, 1614, 614 s. 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I IV – II, př. č. 5 239.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: I VITRUVY ARCHITECTVR. 25.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, německy.

80) Xenofón

430–355 př. n. l.

Xenophontis De Cyri vita et disciplina. Libri tres priores graecolatini. Monachii/Ex Typographeo Bergiano, 1621, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. h I – 45, př. č. 15 831.

Žlutá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: F XENOPHONT DE. VITA CYRI. 39.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

PŘÍLOHA II

Seznam antické literatury zakoupené olomouckým biskupem Karlem II. z Liechtensteina-Castelkorna v letech 1691–1695

Tisky antických autorů, které jsem v knihovně našla, ale nejsou uvedeny v katalogu biskupovy soukromé knihovny z 9. dubna 1691, ale přesto jsou označeny jeho exlibris, jsem zařadila zvlášť do tohoto seznamu. Ke sjednocení jmen jsem použila tuto literaturu:

BORECKÝ, Bořivoj – DOSTÁLOVÁ, Růžena a kol.: *Slovník řeckých spisovatelů*. 2. vyd., Praha 2006.

KUŤÁKOVÁ, Eva – VIDMANOVÁ, Anežka a kol.: *Slovník latinských spisovatelů*. 2. vyd., Praha 2004.

HŮRKOVÁ, Jiřina: *Antická jména. Jak je číst a skloňovat*. Praha 2005.

SVOBODA, Ludvík a kol.: *Encyklopedie antiky*. Praha 1973.

1) Aristotelés

384/3–322/1 př. n. l.

Konvolut:

I. *Selecta Circa Aristotelis Dialecticam*. Ingolstadii/Wilhelmi Ederi, 1622, 440 s., 8°.

II. *Selecta Circa octo libros Physicorum Aristotelis*. Ingolstadii/Wilhelmi Ederi, 1621, 676 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/5 I/2 – 32, př. č. 4 786.

Světlá pergamenová vazba, zlatá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I ALARCON SELECTA ARISTOTELIS. 53. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." V knize nejsou poznámky, latinsky.

2) Aristotelés

384/3–322/1 př. n. l.

Curiosus ac utilis. Quaestiones Peripateticae Problematicae disputantur, ac utriusque Parti argumenta dissolvuntur. Cum Centum eruditissimis Parergis, In quibus Centum Positiones Ethico – Politicae, Centum Mathematicae, Centum denique Problemata, Moralia,

Oeconomica, Politica. Concriptvs à P. Casparus Knittel. Pragae, Typis Vniuersitatis Carolo-Ferd. in Collegio Soc. IESV, 1682, 386 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/3 I – 8, př. č. 5 602.

Žlutá pergamenová vazba, zlatá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: I KNITTEL ARISTOTEL: CVRIOSVS. 4. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

3) **Aristotelés**

384/3–322/1 př. n. l.

Physica Aristotelico-thomistica. 274 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I/3 I – 9, př. č. 5 603.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: I PHISICA ARISTOT: THOMIST. 54. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

4) **Carus, Titus Lucretius**

97–55 př. n. l.

De rerum natvra libri sex. Lugduni/Apud Ant. Gryphius, 1576, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 III – 5, př. č. 7 622.

Neilustrované vydání, světle žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu tiskařský signet s nápisem: VIRTUTE DVCE COMITE FORTVNA. Na poslední stránce knižního bloku rovněž tiskařský signet a razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Na hřbetu knihy nápis: LVCR/OPE/RA 43.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

5) **Carus, Titus Lucretius**

97–55 př. n. l.

De rerum natvra libros sex. Interpretatione et notis illvstravit Michael Falus. Parii/Apud Federic. Leopard Regis, Serenissimi Delphini et Cleri Gallicani Typographum, viâ Jacobae, 1680, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 10, př. č. 6 877.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu tiskařský signet s nápisem: VIRTUTE INVIDIAM VINCE a razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: LVCRETIVS/CVM NOTIS/FAII. 19.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

6) **Claudianus, Claudius**

370–404 n. l.

Cl. Clavdiani quae exstant: Ex emendatione Nicolai Heinsy Dan. F. Amstelodami, 1688, 220 s., 12°.

In Probini et Olybrii Fratrum Consulatam, panegyris.

In Rufinum.

De tertio Consulatu Honorii Augusti panegyris.

In Nuptias Honorii Augusti et Mariae, Fescenin. Alcaicum.

De bello Gildonico.

De Consulatu Mallii Theodori, panegyris.

De bello Getico liber.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 III – 3, př. č. 7 624.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L CLAVDIAN POËM.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

7) **Homéros**

8. st. př. n. l.

Odyssea. Basileae/Sebastian Henricpetri, 1606, 380 s., 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/4 I – 3a, př. č. 7 258.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L HOMERI ODYSSEA. 9. Na předním přidešti ex-libris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsko-řecky.

8) Horatius, Quintus Flaccus

65 př. n. l.–8 př. n. l.

Opera omnia, Pet. Gvalt. Chabotio viro in omni literatvra perfectissimo. Basileae/Apud Lvdovicvm Reomem, 1615, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/4 I – 2, př. č. 7 254.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L HORATII TOM: PRIM. 4. Na předním přidešti ex-libris s biskupovým úředním erbem na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

9) Horatius, Quintus Flaccus

65 př. n. l.–8 př. n. l.

Satyrae omnes, qvae exstant Pet. Gvalteri Chabotii pictonis sanlyp. Tomus secundus. Coloniae Mvnatianae/Ludovici Regii, 1615, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/4 I – 2a, př. č. 7 255.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L HORATII TOM: II. 5. Na předním přidešti ex-libris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

10) Horatius, Quintus Flaccus

65 př. n. l.–8 př. n. l.

Epistolae omnes, qvae exstant Pet. Gvalteri Chabotii pictonis sanlyp. Tomus tertius. Coloniae Mvnatianae/Ludovici Regii, 1615, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/4 I – 2b, př. č. 7 256.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L HORATII TOM: III. 6. Na předním přidešti ex-libris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

11) Isocratés

Orationes tres. Plutarchi. De Librorum educatione. Pythagorae. Carmina Aurea cum Annotationibus M. Guilielmi Die Zü. Ulmae/Apud Christian Balthasar, 1678, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/2 II – 29, př. č. 6 638.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier."

Na hřbetu knihy nápis: ISOCRA/TIS/ORATI/ON.3. 33. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

12) Isokratés

436–338 př. n. l.

ISOKRATOIS ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ. ISOCRATIS ORATIONES ET EPISTOLAE. CVM LATINA INTERPRETATIONE HIERONYMI WOLFI. Genevae/sem̄tibus Samvelis Chovet. 1651, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/II VI – 5, př. č. 7 393.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Na hřbetu knihy nápis: ISOCRA/TIS ORAT/IONES. 12.

Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsko-řecky.

13) Iuvenalis, D. Iunius et Persius, Aules Flaccus

67–127 n. l.–34 n. l.–62 n. l.

Satyræ. Amstelaedami/Henricum Wetstnium, 1684, 525 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L VIII – 6, př. č. 7 100.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L IUVVENALIS ET PERSII OPERA: 4. Na předním přidešti exlibris s původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

14) Iuvenalis, D. Iunius et Persius, Aules Flaccus

67–127 n. l. – 34 n. l.–62 n. l.

Satyre. Cum annotat. Th. Farnabii. Haggæ Comitum/Apud Arnoldvm Leers, 1683, 116 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/6 II – 11, př. č. 7 649.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: L IUVVENAL SATYRAE. 6. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha je bez poznámek, latinsky.

15) Manilius, Marcus

14–37 n. l.

Astronomicon. Interpretatione et notis ac figurka illustravit Michael Pays. Pariis/Apud Federicvm Leopard Regis, Serenissimi Delphini et Cleri Gallicani Typographum, viâ Jacobae, 1679 cvm privilegio regis, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 13, př. č. 6 811.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, před titulním listem frontispis s mědirytovou ilustrací, na titulním listu tiskařský signet s nápisem: VIRTUTE INVIDIAM VINCE a razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: MANILII/ASTRONO/MICON. 20.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

16) Martialis, Marcus Valerius

40–104 n. l.

Epigrammata cum notis farnabii et variorum. Accurante Cornelio Schreveli. Lugd. Batavorvm/Ex Officina Hackiana, 1670, 794 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/3 VIII – 3, př. č. 7 961.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis, ale poškozený: L MARTIAL EPIGRAM: MATA: 8. Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Na zadní předsádce pozdější poznámka tužkou:

"*De Spectabilis 32*
Epigr. lib. I 119
II 93
III 100
IV. 90
V. 84
VI. 94
VII. 102
VIII. 82
IX. 104
X. 104
XI. 108
XII. 102
XIII. 127
XIV. 223

Summa omn. Epigr. 1564"

Knih je bez poznámek, latinsky.

17) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l. - 18. n. l.

P. Ovidii Nasonis Opera omnia. In tres Tomos divisa. Amstelodami/Ex Typographia Blaviana, 1683, 778 s., 78°.

In primo tomo:

Angeli Politiani: Elegia de exilio et morte Ovidii.

Epistolarum Heroidvm Liber.

Amorum Liber.

Artis Amatoriae.

Remediorum amoris.

Medicamina faciei. Fragmentum.

Nux, elegia.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/3 III – 2, př. č. 7 802.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII EPIST. HEROIDUM. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

18) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l. - 18. n. l.

P. Ovidii Nasonis Operum. Tom. II. Epist. Heroidum De Arte Amandi et Cum notis selectis. Metamorphoseon Libri XV. Amstelodami/Ex Typographia Blaviana, 1683, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/3 III – 2a, př. č. 7 803.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII METAMORPHOSIS: Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

19) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l. – 18. n. l.

P. Ovidii Nasonis Operum. Tom. III. Fastor. lib. tristivm de Ponto et in Ibin. Cum notis selectis. Amstelodami/Ex Typographia Blaviana, 798 s., 1683, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/3 III – 2b, př. č. 7 804.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII OPERVM TOM: III. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

20) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

Pub. Ovidii Nasonis Opera. Ouatuor tomis comprehensa. Tomus primus. Lugduni/Apud Anissonios, Joann Posuel et Claudis Rigaud, 1689, 660 s., 4°.

In primo tomo:

Epistolarum Heroidum Liber.

Amorum Libri III.

Artis Amatoriae Libri III.

Remedium Amoris.

De Medicamine faciei.

Halieuticon. Fragmentum.

Nux. Elegia.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 8, př. č. 6 872.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII OPERVM. TOM: I. 13. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

21) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

Pub. Ovidii Nasonis Opera. Tomus secundus. Lugduni/Apud Anissonios, Joann Posuel et Claudis Rigaud, 1689, 682 s., 4°.

In secundo tomo:

Metamorphoseon Libri XV.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 8a, př. č. 6 873.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII OPERVM. TOM: II. 14. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

22) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

Pub. Ovidii Nasonis Operum. Tomus tertius. Lugduni/Apud Anissonios, Joann Posuel, Claudius Rigaud, 1689, 688 s., 8°.

In tertio tomo:

Tristium Libri V.

Epistolarum ex Ponto Libri IV.

Libellus in Ibin.

Fastorum Libri VI.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L III – 8b, př. č. 6 874.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII OPERVM. TOM. III. 15. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na předsádce poznámka: "*Litera Salutem Die Ego iste et iste scripsi ista in libro isto.*" Na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je jinak bez poznámek, latinsky.

23) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

Pub. Ovidii Nasonis Operum Index Locupletissimus. Tomus quartus. Lugduni/Apud Anissonios, Joann Posuel et Claudis Rigaud, 1689, 4°.

In quarto tomo:

Index Locupletissimus.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 8c, př. č. 6 875.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII INDEX. TOM: IV. 16. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

24) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

P. Ovidii Nasonis Operum Tomus II. qvi Metamorphoses complectitur. Lipsiae et Francofurti/Mauritii Georgii Weidmanni, typis Christophori Güntheri, 1685, 356 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/5 III – 5a, př. č. 7 508.

Žlutá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII METAM. Na předním přidešti je exlibris odstraněno, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

25) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

P. Ovidii Nasonis Operum. Tomus tertius in quo: Fasti, Tristia, Ponticae epistolae et Ibis. Lipsiae et Francofurti/Mauritii Georgii Weidmanni, typis Christophori Güntheri, 1685, 380 s., 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na přidešti sign. L/5 III – 5b, př. č. 7 509.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: L OVIDII OPER: TOM: III. Na předeštlí biskupův úřední erb, na titulním listu je razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize nejsou poznámky, latinsky.

26) Ovidius, Publius Naso

43 př. n. l.–18. n. l.

P. Ovidii Nasonis, 424 s., 12°.

Fastorum ad Caesarem Germanicum Liber I.

De Tristibus

De Ponto

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předeštlí sign. L/6 II – 32, př. č. 7 670.

Žlutá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: L OVID: LIB. FAST. ET TRIS. Z předeštlí je exlibris odstraněno, chybí také předsádka a titulní list. Na první stránce textu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" V knize jsou na okrajích poznámky, např. na str. 18, 19, 40, latinsky.

27) Plautus, Macciu Titus

254-184 př. n. l.

Comoediae. Interpretatione et notis illustravit Jacobus Operarius. Pars II. Pariis/Apud Federicum Leopard Regis, Serenissimi Delphini et Cleri Gallicani Typographum, viâ Jacobae, 1679 cum privilegio regis, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 12, př. č. 6 810.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu tiskařský signet s nápisem: VIRTUTE INVIDIAM VINCE a razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: PLAVTI/COMOED/IAE. 17.

Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

28) Plútarchos Chaeronensis

50–120 n. l.

Konvolut:

I. *Symmi et philosophi et historici. Parallela, id est, vitae illustrivm virorum graecorum et romanorum. Francofurti/Ex Officina Chalcographica Ioannis Sauri, 1600, 791 s., 4°.*

II. *Opera, quae exant omnia. Ethica sive moralia complectentia. Francofurti/Ioannis Sauri, 1605, 742 s., 4°.*

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předeštlí sign. F/3 I – 17, př. č. 19 003.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu zlacený nápis: F PLVTARCHI OPERA OMNIA. 31. Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

29) Seneca, Lucius Annaeus

4 př. n. l.–65 n. l.

Mors et Ultima Verba E Gallico Mascaronis. Lipsiae/Joh. Scheibii, Ex Chalcographo Joh. Vvittingav, 1664, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. h VII – 150, př. č. 16 169.

Žlutá pergamenová vazba, modrá ořízka, na hřbetu nápis: F SENECA MORS 112. Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

30) Tacitus, Publius Cornelius

55–117 n. l.

Agricolae Vita. Lipsiae/Martini Gabrielis Hubneri, Christopher Guntherus, 1683, 384 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. g/VI – 103, př. č. 15 479.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: F TACITI VITA AGRICOLAE 12. Na předním předeštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

31) Terentius, Publius

195–159 př. n. l.

Comoediae sex. Interpretatione et notis illustravit Nicolaus Camus J. U. D. Pariis/Apud Federicvm Leopard Regis, Serenissimi Delphini et Cleri Gallicani Typographum, viâ Jacobae, 1675 cvm privilegio regis, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L III – 14, př. č. 6 882.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, za titulním listem mědirytová ilustrace, na titulním listu tiskařský signet s nápisem: VIRTUTE INVIDIAM VINCE a razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: P.TERENTII/COMOEDIAE/CVM NOTIS/CAMI. 21.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

32) Terentius, Publius

195–159 př. n. l.

Comoediae sex. Interpretatione et notis illustravit Nicolaus Camus J. U. D. Londini/Typis Mariae Clarr, 1687, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L 2 II – 4, př. č. 7 333.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu tiskařský signet s nápisem: VIRTUTE INVIDIAM VINCE a razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: TERENTII/COMOEDIS.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

33) Terentius, Publius

195–159 př. n. l.

Comoediae sex. Ex recensione Heinsiana. Amstelaedami/ Apud Henr. Wetstenium, 12°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L/6 II – 44, př. č. 7 681.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: TERENT./COMOED. VI. 45.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

34) Terentius, Publius

195–159 př. n. l.

Comoediae sex, ad didacticam recensitae: cum tribus indicibus. Cothemis Anhaltinorum, 1620, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. L 2 VI – 5, př. č. 7 397.

Neilustrované vydání, světlá pergamenová vazba, modrá ořízka, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*"

Na hřbetu knihy nápis: TERENCE/TII/COMOEDIAE. 24.

Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem. V knize nejsou poznámky, latinsky.

35) Vitruvius, Pollio

Augustova doba (27 př. n. l.–14. n. l.)

De architectura libri decem. Antwerpiano/Joanne de Laet, 1649, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I V – 26, př. č. 5 305.

Světlá pergamenová vazba, modrá ořizka, na hřbetu zlacený nápis: I VITRUVY ARCHITECTVRA. 59. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

36) Xenofón

430–355 př. n. l.

Philosophi et imperatoris clarissimi quae extant opera, in duos tomos diu...(text je dále poškozený a nejde přečíst). Francofurti/Andreas Wecheli, 1595, 402 s., 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. m II – 10, př. č. 17 224.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: F XENOPHONTIS IMPERATOR: OPERA. 40. Na předním přidešti exlibris s biskupovým původním rodovým erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha je bez poznámek, latinsky.

PŘÍLOHA III

Seznam patristických autorů v soukromé knižní sbírce olomouckého biskupa Karla z II. Liechtensteina-Castelkorna

V seznamu uvádím přehled církevních otců, které jsem vyhledala v katalogu z roku 1691 a následně pak v dnešní zámecké knihovně v Kroměříži.

1) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi opera quae repenirt potuerunt omnia. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2, př. č. 9 833.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI OPERA TOMVS I. 5. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

2) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi opervm complectens epsistolas, tomvs II. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2a, př. č. 9 834.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI OPERA TOMVS II. 6. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

3) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi opervm, tomvs III. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2b, př. č. 9 835.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. III. 7. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

4) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi operum, tomus IV. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2c, př. č. 9 836.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. IV. 8. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

5) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi. De civitate dei, libri XXII. Operum, tomus V. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2d, př. č. 9 837.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. V. 9. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

6) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi operum, tomus VI. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2e, př. č. 9 837.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. VI. 10. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

7) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi operum, tomus VII. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2f, př. č. 9 838.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. VII. 11. Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

8) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi operum, tomus VIII. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2g, př. č. 9 839.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. VIII. 12. Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

9) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi operum, tomus IX. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2h, př. č. 9 840.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. IX. 13. Na předním přideštlí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

10) Augustinus, Aurelius
354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgustini Hipponensis episcopi operum, tomus X. Coloniae Agrippinae, Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I–2i, př. č. 9 841.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI TO. X. 14. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

11) Augustinus, Aurelius

354–430 n. l.

Sancti Avrelii Avgvstinii. Milleo qvivism oeritatis. Lvtetiae Parisiorvm, svmptibus Sebastiani Hvre, 1649, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. I II – 3, př. č. 9 843.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A AVGUSTINI MILELO QVIVM. 16. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

12) Cyprianus, Thascius Caecilius

210/215–258 n. l.

S. Ceacilii Cypriani Carthaginensis episcopi. Totius Africae primatis et gloriosissimi Martyris. Opera. Coloniae, Sumptibus Antonij Hierat, bibliopolae sub signo Gryphi, 1617, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A II – 3, př. č. 9 458.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. CYPR. CARTH. OPERA. 27. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

13) Kyrillos

376–444 n. l.

Opervm Divi Cyrili Alexandrini episcopi tomi quattvor. Basileae, apud Ioanem Heroagium, 1546, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A IX – 5, př. č. 9 601.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A D. CYRILLI. EPI. ALEXANDRI. TOM. I. QVATVOR. 13. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erbischofliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

14) Pseudo-Dionýsios Areopagita

první polovina 5. století n. l.

Opera S. Dyonisii Areopagitae cum scholiis S. Maximi et Paraphrasi Pachymerae a Balthasare Corderio soc. IESV doct Theol. Latine interpretata et notis Theologicis illustrata. Antverpiae, ex officina Plantaniana, Balthasaris Moreti, 1634, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A2 IV – 3, př. č. 21 040.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. DYONISII. GRAE.LATIN.TOM. I. 14. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

15) Pseudo-Dionýsios Areopagita

první polovina 5. století n. l.

Opera S. Dyonisii Areopagitae cum scholiis S. Maximi et Paraphrasi Pachymerae a Balthasare Corderio soc. IESV doct Theol. Latine interpretata et notis Theologicis illustrata. Antverpiae, ex officina Plantaniana, Balthasaris Moreti, 1634, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A2 IV – 3a, př. č. 21 041.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. DYONISII. GRAE.LATIN.TOM. II. 14. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

16) Hieronymus, Sophronius Eusebius

348–420 n. l.

Divi Hieronymi Stridonensis. Epistolae aliquot selectae. Hispali 1581, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. a VIII – 6, př. č. 12 397.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. HIERONYMI EPISTOLAE. 10. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

17) Eirénaios

2. polovina 2. století n. l.

Sancti Lvgydnensis episcopi et martyris. Adversvs Valentini et similivm Gnosticorvm Haereses, libri qvinqve. Lvtetiae Parisiorvm, 1639, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A VIII – 11, př. č. 9 599.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. IRENAE EPISCOPI LIBRI V. 11. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

18) Eusebius, Pamphili Caesariensis

265–339 n. l.

Onomasticon urbium et locorum sacrae scripturae. Amstelaedami, Franciscus Halma, 1665, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A II – 2, př. č. 9 437.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A EVSEBY ONOMASTICON. 26. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

19) Ióannés Damaskénos

675–754 n. l. asi

Sancti Patris Ioanis Damasceni. Opera. Coloniae, 1545, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A IX – 10, př. č. 9 616.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. IOANIS DAMASCENI OPERA. 31. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

20) Ióannés Chrýsostomos

349–407 n. l.

Philosistus Orthodoxae Fidei veritate instrvctvs. Per P. Ioannem Chrysostomvm. Varsaviae, typis collegii scholarvm piarvm, 1691, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. G IV – 24, př. č. 5 634.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A IOANIS PAVLO PHILOPISTVS. 64. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsky.

21) Iústinos

100–165 n. l.

Sancti Justini Philosophi et Martyris, Opera. Graecae et latinae. Coloniae, apud Jeremiam Schrey et Heinricum Joh. Meyerum, 1686, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A VIII – 12, př. č. 9 600.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. IVSTIN GRAECOLATIN CVM TRACQVORVMDAM SCRIPTOR. 12. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsko-řecky.

22) Kléméns, lat. Clemens, Titus Flavius (Clemens Alexandrinus)

150–215 n. l.

Clementis Alexandrini Opera. Graecae et latinae, quae exant. Coloniae, apud Jeremiam Schrey et Heinricum Joh. Meyerum, 1688, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. N VIII – 10, př. 9 098.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. CLEMENTIS ALEXAN. GRECO LATIN. OPERA. 10. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsko-řecky.

23) Órigenés

185–253 n. l.

Origenis in sacras scripturas Commentaria. Graecae et latinae. Coloniae, apud Christianum Gensch, 1685, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A II – 9, př. 9 470.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. ORIGENIS. GRAECO LATINA. OPERA. PARS I. 40. Na předním přidešti exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsko-řecky.

24) Órigenés

185–253 n. l.

Origenis in sacras scripturas Commentaria. Graecae et latinae. Pars posteriori. Coloniae, apud Christianum Gensch, 1685, 4°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A II – 9a, př. 9 471.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. ORIGENIS. GRAECO LATINA. OPERA. PARS II. 41. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsko-řecky.

25) Grégorios Nazianzenus (Theologos)

329–390 n. l.

Sancti Gregori episcopi Nysseni. Opera graecae et latinae. Tomvs primvs. Paris, svmptibvs Aegidi Morelli, 1638, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A VIII – 8, př. č. 9 593.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. GREGO. EPISC. NYSSENI. GRAE.LATIN.OP.TOM.I. 8. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsko-řecky.

26) Grégorios Nazianzenus (Theologos)

329–390 n. l.

Sancti Gregori episcopi Nysseni. Opera graecae et latinae. Tomvs secvndvs. Paris, svmptibvs Aegidi Morelli, 1638, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A VIII – 8a, př. č. 9 594.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. GREGO. EPISC. NYSSENI. GRAE.LATIN.OP.TOM.II. 9. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier." Kniha tištěna latinsko-řecky.

27) Grégorios Nazianzenus (Theologos)

329–390 n. l.

Sancti Gregori episcopi Nysseni. Opera graecae et latinae. Tomvs tertivs. Paris, svmptibvs Aegidi Morelli, 1638, 2°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. A VIII – 8b, př. č. 9 595.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: A S. GREGO. EPISC. NYSSENI. GRAE.LATIN.OP.TOM.III. 10. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsko-řecky.

28) **Gregorius Magnus**

540–604 n. l.

Sanctvs Gregorivs Magnvs. Ecclesiae Doctor, primvs eis nominis Pontifex Romanvs, ex nobilissima et antiqvissima in Ecclesia. Die familia Benedictina orivndvs. Ipris, ex typographia Francisi Belictei, 1610, 8°.

Exemplář zámecké arcibiskupské knihovny, původně knihovny biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Na předsádce sign. F II – 36, př. č. 16 228.

Světlá pergamenová vazba, na hřbetu zlacený nápis: F2 DE S. GREGORIO M: 52. Na předním přideščí exlibris s biskupovým úředním erbem, na titulním listu razítko: "*Fürst-Erzbischöfliche Bibliotheks in Kremsier.*" Kniha tištěna latinsky.

PŘÍLOHA IV

Seznam nenalezené literatury uvedené v katalogu z roku 1691

1) Aristotelés

Problemata, quibus et alia sunt ad juneta ...

2) Catulus, Gaius Valerius

Catulli opera, Tibulli et Propertii, atque Persii Satirae et Iuvenalis.

3) Hippokratés et Galénos

Hippocrati coi et Claudii Galeni. Operum, tomus II, III, VI.

4) Horatius, Quintus Flaccus

Carmina omnia.

5) Rufus, Quintus Curtius

Historiae von Alexandrii des grossen 8.

6) Sallustius, Crispus

Historia fol.

SUMMARY

This master's thesis handles about antique authors in the holographic catalog (*Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis 1691*) of the private library, which have been established by bishop of Olomouc Charles II. Liechtenstein-Castelkorn in his episcopal residence in Kroměříž. Except this main source I also availed archive documents, especially correspondence of bishop Charles II. Liechtenstein-Castelkorn. Concerning the Czech secondary literature, I engaged mainly the reviews by Jitka Radimská dealing with the mansion libraries in Czech republic. Very important part of secondary literature are publications on antique traditions, above all on antique literature and its reception in Czech background.

My work is divided into five main chapters. The first chapter deals with the Czech castle and church libraries and the establishment of early modern book collections. I also try to describe representation of ancient literature in Czech libraries. The second chapter focusses on the history of the town of Kroměříž and the bishop's biography. This part also discusses the history of the library.

The third chapter tries to analyse library catalog of 1691 and locate antique literature. Main intention of the fourth chapter is to make out, in what range were antique authors represented in library of high church dignitary and whether became subject of reader's focus Charles II. Liechtenstein-Castelkorn, or had rather only representative character. The chapter is also aimed at linguistic and typographic composition of ancient literature. In the fifth chapter are authors thematic divided into the single groups. Most antique works included in the library are Roman and Greek historians and poets.

ANOTACE

Faronová Gabriela

Katedra historie

Filozofická fakulta

Magisterská diplomová práce

ANTICKÁ LITERATURA V KNIHOVNĚ OLOMOUCKÉHO BISKUPA KARLA II.
Z LIECHTENSTEINA-CASTELKORNA

Počet znaků:

262 375

Počet příloh:

4

Počet titulů použité literatury:

95

Počet ilustrací:

11

Počet grafů a tabulek:

4

Počet nečíslovaných stran:

6

Klíčová slova:

Raný novověk, antická literatura, antická tradice, antičtí autoři, Kroměříž, zámecká knihovna, biskupská knihovna, arcibiskupská knihovna, olomoucký biskup Karel II. z Liechtensteina-Castelcorna, dějiny knihovny, rukopisný katalog.

Charakteristika:

Práce pojednává o zastoupení antických autorů v katalogu kroměřížské zámecké knihovny, kterou roku 1694 založil olomoucký biskup Karel II. z Liechtensteina-Castelkorna. Časové vymezení práce spadá do doby episkopátu Karla II. z Liechtensteina-Castelkorna.

Hlavním cílem práce je sledování antické literatury, a to, do jaké míry byla zastoupena v knihovně vysokého církevního hodnostáře, zda byli antičtí autoři předmětem čtenářského zájmu biskupa Karla II., či měli v knihovně spíš jen reprezentativní charakter.

Výchozím pramenem pro zpracování antické literatury je rukopisný katalog *Catalogus Librorum, qui in Sua Celsitudinis Episcopi Olomucensis Bibliotheca reperiuntur, Conscripti die 9. Aprilis 1691*. Součástí práce je také soupis všech dostupných antických autorů, kteří byli součástí knihovny olomouckého biskupa.